

N.A
A & 339

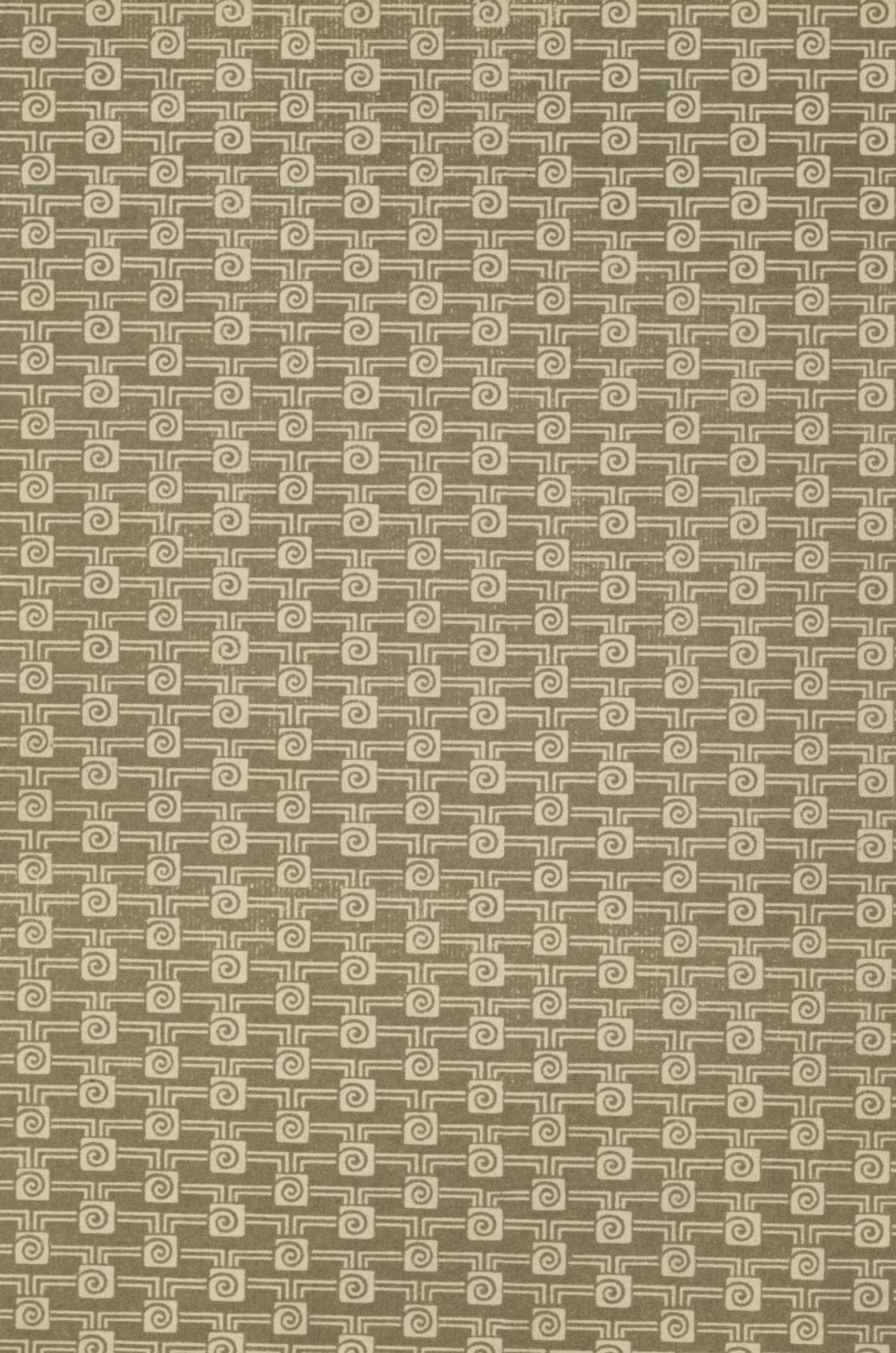
87GA52678

Ex Libris

Nasjonalbiblioteket

Eric Werneke

STATSBIBLIOTEKET
1917
AARHUS
Udrangerat

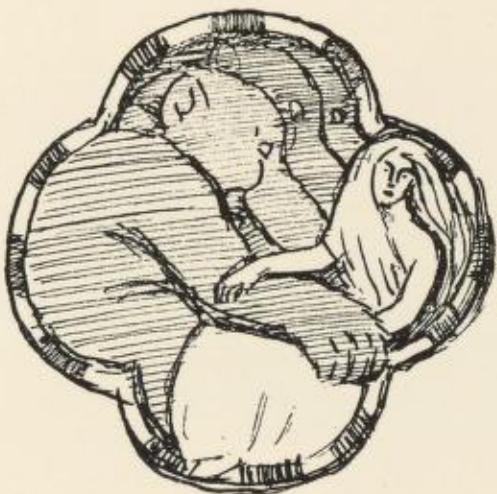
WERENSKIOLD-UDGAVE
AF NORSKE FOLKEVENTYR

CENTRALTRYKKERIET · KRISTIANIA

WERENSKIOLD

SAMTLIGE TEGNINGER OG STUDIER TIL
NORSKE FOLKEEVENTYR
VED P. CHR. ASBJØRNSEN, JØRGEN MOE
OG MOLTKE MOE

FACSIMILEUDGAVE

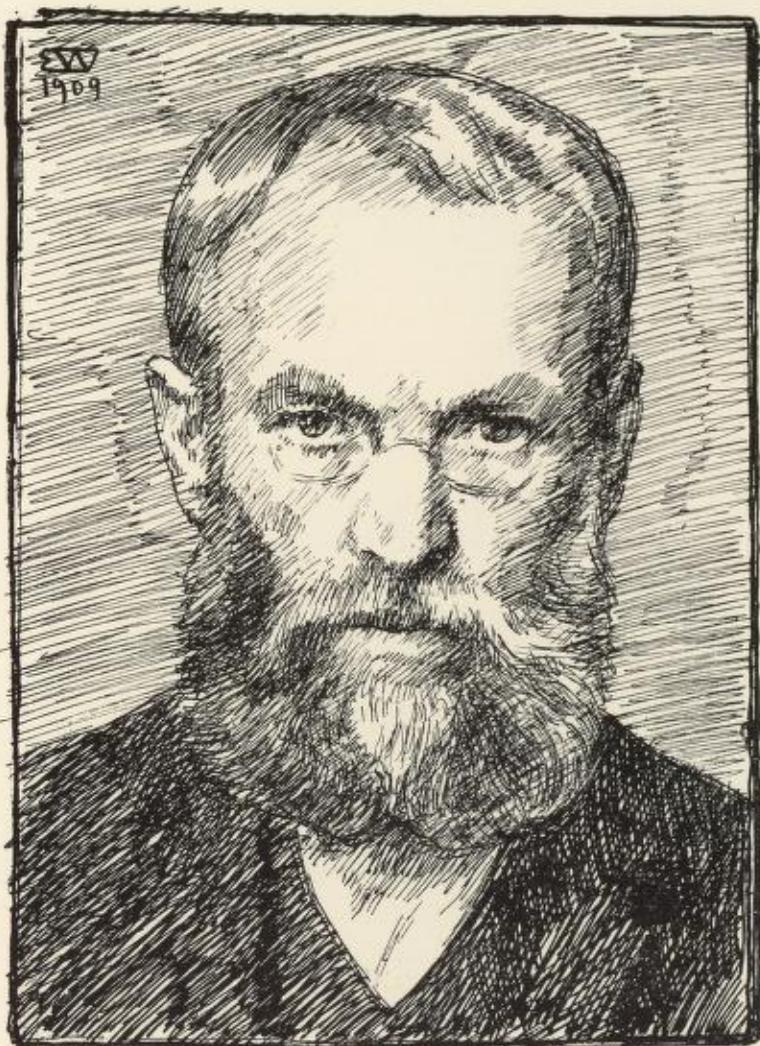
ANDET OPLAG

KRISTIANIA OG KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG
MDCCCCX

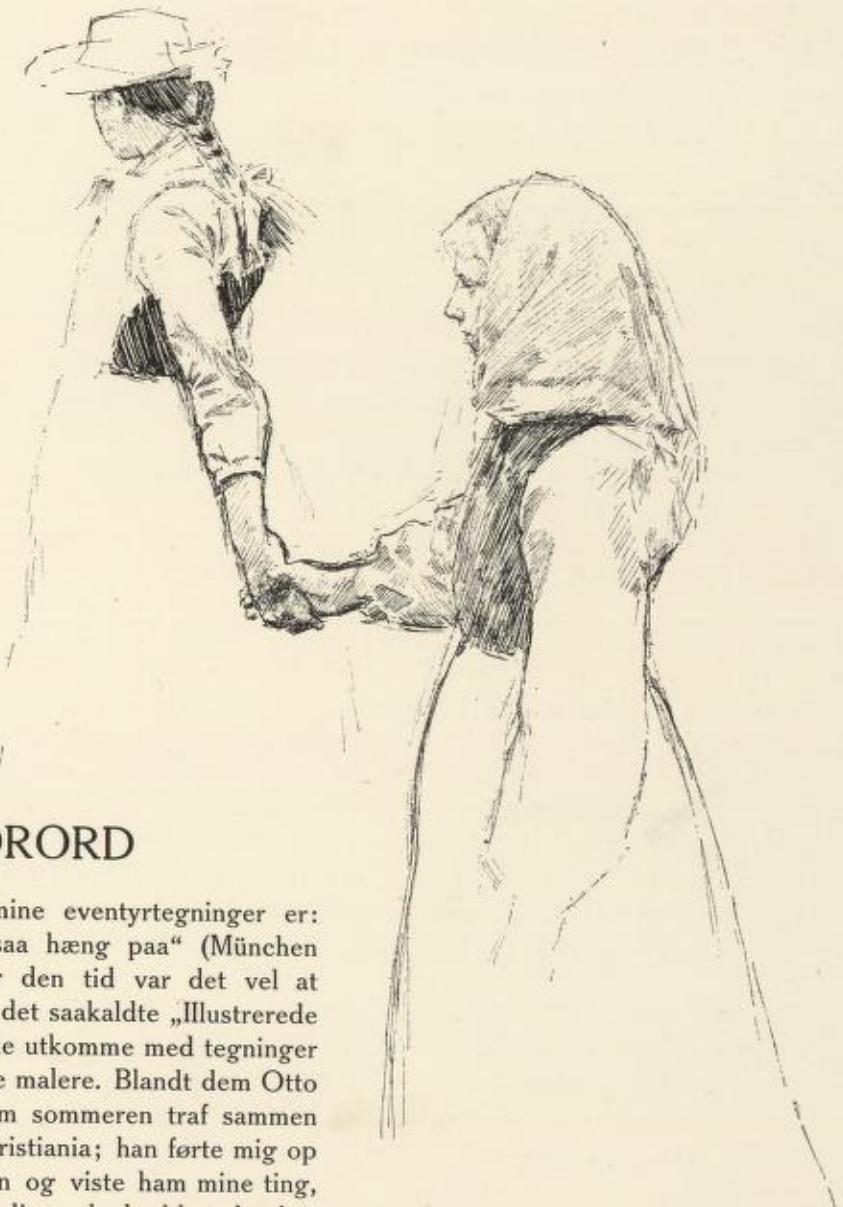
38/
124

*Copyright 1910
by
Erik Werenskiold*

Ernest Werancierow

FORORD

Den ældste av mine eventyrtegninger er: „Være med, saa hæng paa“ (München 1876). Noget efter den tid var det vel at planen blev lagt til det saakaldte „Illustrerede Udvælg“, som skulde utkomme med tegninger av forskjellige norske malere. Blandt dem Otto Sinding, som jeg om sommeren traf sammen med herhjemme i Kristiania; han førte mig op til gamle Asbjørnsen og viste ham mine ting, og til min overhændige glæde blev det bestemt at jeg ogsaa skulde faa lov at være med paa utgaven.

Dengang hadde jeg ikke set stort mere av Norge end Vinger. Det var forsaavidt en god jordbund som eventyret grodde frodig og rikt midt oppe i den usleste jordiske armod.

Men jeg maatte jo se mere. Saa sa Boll, marinemaleren, som tilhørte den bekjendte første fjeldvandrerkreds, Sars og Vinje o. s. v., med en viss høitidelig patos, som var ham egen: „Du skal reise til Sve i Vaage.“

Vel, det gjorde jeg. Paa veien var jeg indom Bjølstad i Hedalen og kom ned i Vaage. Der laa de brunstekte gaardene i gammel bygningsstil; Haakenstad med sine 36 bygninger, smaat og stort medregnet; like ved Blessom, hvor Johannes bodde, han som fik skyss av Jutulen; selve Jutulporten syntes endda i fjeldvæggen ovenfor prestegaarden; længer sydpaa oppe i bakkene laa Sandbugaardene, som de mange sagn fra riddertiden

EW. 1892. Sind. til venne paa haakenstad

gav et skjær av romantik. Og midt ned paa flaten den ældgamle fløielsbrune, næsten sorte stavkirke med utskaarne portaler og de deilige forhold. Da jeg kom ind paa Sve, holdt en mand paa at slipe ljaaen sin; han stod i graa vadmels snipkjole og rød toplue.

Her vilde jeg være. Her bodde endnu smaakonger paa storgaardene, og husmaendene var deres træler. Bak dette primitive liv, bak disse kraftige, sterkt utprægede mennesketyper og denne eiendommelige bygningsstil ante man middelalderen; bak de store skogene indimot Randsverk laa jo Stuttgaangen og Gjende og hele Jotunheimens trollverden. Jeg velsignet Boll for hans gode raad; og siden har jeg aldrig fundet noget som har synes mig mere norsk end Vaage; det er blit staaende for mig som indlandets egentlige centrum. Selve dalen har en bred, rummelig karakter, en vis klassisk ro; gaardene er forholdsvis store; høifjeldets nærhet mindes man stadig om, og saa har jo vaageværingen en av landets vakreste dialekter.

Her gjorde jeg altsaa de første studier. Men naar jeg nu ser paa dem, er det jo latterlig lite, næsten ingenting. Jeg saa mer end jeg tegnet, og naar jeg tegnet, var det mest ut av hodet. Dette er jo tildels tilfælde hele tiden utigjennem: ved siden av ting som er gjort like efter naturen, forekommer ting gjort fuldstændig ut av hodet, f. eks.: „Askeladden, som fik prinsessen til at lögste sig“, ja, det allermeste av eventyrene fra „Udvalget“ (altsaa de tidligste); hele „Herremandsbruden“, undtagen den hvor de drager hesten opigjennem trappen; begyndelsesvignetten til „Vel gjort ilde lønnet“; guldsmeden i „De tre kongsdøtre i berget det blaa“ o. s. v.

Eller jeg har hat et par streker efter naturen som har sat mig paa gli og vakt illusionen.

Til gjengjeld fins ting som er gjort direkte etter naturen eller efter grundige studier; jo længer jeg holdt paa med disse ting, des sterkere meldte de kunstneriske krav sig. Illustrationen skal ha sit eget selvstændige kunstværd, uanset fortællingen.

Nyt stof i denne utgave er da alle studierne; en del illustrationer som ikke har været benyttet i de tidligere utgaver; skisser til de ældre kompositioner og noen nye som aldrig er blit andet end utkast.

Som det vil sees av dragterne, er mange av eventyrtegningerne blit til i Telemarken, paa Gvarv; andre i Bærum, f. eks. „Følgesvenden“ og „De tre kongsdøtre i berget det blaa“. „Herremandsbruden“ er tegnet paa Taatø ved Kragerø; andre igjen under utenlandsophold. Desværre er enkelte ting bortkommet, som originalen til de dansende trolljenter utenpaa permen, og tegningen til den første perm til barneeventyrene, den med nisserne.

Hvordan bildet av nissen dannet sig, husker jeg tydelig.

... En dag paa Gvarv fik jeg besøk av en vakker ungut fra Bøherred: det var den senere maler Stadskleiv. Ham spurte jeg hvordan nissen saa ut i Bø. Jo, det visste han nok, han var liten og „træk“, og haremynt. Jeg skulde netop tegne en nisse og tænkte ikke paa andet nat og dag. De tidlige fremstillinger syntes jeg ikke var noget. En nat drømte jeg at Bjørnstjerne Bjørnson var hos mig. Jeg lot ham sætte sig paa en stol midt paa gulvet i et stort tomt værelse, gløttet paa døren og slap ind en underlig liten fyr, der løp som en rotte langs gulvlisten og pludselig stoppet op like foran Bjørnson og gjorde hallingkast. „Ser du den,“ sa jeg. Om morgenens visste jeg ogsaa hvordan nissen saa ut.

Opfatningen av eventyrene har jeg fra først av ikke tænkt et snus paa; den var mig saa selvfolgelig at jeg ikke kunde forestille mig nogen anden.

Kun det visste jeg at jeg vilde ikke ha noget brudd mellem fantasiverden og virkelighet.

Et saadant brudd eksisterer heller ikke i eventyret. Troll og nisse og hulder er til der, like sikkert som vi selv og alt vort. Og de to verdener lar sig meget godt forene. Den ene er en utvidelse av den anden, har bare tat nye fantastiske dimensioner, sprænger hverdagens grænser, omskaper, skaper videre, sætter som en drøm over alle hindringer; naturmystik, svundne tiders overlevering, fremtidens anelsesfulde haab spinder sig sammen til et vidunderlig fastknyttet og enkelt billede av folket selv. Men overalt denne besynderlige virkelighetssans, klar som et barns, som vi kjender saa vel fra sagaen, og som slaar en saa sterkt naar man f. eks. hører bønder fortælle en saga: det er lys levendes som om de selv hadde været med og oplevet det hele.

Av de to store eventyrforfattere har jeg kun truffet den ene. Jørgen Moe var allerede i 1875 kaldet til biskop i Kristianssand, hvor han døde 1882. Asbjørnsen var jeg derimot ofte oppe hos, i hans merkværdig utstyrt forstmesterrum. Gløersen har malt et interiør av det, og Eilif Peterssen har gjort en tegning hvor han sitter foran det store arbeidsbordet. Han var alt gammel da jeg traf ham, syk og noksaa tungvint. Men han var pragtfuld at se paa, graa og tyk og rund, med det svære hode, ikke ulik en eventyrkonge. Da han fik slutvignetten til „Kulbrænderen“, hvor kongen skjænker kulbrænderen en dram, skrev han at han ikke hadde noget imot at bli avbildet som eventyrkonge, naar det kunde ske paa en saa godslig maate. Nu, vignetten minder litt; men det var ikke min hensigt at avbilde ham. Men det er ikke alle som ynder at se konger avbildet paa en „godslig maate“. Denne figur er strøket av censuren i den russiske utgave, formodentlig av respekt for kronen.

Noget større utbytte for opfatningen av mit arbeide eller kundskapen om folkeeventyret eller saant noe hadde jeg sandt at si ikke. Men saa meget større av hans og Jørgen Moes arvtager, biskopens søn, Moltke Moe, som vist kan og vet alting mellem himmel og jord om eventyr og folkesagn, og som desuten er eventyrets „gode hjelper“ levendegjort.

Mit arbeide med eventyrne er ophört for mange aar siden, og min udmerkede ven og medarbeider Kittelsen fortsætter alene. Dette er kunstnerisk rigtig. Boken blir mere ensartet.

Men en virkelig ensartethet maa man heller ikke vente at finde i denne utgave, fordi den indeholder tegninger og skisser og studier, gjort i forskjellig materiale utover et langt tidsrum.

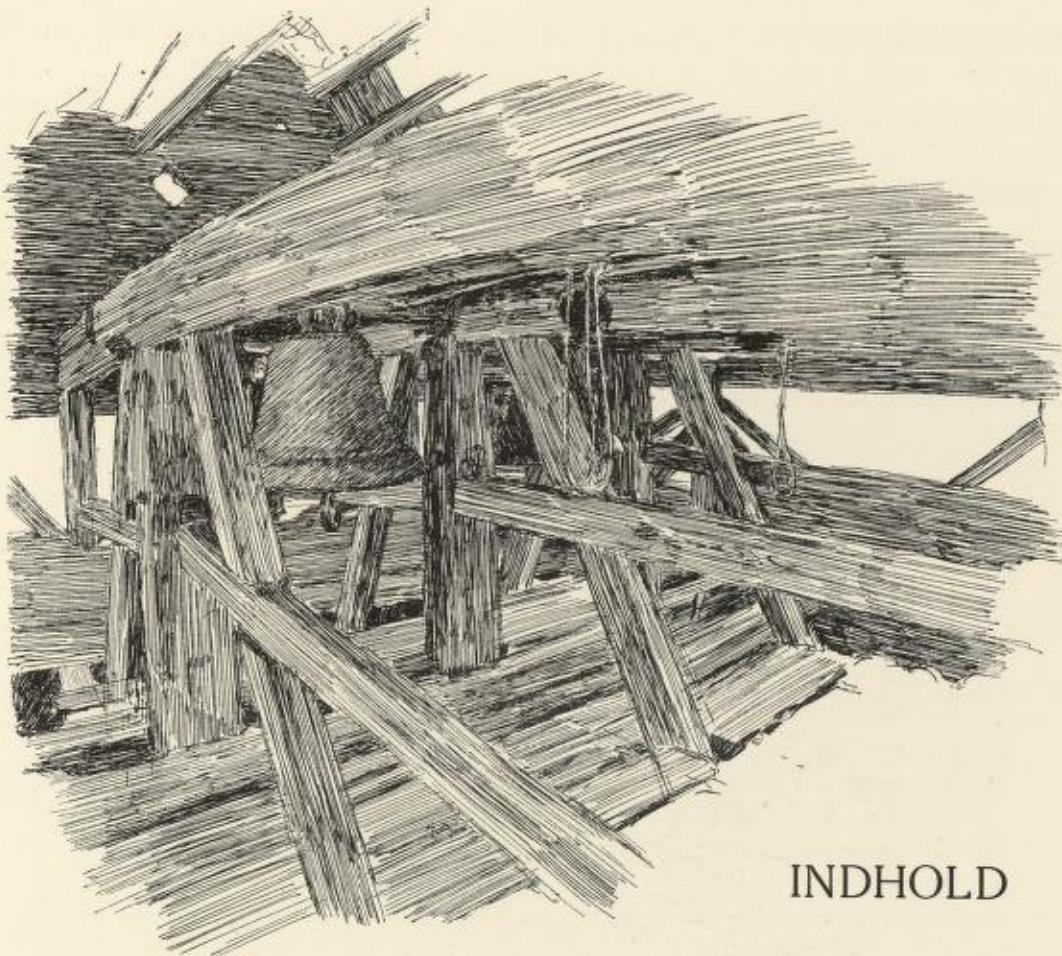
November 1910.

ERIK WERENSKIOLD.

BRUDSTYKKE AF PERMEN TIL
„EVENTYRBOK FOR BØRN II“

INDHOLD

STUDIE TIL „HIMMERIGES KLOKKER“
I „FØLGESVENDEN“

	Side
SMAAGUTTERNE som traf troldene paa Hedalsskogen	1
DEN SYVENDE FAR I HUSET	7
PER GYNT	11
BAMSE BRA-KAR	19
GJÆTE KONGENS HARER	23
PRESTEN OG KLOKKEREN	33
ASKELADDEN som fik prinsessen til at lögste sig	37
TYRIHANS, som fik kongsdatteren til at le	41
KULBRÆNDEREN	47
VÆREN OG GRISEN som skulde til skogs og bo for sig selv	55
REVEN som gjæter	61
KVERNEN som staar og maler paa havsens bund	65
KJÆRRINGEN MOD STRØMMEN	71
HAREN som havde været gift	77

	Side
HERREMANDSBRUDEN	81
HAN FAR SJØL I STUA	87
HVER SYNES BEDST OM SINE BØRN	91
HØNEN som skulde til Dovrefjeld for at ikke alverden skulde forgaa	93
HERREPER	97
SORIA MORIA SLOT	105
VEL GJORT OG ILDE LØNNET	117
HANEN OG REVEN	123
DE TRE KONGSDØTRE i berget det blaa	127
GUTTEN MED ØLDUNKEN	149
STABBURSNØKKELEN I ROKKEHODET	155
PRINSESSEN som ingen kunde maalbinde	159
FØLGESVENDEN	165

BRUDSTYKKE AF PERMEN TIL NORSKE FOLKEEVENTYR
AF ASBJØRNSEN OG MOE, 1904

SMAAGUTTERNE SOM TRAF TROLDENE PAA HEDALSSKOGEN

DE MAATTE DA HOLDE VED
VEIEN TIL HEDALEN

HJEMKOMSTEN

Paa en plads oppe i Vaage i Gudbrandsdalen bodde der engang i gamle dager et par fattige folk. De havde mange børn, og to af sønnerne, som var saa ved lag halvvoksne, maatte støtt række omkring paa bygden og tigge. Derfor var de vel kjendt med alle veier og stier, og de vidste ogsaa benveien til Hedalen.

Engang vilde de gaa did. Men de havde hørt at nogen falkefængere havde bygget sig en hytte ved Mæla; der vilde de gaa indom med det samme og se fuglene, og hvorledes de fanged dem, og derfor tog de benveien over Langmyrene. Men det led alt saa langt paa høsten at budeierne var reist hjem fra sætrene; derfor kunde de ingensteds faa hus og ikke mad heller. De maatte da holde ved veien til Hedalen; men den var bare en grund raak, og da mørket kom paa dem, tabte de raaken, og ikke fandt de fuglefængerhytten heller, og før de vidste ordet af det, var de midt i tykkesté Bjølstaskogen. Da de skjønte at de ikke kunde komme frem, gav de sig til at kviste bar, gjorde op varme, og bygged sig en barhytte; for de havde med vesleøksen. Og saa rev de op lyng og mose, som de gjorde et leie af. En stund efter de havde lagt sig, fik de høre nogen som snøfted og veired sterkt med

næsen. Gutterne la øret til, og lydde vel efter, om det skulde være dyr eller skogtrolde hørte. Men saa drog det veiret endda sterkere og sa:

„Det lugter kristent blod her!“

Saa hørte de det steg saa tungt at jorden skalv under det, og saa kunde de vide at troldene var ude.

„Gud hjelpe os, hvad skal vi nu gjøre?“ sa den yngste gutten til bror sin.

„Aa, du faar bli staaende under furuen, der du staar, og være færdig til at ta poserne og stryge din kos, naar nu ser de kommer, saa skal jeg ta vesleøksen,“ sa den andre.

I det samme saa de troldene komme sættende, og de var saa store og digre, at hoderne paa dem var jevhøie med furutoppene. Men de havde bare ett øie sammen alle tre, og det skiftedes de til at bruge; de havde et hul i panden, som de la det i, og styred det med haanden; den som gik foran, han maatte have det, og de andre gik efter og holdt sig i den første.

„Tag hyven fat!“ sa den ældste af gutterne; „men fly ikke for langt, før du ser hvordan det gaar; siden de har øiet saa høit, har de vondt for at se mig, naar jeg kommer bag paa dem.“

Ja, broren rendte foran og troldene drog efter. Imens kom den ældste gutten bag paa dem og hugg til det bagerste troldet i fodledet, saa det slog op et græsseligt skrig, og det første troldet blev saa ræd at det skvatt og slap øiet, og gutten var ikke sen til at snappe det. Det var større end om en havde lagt ihop to potteskaaler, og saa klart var det, at endda det var kulmørke natten, blev det som lyse dagen, da han saa igjennem det.

Da troldene merked at han havde taget øiet fra dem, og at han havde gjort skade paa en af dem, begyndte de at true med alt det vonde som til var, om han ikke straks gav dem øiet igjen.

„Jeg er ikke ræd for trold og trugsmaal,“ sa gutten. „Nu har jeg tre øine alene, og Dere tre har ikke noget, og endda maa to bære den tredje.“

„Faar vi ikke øiet vort igjen paa timen, skal du bli til stok og sten!“ skreg troldene.

Men gutten mente, det gik ikke saa fort; han var ikke bange hverken for skryt eller troldskab, sa han; fik han ikke være i fred, skulde han hugge til dem alle tre, saa de skulde komme til at krabbe paa jorden, som kryp og kræk.

Da troldene hørte dette, blev de rædde og begyndte at give gode ord. De bad nok saa vakkert at han vilde give dem øiet igjen, saa skulde han faa baade guld og sølv og alt han vilde have. Ja, det syntes gutten var nok saa bra, men han vilde have guldet og sølvet først, og saa sa han, at hvis en af dem vilde gaa hjem og hente saa meget guld og sølv at han og broren fik

TROLDENE HAVDE BARE ETT ØIE SAMMEN ALLE
TRE, OG DET SKIFTEDES DE TIL AT BRUGE

poserne sine fulde, og give dem to gode staalbuer attpaa, saa skulde de faa øjet, men saa længe vilde han have det.

Troldene bar sig ilde, og sa at ingen af dem kunde gaa, naar de ikke havde øjet at se med, men saa gav en af dem sig til at skrige paa kjærringen, for de havde én kjæring ihop alle tre ogsaa. Om en stund svarte det i en kamp langt nord paa. Saa sa troldene, at hun skulde komme med to staalbuer og to spand, fulde af guld og sølv, og det varte da ikke længe før hun var der, skal jeg tro; da hun saa fik høre hvorledes det var tilgaat, begyndte hun ogsaa at true med troldskab. Men troldene blev rædde, og bad, hun skulde tage sig i agt for den vesle hvepsen, hun kunde ikke være sikker for at han tog hendes øie ogsaa. Saa kasted hun spandene og guldet og sølvet og buerne til dem, og strøg hjem i kampen med troldene, og siden den tid har ingen hørt at troldene har gaat paa Hedalsskogen og lugtet efter kristent blod.

DEN SYVENDE FAR I HUSET

DET PEB OPPE I HORNET
SOM EN LIDEN TALGTIT

Der var engang en mand som var ude at færdes. Saa kom han langt om længe til en stor og vakker gaard; det var en herregaard saa gild at den gjerne kunde have været et lidet slot. „Her skal det

bli godt at faa hvile ud,“ sa han ved sig selv, da han kom indenfor grinden. Tæt ved stod en gammel mand med graat haar og skjæg og hugg ved. „God kveld, far,“ sa færdesmanden; „kan jeg faa laant hus i nat?“

„Jeg er ikke far i huset,“ sa gamlingen; „gaa ind i kjøkkenet og snak til far min!“

Færdesmanden gik ind i kjøkkenet; der traf han en mand som var endnu ældre, og han laa paa knæ foran peisen og blaaste paa varmen.

„God kveld, far, faar jeg laant hus i nat?“ sa færdesmanden.

„Jeg er ikke far i huset,“ sa den gamle; „men gaa ind og snak til far min; han sidder ved bordet i stuen.“

Saa gik færdesmanden ind i stuen og snakked til den som sad ved bordet; han var endda meget ældre end begge de andre to, og han sad og hakket tænder, risted og skalv, og læste i en stor bog, næsten som et lidet barn.

„God kveld, far, vil du laane mig hus i nat?“ sa manden.

„Jeg er ikke far i huset; men snak til far min, han som sidder i bænken,“ sa manden som sad ved bordet og hakket tænder og risted og skalv.

Saa gik færdesmanden til ham som sad i bænken, og han holdt paa og skulde faa sig en pibe tobak; men han var saa sammenkrøben og risted saaledes paa hænderne, at han næsten ikke kunde holde paa piben.

„God kveld, far,“ sa færdesmanden igjen. „Kan jeg faa laant hus i nat?“

„Jeg er ikke far i huset,“ svarte den gamle sammenkrøbne kallen; „men snak til far min, som ligger i sengen.“

Færdesmanden gik til sengen, og der laa en gammel, gammel kall, som det ikke var noget andet levende at se paa end et par store øine.

„God kveld, far, kan jeg faa laant hus i nat?“ sa færdesmanden.

„Jeg er ikke far i huset; men snak til far min, som ligger i vuggen,“ sa kallen med de store øinene.

Ja, færdesmanden gik til vuggen; der laa en ældgammel kall, saa sammenkrøben at han ikke var større end et spædbarn, og han kunde ikke skjonne at der var liv, paa andet end at det laat i halsen paa ham imellem.

„God kveld, far, kan jeg faa laant hus i nat?“ sa manden.

Det varte længe før han fik svar, og endda længer før kallen blev færdig med det; han sa, han som de andre, at han var ikke far i huset; men „snak til far min, han hænger i hornet paa væggen.“

Færdesmanden glante op over væggene, og tilsidst fik han øie paa hornet ogsaa; men da han saa efter ham som hang i det, var han ikke anderledes at se end et fal, som havde lignelse af et menneskeansigt.

Da blev han saa følen at han skreg høit: „God kveld, far! Vil I laane mig hus i nat?“

Det peb oppe i hornet som en liden talgtit, og det var ikke mer end saa han kunde skjonne at det skulde være det samme som: „Ja, barnet mit!“

Og nu kom der ind et bord som var dækket med de kosteligste retter og med øl og med brændevin, og da han havde spist og drukket, kom der ind en god seng med renkalvsfelder, og færdesmanden var nok saa glad, fordi han langt om længe havde truffet den rette far i huset.

STUDIE FRA BJØLSTAD

PER GYNT

SAA GJORDE PER GYNT BRAAFANG OG SKJØD
TRE SKUD MIDT I HODET PAA DET

UTKAST TIL TROLDHODERNE

Det var en skytter i Kvam i gamle dager, og han hedte Per Gynt. Han laa stødt oppi fjeldet, og der skjød han bjørn og elgsdyr — for den tid var der mere skog paa fjeldet, og i den holdt de til, slige ofryskjé. Saa var det engang sent paa høsten, længe efter bufærdstiden, at Per skulde til fjelds. Alle folkene var reist hjem af fjeldet, saa nær som tre budeier. Da han kom op imod Hørringen, for der skulde han være i en sæter om natten, var det saa mørkt at han ikke kunde se en næve for sig, og hundene tog til at skoggjø, saa det var rent spøgeligt. Ret som det var, kom han ind paa noget, og da han tog bort paa det, var det baade kaldt og sleipt og stort, og han syntes ikke han var kommet af veien heller, saa han ikke kunde vide hvad det var for noget; men ohoglé var det.

„Hvem er det?“ sa han Per, for han kjendte det le'ed paa sig.

„Aa, det er han Bøig,“ svarte det.

Dermed var Per Gynt lige klog; men han gik udmed det et stykke, „for ensteds maa jeg vel komme frem,“ tænkte han. Ret som det var, kom han indpaa noget igjen, og da han tog bort paa det, var det ogsaa baade stort og kaldt og sleipt.

„Hvem er det?“ sa Per Gynt.

„Aa, det er Bøigen,“ svarte det igjen.

„Ja, enten du er ret eller bogjé, saa faar du slippe mig fram,“ sa Per; for han skjønte at han gik i rund ring, og at Bøigen havde ringet sig omkring sæteren. Dermed saa le'ed den lidt paa sig, saa vidt Per kom frem til selet. Da han kom ind, var det ikke lysere der end det var ude, og han før og fomled omkring væggene og skulde sætte fra sig børsen og lægge af skreppen; men ret som han gik og Trevled sig fram, kjendte han igjen dette kalde og store og sleipe.

„Hvem er det da?“ ropte Per.

„Aa, det er den store Bøigen,“ svarte det.

Og hvor han tog, og hvor han bød til at gaa, saa kjendte han ringen af Bøigen. „Det er nok ikke godt at være her,“ tænkte Per, „siden denne Bøigen

er baade ude og inde; men jeg skal vel skjepe paa denne tverbleien.“ Saa tog han børsen og gik ud igjen, og fomled sig frem, til han fandt skallen paa den.

„Hvad er du for en?“ sa Per.

„Aa, jeg er den store Bøig Etnedalen,“ sa stor-troldet. Saa gjorde Per Gynt braafang og skjød tre skud midt i hodet paa det.

„Skyd ett til!“ sa Bøigen.

Men Per vidste bedre; for havde han skudt ett til, havde det gaat tilbage paa ham selv. Da det var gjort, saa tog baade Per og hundene fat paa stor-troldet og drog ud, saa de kunde komme vel ind i selet. Imens skrattet og lo det rundt i alle haugene.

„Per Gynt drog mykjylland, men hondain drog meir,“ sa det.

Om morgenens skulde han ud og veide dyr. Da han kom ind paa fjeldet, fik han se en forkje som lokked fenein over Tverhø. Men da han kom derop, var jenten borte og fenein ogsaa, og han saa ikke andet end en stor flok bjørner.

„Nu har jeg aldrig set bjønn i flok før,“ tænkte Per ved sig selv; men da han kom nærmere, var de borte allesammen, omframt en.

Saa kaued det i en haug bortved der:

„Agte galten din:
Per Gynt æ ute
mæ svansen sin!“

„Aa, dæ bli ohæppe for 'n Per, men inkje for galten min, for han ha inkje tvaatt idag,“ sa det i haugen.

Per vasked næverne sine med det vandet han havde, og skjød bjørnen. Det lo og skogred i haugen.

„Du kunde agte galten din!“ ropte det.

„E kom inkje i hog, han ha vasskoppen imellom føtom,“ svarte den andre.

Per flaadde bjørnen og grov skrotten ned i uren, men skallen og skindet tog han med. Paa hjemveien traf han en fjeldrakke.

„Sjaa lamme mitt, kaa feitt dæ gaar,“ sa det i en haug.

„Sjaa svansen hass Per, kaa høgt 'n staar,“ sa det i en anden haug, da Per la riflen til øiet og skjød den.

Den flaadde han og tog med, og da han kom til sæteren, satte han holderne udenfor med gapende kjæft. Saa gjorde han op varme og satte paa en suppegryde; men det røg saa forskrækkelig at han næsten ikke kunde holde øinene oppe, og derfor maatte han lukke op en glugge som var der. Ret som det var, kom der et trold og stak ind igjennem gluggen en næse saa lang at den naadde bort i skorstenen.

„Her skal du sjaa for snytehøinn!“ sa det.

„Her skal du kjeinne for supekønn!“ sa Per Gynt, og øste hele suppegryden over næsen. Troldet afsted og bar sig; men rundt i alle haugene skrattet og lo det og ropte:

DE ANDRE TROLDENE VAR INDE
HOS BUDÆRNE OG FRIDDE

„Gyri Supetryne, Gyri Supetryne!“

Nu var det stilt en stund; men det varte ikke længe før der blev staak og larm udenfor igjen. Per saa ud, og der saa han der var en vogn med bjørner for; de væled op stortroldet og reiste ind i fjeldet med det.

Bedst det var, kom der en vassbøtte ned igjennem piben og slukked varmen, saa Per sad i mørket. Da tog det til at skratte og le i alle krokene, og sa:

„Naa ska dæ inkje gaa bære mæ’om Per,
end mæ Valabudeiom.“

Per gjorde op varmen igjen, tog hundene, læste att selet, og la nordefter til Valsæteren, hvor de tre budeierne laa. Da han kom et stykke nordpaa, brændte det slig der, som om Valsæteren stod i lys lue. Med det samme mødte han en flok ulver, og nogen af dem skjød han, og nogen af dem slog han ihjel. Da han kom til Valsæteren, var det kolmørkt der, og ingen ildebrand; men der var fire fremmede karer inde, som holdt paa med budeierne, og det var fire haugetrold, og de hedte Gust i Væré, Tron Valfjeldet, Tjøstøl Aabakken og

Rolf Eldførpungen. Gust i Væré stod udenfor døren og skulde holde vagt, mens de andre var hos budeierne og fridde. Per skjød efter ham, men traf ikke, og saa reiste Gust i Væré. Da han kom ind, var de slemt i færd med budeierne, og to af jenterne var rent fælne og bad Gud bevare sig, men den tredje, som hedte Gailn-Kari, var ikke ræd; hun sa de kunde gjerne komme, hun kunde nok have lyst at se om der var tona i slige karer. Men da troldene skjønte at Per var inde, begyndte de at jamre sig, og sa til Eldførpungen at han maatte gjøre paa varmen. I det samme satte hundene paa Tjøstøl og rev ham overende i aaren, saa aske og ildmørje gjøv omkring ham.

„Saag du slangein mine, du Per?“ sa Tron Valfjeldet — saa kaldte han ulvene.

„Naa ska du saamaa veigen om slangein dine,“ sa Per, og skjød ham. Saa slog han Aabakken ihjel med børsekollen; men Eldførpungen var reist op igjennem piben. Da han havde gjort det, fulgte han budeierne til bygds, for de torde ikke blive der længer.

Men da det led mod jul-leite, var Per Gynt ude igjen. Han havde hørt om en gaard paa Dovre, hvor der kom saa fuldt af trold hver julekveld, at folkene maatte rømme ud og reise til andre gaarder; did havde han lyst at gaa, for han var hoga paa troldene. Han klædde sig følt ud, og saa tog han med en

tam kvitbjønn han havde, og en syl og bek og en bustsleiv. Da han kom did, gik han ind i stuen og bad om hus.

„Gud hjelpe os,“ sa manden, „vi kan ikke laane dig hus, vi lyt reise taa gaarde sjølve, for hver evige julekveld kommer det saa fuldt med trold her.“

Men Per Gynt han mente han nok skulde rense huset for troldene, og saa fik han lov at blive, og fik et purkeskind attpaa. Saa la bjørnen sig bag

STUDIE

skorstenen, og Per tog frem bek og syl og bustsleiven, og satte sig til at gjøre en stor sko af hele purkeskindet. Han satte i et sterkt reb til trækkebaand, saa han kunde snurpe sammen hele skoen rundt omkring; et par haandspaker havde han ogsaa færdige.

Ret som det var, saa kom de, med fele og spillemand, og nogen dansed, og nogen aad af julekosten som stod paa bordet; nogen stegte flesk, og nogen stegte frosk og paddere og andre ofyselige ting — den julekosten havde de med selv. Imens fik nogen se skoen Per havde gjort. De syntes den var til en stor fod; saa skulde de prøve den, og da de havde sat en fod oppi, hver af dem, saa reipte Per til og satte den ene haandspaken i og bændte til, saa de sad fast i skoen allesammen. Men saa stak bjørnen næsen frem og lugted paa stegen.

„Vil du haa kaarg, kvitpaus?“ sa et af troldene, og kasted en glostegt myrlopp lige i gapet paa den.

„Klor og slaa, bamse,“ sa Per Gynt. Saa blev bjørnen saa arg og sint, at den før op og slog og klorte dem allesammen, og Per Gynt slog i flokken med den andre haandspaken, som om han vilde slaa skallen ind paa dem — den spaken havde han firklovd, for at de ikke skulde tælle slagene af sig.

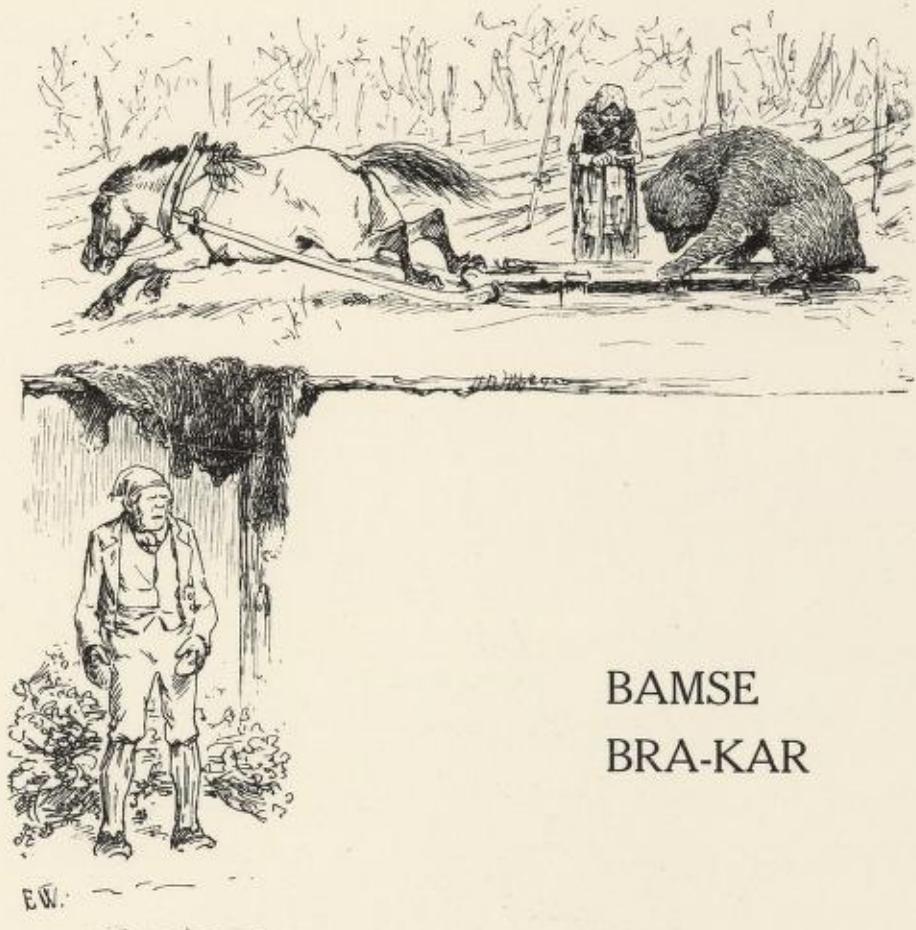
Da maatte troldene rømme, og Per blev der og levde vel af julekosten hele helgen, og de hørte ikke til troldene paa mange aar. Men manden havde en lys-lett hoppe, og den raadde Per ham til at sætte paa føl af, som før og kalved sig omkring haugene der.

Saa var det ved juletider mange aar efter — manden var i skogen og hugg ved til helgen — der kom til ham et trold og ropte: „Har du dein store kvitepausen din, einnaa du?“

„Ja 'n lig heime bak omn,“ sa manden, „aa naa ha 'n faat sjau onge, mykjy større og argare eil 'n æ sjøl.“

„Saa kjøm oss aildr' meiraat de,“ ropte troldet.

BAMSE BRA-KAR

HUN HILSTE OG NIKKED MED HODET,
OG BAD OM EN SKILLING I GUDS NAVN

BJØRNESTUDIE

Der var engang en bonde som reiste langt op til fjelds efter et løvlass til kreaturene sine om vinteren. Da han kom til løvhesjen, rygged han slæden med hesten tæt indtil, og gik op i hesjen og begyndte at velte løvkjerv ud paa slæden. Men der var en bjørn i hesjen, som havde lagt sig i hi der, og da den kjendte at manden begyndte at rumstere, saa sprang den ud, lige ned paa slæden. Da hesten fik veiret af bamsen, blev den ræd og satte afsted, som den havde stjaalet baade bjørnen og slæden, og det gik mange ganger fortære samme veien ned end den havde kommet op.

Bamse har ord for at han ikke skal være fælen; men han var ikke vel nøid med skydsen denne gangen, der han sad; han holdt sig fast det bedste han orked, og glante stygt til imse kanter, om han skulde kunne kaste sig af; men han var nok ikke vant med at kjøre, og saa syntes han at der ikke var nogen von.

Da han havde kjørt et langt stykke, mødte han en kræmmer.

„Hvor i guds navn skal futen hen idag?“ sa kræmmeren; „han har vist knap tid og lang vei, siden han kjører saa fort?“

Men bjørnen svarte ikke et ord, han havde nok med at holde sig fast.

Om en stund saa mødte han en fattigkjærring. Hun hilste og nikket med hodet, og bad om en skilling i guds navn. Bjørnen sa ingen ting, men holdt sig fast og kjørte udover det forteste han vandt.

Da han kom et stykke længer ned, mødte han Mikkel rev. „Hei, hei, er du ude og kjører?“ skreg Mikkel; „bi lidt, lad mig faa sidde bagpaa og være skydsgut!“ Bamsen sa ikke et ord, men holdt sig vel fast, og kjørte saa fort som hesten vilde rende. „Ja, vil du ikke ta mig med, saa skal jeg spaa dig det, at om du kjører som en finmunt-kar i dag, hænger du i morgen med ryggen bar,“ skreg reven efter ham. Bjørnen hørte ikke et ord af det som Mikkel sa; han kjørte lige fort.

Men da hesten kom paa gaarden, satte den ind igjennem stalddøren i fuldt firsprang, saa den klædde af sig baade sæle og slæde, og bjørnen slog skallen i dørbjelken, og saa laa han død paa flekken.

Bonden han laa i hesjen og velted og velted løvkjerv, til han trodde han havde fuldt lass paa slæden; men da han skulde til at gjure lasset, havde han hverken hest eller slæde. Saa maatte han traske efter, for at finde hesten sin igjen.

Om en stund mødte han kræmmeren.

„Har du mødt nogen hest og slæde?“ sa han til kræmmeren.

„Nei,“ sa kræmmeren, „men jeg mødte futen nedpaa her; han før saa fort, han skulde vist bort og flaa nogen.“

Om en stund saa mødte han fattigkjærringen.

„Har du mødt nogen hest og slæde?“ sa han til fattigkjærringen.

„Nei,“ sa kjærringen; „men jeg mødte presten nedpaa her; han skulde vist i sognebud, for han før saa fort, og bondeskyds havde han.“

En stund efter mødte bonden reven.

„Har du mødt nogen hest og slæde?“ sa bonden.

„Ja,“ svarte Mikkel; „men Bamse Bra-kar sad paa, og kjørte som om han havde stjalet baade hest og redskab.“

„Fanden fare i ham; han kjører vel ihjel hesten min,“ sa bonden.

„Saa træk af ham pelsen og steg ham paa gloen,“ sa Mikkel. „Men skulde du faa igjen hesten din, saa kunde du skydse mig over fjeldet, for jeg kan fare lækkert,“ sa reven, „og jeg skulde ogsaa ha lust til at prøve hvorledes det er at ha fire ben foran sig.“

„Hvad gir du for skydsen?“ sa bonden.

„Du kan faa vaadt og tørt, hvad du lyster,“ sa reven; „altid faar du lige-saa meget af mig som af Bamse Bra-kar; for han pleier at være grov til at ta sig betalt, naar han tar skyds og hænger sig paa hesteryggen.“

„Ja, du skal faa skyds over fjeldet,“ sa bonden, „naar du vil møde mig her imorgen ved dette leite.“ Han skjønte at Mikkel gjorde nar af ham og var ude med revestregerne sine.

Saa tog han med sig en ladd børse paa slæden, og da Mikkel kom og tænkte han skulde faa fri skyds, fik han en haglladning i skrotten, og saa drog bonden belgen af ham, saa havde han baade bjørnehud og revebelg.

GJÆTE KONGENS HARER

„STAA IKKE DER OG GLISP,“ SA KJÆRRINGEN,
„MEN KOM OG HJELP EN GAMMEL KROK“

STUDIE

Der var engang en livørsmand som havde givet op gaarden sin til odelsmanden. Men han havde tre sønner til, og de hedte Per og Paal og Espen Askeladd. De gik hjemme og vilde ingenting gjøre, for de havde det for godt, og selv syntes de at de var for gode til alting, og at ingenting var godt nok til dem.

Langt om længe havde Per faat høre at kongen vilde have en gjæter til at gjæte harerne sine, og saa sa han til faren at han vilde did, det kunde være passe til ham, for han vilde ikke tjene nogen ringere mand end kongen, sa han. Kallen mente det, at der nok kunde være arbeide som passed bedre, til ham end det; for den som skulde gjæte haren, fik være leug og let og ikke nogen daustok, og naar harerne tog paa at skjerpe og flyge, saa blev det anden dans end at rangle stuemellem.

Ja, det fik ikke hjelpe, Per vilde did og han skulde did, saa tog han skreppen paa nakken og labbed ned over bakken, og da han havde gaat

langt og længer end langt, kom han til en gammel kjærring, som stod med næsen sin i en vedkubbe og hakked, og da han fik se hvorledes hun rykked og sled for at komme løs, gav han sig til at storle.

„Staa ikke der og glisp,“ sa kjærringen, „men kom og hjelp en gammel krok; jeg skulde knerte sund lidt ved, saa fik jeg næsen min ned i her, og saa har jeg staat og rykket og slidt og ikke smagt madsmulen i hundrede aar,“ sa hun.

Men endda mere lo han Per; han syntes det var bare morro, og sa, at naar hun havde staat saa i hundrede aar, kunde hun altid holde ud hundrede til.

Da han kom til kongsgaarden, tog de ham til gjæter straks; det var ikke vondt om tjeneste der, og god niste og god løn skulde han have, og kanske prinsessen paa kjøbet; men om der kom bort en eneste af kongens harer, skulde de skjære tre røde remmer af ryggen hans og kaste ham i ormegaarden.

Saa længe Per var i fægaden og hjemhagen, havde han alle harerne i én flok; men da det led paa dagen, og de kom op i skogen, tog de til at skjene og flye over alle aasene. Per satte efter og rendte paa spræng, saa længe han kunde skjonne han havde én igjen, og da den sidste var borte, var han næsten sprængt, siden saa han ikke mere til dem.

Da det led paa eftermiddagen, rusled han paa hjemveien, og stod og kopte og kopte efter dem i grinden. Aa nei, der kom ingen harer; men da han kom hjem til kongsgaarden om kvelden, stod kongen færdig med kniven, og tog og skar tre røde remmer af ryggen paa ham, strødde pepper og salt i og kasted ham i ormegaarden.

Om en stund vilde Paal i veien til kongsgaarden og gjæte harerne til kongen. Kallen sa det samme til ham, og endda mere til; men han maatte afsted og han vilde afsted, der var ingen raad for det, og det gik hverken værre eller bedre med ham, end det gik med Per. Kjærringen stod der og rykked og sled med næsen i vedkubben, han lo og syntes det var bare morro, og lod hende staa der og hakke. Tjeneste fik han straks, der var ikke nei til det. Men harerne skjente fra ham bort over alle haugene, endda han sprængfløi, saa han pæsed og bar sig som en buhund i solsteg. Og da han kom hareløs til kongsgaarden om kvelden, stod kongen færdig med kniven paa traakken, og tog og skar tre brede røde remmer af ryggen paa ham og strødde pepper og salt i, og saa i ormegaarden med ham.

Da det led om en stund, vilde Askeladden i veien og gjæte kongens harer, og det sa han til kallen: han syntes det kunde være saadant høveligt arbeide for sig, at fare i skog og mark og bort efter jordbærbraatene og række efter en flok harer og ligge og sove og late sig i solbakkerne stundom til.

Kallen mente at der nok kunde være arbeide som høvde bedre for ham; gik det ikke værre, saa gik det vist ikke bedre med ham, end det havde gaat med brødrene hans; den som skulde gjæte kongens harer, fik ikke drage sig som en daustok med blyladder paa, eller som en flue paa en tjærekost; og naar de tog til at skjene i solbakkerne, blev det anden dans end at fange lopper med votter paa; den som skulde slippe fra det med hel ryg, fik være mere end leug og let, og flyge maatte han værre end et tørt skind og en fugleving.

KONGENS HARER

Ja, det fik ikke hjelpe hvorledes det var, sa Espen Askeladd; han vilde til kongsgaarden og tjene kongen, for nogen ringere mand vilde han ikke tjene, sa han, og harerne skulde han nok gjæte, de kunde vel ikke være stort værre end gjeten og kalven. Saa tog Askeladden skreppen paa nakken og labbed ned over bakken.

Da han havde gaat langt og længer end langt, saa han tog til at blive rigtig sulten, kom han til den gamle kjærringen som stod med næsen i vedkubben og rykked og sled og vilde løs.

„God dag, gamlemor,“ sa Askeladden; „staar du der og bryner næsen din, din stakkars krok du er?“ sa han.

„Nu har ingen kaldt mig mor paa hundrede aar,“ sa kjærringen; „men kom nu og hjelp mig løs, og giv mig saa lidt at leve af, for jeg har ikke havt mad i min mund i al den tid; saa skal jeg gjøre dig et morsstykke igjen,“ sa hun.

Ja, han syntes nok hun kunde trænge til baade mad og drikke da, sa Espen Askeladd.

Saa kløvde han kubben for hende, saa hun fik næsen ud af vedsprungene, og satte sig til at æde og delte med hende, og kjærringen havde god madhug, det kan en nok vide, saa hun blev ved brorparten af nisten.

Da de var færdige med det, gav hun Askeladden en pibe, som var slig, at naar han blaaste i den ene enden, saa spredte det sig til alle kanter, det som han vilde have bort, og naar han blaaste i den andre, saa sanked det sig sammen igjen; og om piben blev borte eller kom fra ham, saa fik han den igjen, bare han ønsked den tilbage. „Det var meget til pibe,“ tænkte Espen Askeladd.

Da han kom til kongsgaarden, tog de ham til gjæter straks, det var ikke vondt om tjeneste der, og kost og løn skulde han have, og var han istand til at gjæte kongens harer, saa ingen kom bort, skulde han kanske faa prinsessen ogsaa; men kom der bort nogen af dem, om det saa ikke var mer end en hareunge, skulde de skjære tre røde remmer af ryggen hans, og kongen var saa sikker paa det, at han gik bort og brynte kniven med det samme.

Det skulde være en smal sag at gjæte disse harerne, mente Espen Askeladd; for naar de gik ud, var de mest saa tamme som en saueflokk. Og saa længe han var i fægaden og i hjemhagen, havde han dem ogsaa i flok og følge, men da de kom op under skogaasen, og det led til middags, saa solen tog til at brænde og skinne i braater og lier, tog de paa at skjerpe og skjene bort mellem alle haugene.

„Eia mei da! hei vil du gaa!“ skreg Espen Askeladd og blaaste i den ene enden af piben, saa de før til alle verdsens kanter, og borte var de. Men da han kom frem paa en gammel kullebund, saa blaaste han i den andre enden paa piben, og før han vidste ordet af det, var harerne der og stod i rad og række, saa han kunde se dem over, som en trop soldater paa en eksersérmo. „Det var meget til pibe,“ tænkte Espen Askeladd. Saa la han sig til at sove borti en solbakke, og harerne skjente og sytte sig selv til kveldstid; da blaaste han dem sammen igjen, og kom frem til kongsgaarden med dem som med en saueflokk.

Kongen og dronningen, og prinsessen med, de stod i svalen og undredes paa hvad dette var for en kar, som gjætte harerne, saa han kom hjem med dem igjen, og kongen tællede og regned dem, og pegte med fingeren og regned dem igjen, men der var ikke borte saa meget som en hareunge engang. „Det var gut det!“ sa prinsessen.

Den næste dag før han til skogs og skulde gjæte igjen. Men som han laa og lated sig i en jordbærbraate, sendte de stuepigen i kongsgaarden bort til ham, for at hun skulde faa greie paa hvorledes det gik til at han var kar for at gjæte kongens harer saa vel.

Han tog frem og viste hende piben, og saa blaaste han i den ene enden, saa de før som en vind bort over alle hauger og aaser, og saa blaaste han i den andre, saa de kom travende hjem paa braaten og stod paa række og rad igjen.

Det var en artig pibe, syntes stuepigen; hun skulde gjerne give hundrede daler for den, om han vilde sælge den, sa hun.

„Ja, det er meget til pibe,“ sa Espen Askeladd, og for pengar var den ikke til fals, men vilde hun give ham de hundrede dalerne og en kys for hver daler, saa skulde hun faa den, sa han.

Ja da, det skulde hun gjerne gjøre; hun skulde gjerne give ham to for hver daler, og tak til.

MEN HARERNE SKJENTE FRA HAM
BORT OVER ALLE HAUGENE

Saa fik hun piben. Men da hun kom frem til kongsgaarden, var piben borte, for Espen Askeladd havde ønsket den til sig igjen, og da det led til kvelds, kom han hjem med harerne sine som med en anden saueflok, og alt det kongen regned og pegte og tællede, saa hjalp det ikke, der mangled ikke et haar.

Den tredje dagen han gjætte, sendte de prinsessen i veien, for at hun skulde faa piben fra ham. Hun gjorde sig blid som en lerke, og saa bød hun ham to hundrede daler, om han vilde sælge hende piben, og sige hende hvorledes hun skulde bære sig ad for at faa den vel hjem med sig.

„Ja, det er meget til pibe,“ sa Espen Askeladd; og den var ikke til fals, sa han, men det var det samme, han fik gjøre det for hendes skyld, vilde hun give ham to hundrede daler og en kys paa kjøbet for hver daler, saa skulde hun faa piben, og vilde hun beholde den, fik hun passe vel paa den, det var hendes sag det.

Det var en høi pris paa den harepiben, syntes prinsessen, og hun kvidde sig ligesom for at give ham kyssene; men siden det var i skogen, saa ingen saa det eller hørte det, saa fik det skure, for piben maatte hun have, sa hun. Og da Espen Askeladd havde faat det han skulde have, saa fik hun

piben, og hun gik og holdt og fingred paa den hele veien; men da hun kom til kongsgaarden og skulde tage den op, var den borte mellem fingrene paa hende.

Den næste dag vilde dronningen selv i vei og faa fra ham piben, og hun mente nok hun skulde have piben med sig ogsaa.

Hun var mere knepen paa skillingen og bød ikke mer end femti daler, men hun maatte lægge paa, saa det blev tre hundrede. Askeladden sa det var meget til pibe, og det var et rent skambud, men for hendes skyld fik det være det samme; vilde hun give ham tre hundrede daler og en smeldkys paa kjøbet for hver daler, saa fik hun have den. Det fik han velmaalt, for paa det slaget var hun ikke saa pruten.

Da hun havde faat piben, baade bandt hun den fast og gjemte den vel attpaa; men det gik ikke hende et haar bedre end de andre, for da hun skulde tage den frem, var piben borte, og om aftenen kom Espen Askeladd hjemdrivende med kongens harer som med en tam saueflok.

„Det er skrap alt ihop,“ sa kongen; „jeg faar nok i veien selv, skal vi faa fra ham denne skarvepiben; det blir ikke anden raad, kan jeg skjonne.“ Og da Espen Askeladd var kommet vel til skogs med harerne den næste dagen, saa strøg kongen efter, og fandt ham i den samme solbakken som kvindfolkene havde været i kastelag med ham.

Ja, de var fine venner og vel forligt, og Espen tedde ham piben og blaaste baade i den ene og i den andre enden paa den, og kongen syntes det var en artig pibe, og vilde endelig kjøbe den, om han saa skulde give tusen daler for piben.

„Ja, det er meget til pibe det,“ sa Espen Askeladd, „og for pengер er den ikke til fals,“ sa han; „men ser du den hvide merren der nede?“ sa han og pegte bort i skogen.

„Ja, det er min egen hest, det er Hvita det,“ sa kongen; den var han god for at kjende selv.

„Ja, vil du gi mig tusen daler og kysse den hvide hoppen som gaar ned i myren bag ved den store furuen, saa skal du faa piben min.“

„Er den ikke til fals for nogen anden pris?“ sa kongen.

„Nei, den er ikke det,“ sa Espen.

„Ja men jeg faar vel lov at lægge silkelommeklædet mit imellem?“ sa kongen.

Det kunde han faa lov til, og saa fik han piben og la den i pengepungen sin, og den stak han i lommen og knapped vel til for den, og saa strøg han afsted paa hjemveien; men da han kom til kongsgaarden og vilde tage frem piben, var det ikke likere med ham end med kvindfolkene, han havde ikke

piben mer end de havde den; og Espen Askeladd kom hjemdrivende med hareflokken, og der mangled ikke et haar.

Kongen var baade hask og harm, fordi han havde narret dem allesammen og snydt ham for piben ogsaa, og nu skulde han miste livet, det var ikke noget at spørge om; og dronningen sa det samme, det var bedst at rette en saadan bedrager paa fersk gjerning.

Espen mente det at det hverken var ret eller rigtigt, for han havde ikke gjort andet end det de havde sagt han skulde gjøre, og saa havde han verget ryggen og livet sit, saa godt han kunde.

Saa sa kongen at det fik være det samme: var han god for at lyve det store bryggekarret saa fuldt at det randt over, saa skulde han faa beholde livet.

Der var hverken noget langt eller vanskeligt arbeide det, det trodte han sig vel til, sa Espen Askeladd. Og saa tog han paa at fortælle hvorledes det var gaat med ham fra førsten af; han fortalte om kjærringen med næsen i stubben, og ret som det var, saa sa han: „jeg maa noget lyve ihop, skal karret bli fuldt“; saa talte han om piben han fik, og om stuepigen som kom til ham og vilde kjøbe den for hundrede daler, og om alle kyssene hun maatte give attpaa borte i skogbakken; og saa talte han om prinsessen, hvorledes hun kom til ham og kyssed ham saa vel for piben, saa ingen saa eller hørte det, borte i skogen — „jeg maa noget lyve ihop, skal karret bli fuldt,“ sa Espen Askeladd; saa talte han om dronningen, hvor nøie hun var paa skillingen, og hvor flongs hun var med smeldkys — „jeg maa noget lyve ihop, skal karret bli fuldt,“ sa Espen Askeladd.

DA HUN SKULDE TAGE DEN
FREM, VAR PIBEN BORTE

„Nu synes jeg det er temmelig fuldt, jeg,“ sa dronningen.

„Aa inte,“ sa kongen.

Saa tog han paa at tale om at kongen kom til ham, og om den hvide hoppen som gik ned i myren — og om han vilde have piben, saa fik han — saa fik han — „ja, med forlov, jeg maa noget lyve ihop, skal karret bli fuldt,“ sa Espen Askeladd.

„Holdt, det er fuldt, gut!“ skreg kongen, „ser du ikke det flømmer over bredden paa bryggekarret?“

Saa syntes kongen og dronningen at det var bedst han fik prinsessen og halve riget; der var ingen raad for det.

„Det var meget til pibe det,“ sa Espen Askeladd.

Efter Schneiders udskast

„HOLDT, HOLDT, DET ER FULD, GUT!“
SKREG KONGEN

PRESTEN OG KLOKKEREN

„AF VEIEN, AF VEIEN, HER
KOMMER SELVE PRESTEN“

„SIG MIG NU FØRST,” SA KONGEN, „Hvor
Langt er det fra Øster til Vester?”

Der var engang en prest som var slig en børste at han skreg langt unda, naar han saa nogen kom kjørende i møde med sig i alfarveien: „Af veien, af veien, her kommer selve presten!”

En gang han fór saa og bar sig, mødte han kongen. „Af veien, af veien!” skreg han langt borte. Men kongen kjørte som han kjørte han, og reiste frem, saa den gangen maatte presten vike hesten sin, og da kongen kom jevnsides med ham, sa han: „I morgen skal du møde mig paa slottet, og kan du ikke løse tre spørsmaal jeg vil gi dig, skal du miste baade kappe og krave for dit hovmod.”

Det var andet slag end presten var vant ved. Hauke og skraale og bære sig værre end ulikt, det kunde han; men spørsmaal og svar var ikke hans far. Saa reiste han til klokkeren, som havde ord for at være bedre i kappen end presten var. Til ham sa han, han ikke havde hug til at reise, „for en gap kan spørge mer end ti vise kan svare,” sa han, og saa fik han klokken til at fare i steden for sig.

Ja, klokkeren reiste, og kom til slottet med prestens kappe og krave paa.

Der tog kongen imod ham ude i svalen baade med krone og spir, og var saa gild at det lyste og lavde af ham.

„Nu, er du der?“ sa kongen.

Ja, han var da det, det var sikkert nok.

„Sig mig nu først,“ sa kongen, „hvor langt er det fra øster til vester?“

„Det er en dagsreise det,“ sa klokkeneren.

„Hvorledes det?“ sa kongen.

„Joho, solen gaar op i øster og ned i vester, og det gjør den snildt paa en dag,“ sa klokkeneren.

„Ja, ja,“ sa kongen. „Men sig mig nu,“ sa han, „hvad mener du vel jeg er værd, slig som du ser mig her?“

„Aa, Kristus blev takseret for tredive sølvpenger, saa jeg tør vel ikke sætte dig høiere end til ni og tyve,“ sa klokkeneren.

„Naa, naa!“ sa kongen. „Siden du er saa klog paa alle slag, saa sig mig hvad det er jeg tænker nu?“

„Aa, du tænker vel det er presten som staar for dig, men skam faa mig, tænker du ikke feil, for det er klokkeneren,“ sa han.

„Naa, saa reis — hjem med dig, og vær du prest og lad ham bli klokker,“ sa kongen, og saa blev det.

STUDIE FRA BJØLSTAD

ASKELADDEN SOM FIK PRINSESSEN TIL AT LØGSTE SIG

„DET LØGST DU,”
SA PRINSESSEN

Så skulde askeladden afsted:

SAA SKULDE ASKE-
LADDEN I VEIEN

Der var engang en konge som havde en datter, og hun var saa slem til at lyve, at ingen kunde være værre. Saa satte han ud, at den som kunde lyve slig at han fik hende til at løgste sig, skulde faa baade hende og det halve riget. Der var mange som prøvde paa det; for alle vilde gjerne have prinsessen og det halve riget, men ilde gik det dem allesammen.

Saa var der ogsaa tre brødre som skulde prøve lykken. De to ældste la da først afsted, men det gik ikke dem bedre end alle de andre. Saa skulde Askeladden i veien, og han traf prinsessen i fjøset.

„God dag,“ sa han, „og tak for sidst!“

„God dag,“ sa hun, „og selv tak for sidst! Dere har ikke saa stort fjøs dere, som vi ligevel,“ sa hun; „for naar en gjæter staar i hver sin ende og blaaser paa bukkehorn, saa kan de ikke høre hverandre.“

„Aa jo da,“ sa Askeladden, „vort er meget større; for naar en ko tar kalv i den ene enden af det, saa bær den naar den kommer i den andre.“

„Ja saa,“ sa prinsessen. „Ja, men dere har ikke saa stor okse, dere ligevel som vi; der ser du den! Naar der sidder en paa hvert horn, saa kan de ikke naa hverandre med en mælestang.“

„Pyt!“ sa Askeladden, „vi har en okse saa stor, at naar der sidder en paa hvert horn og blaaser i lur, saa hører de ikke hverandre.“

„Ja saa,“ sa prinsessen. „Men dere har ikke saa meget melk, dere ligevel som vi,“ sa hun; „for vi melker melk i store embærer og bær ind og slaar i store gryder og yster store oster.“

„Aa, vi melker i store kar og kjører ind og slaar i store bryggepander og yster oster saa store som hus, og saa har vi en elgsblakk merr til at traakke osten ihop; men engang saa følled den i osten, og da vi havde ædt paa osten i syv aar, traf vi paa en stor elgsblakk hest. Den skulde jeg kjøre til kvernene med engang, saa røg ryggen af paa den; men jeg vidste raad for det, jeg tog en granbuske og satte i den til ryg, og anden ryg havde den ikke siden, saa længe vi havde den. Men den granen vokste og blev saa stor at jeg kløv til himmels op igjennem den, og da jeg kom did, sad jomfru Maria og spandt bustereb af grynsodd. Ret som det var, saa røg granen af, og jeg kunde ikke komme ned igjen; men jomfru Maria rendte mig ned i et af rebene, og saa kom jeg ned i en revekule; og der sad mor mi og far din og lapped sko, og ret som det var, saa slog mor mi til far din, saa skurven fok af ham.“

„Det løgst du!“ sa prinsessen, „far min har aldrig været skurvet her i verden.“

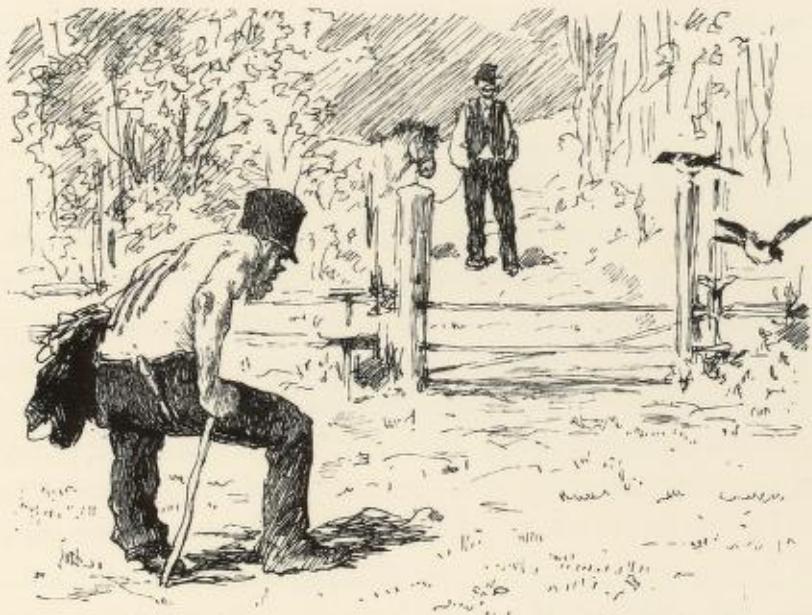

SAA SLOG MOR MI TIL FAR DIN,
SAA SKURVEN FOK AF HAM

TYRIHANS, SOM FIK KONGSDATTEREN TIL AT LE

„VIL DU VÆRE MED,
SAA HÆNG PÅA!“

Der var engang en konge som havde en datter, og hun var saa deiligt at hun var navnspurt baade vidt og bredt; men hun var saa alvorlig af sig, at hun aldrig kunde le, og saa var hun saa stor paa det, at hun sa nei til alle dem som kom og fridde til hende, og ikke vilde hun ha nogen, om de var aldrig saa gjilde, enten det var prinser eller herremænd. Kongen var kjed af dette for længe siden og syntes, at hun kunde gifte sig, hun som andre; hun havde ikke noget at vente efter; hun var gammel nok, og rigere blev hun ikke heller, for halve riget skulde hun ha, det var mors-arven hendes.

Saa lod han lyse op paa kirkebakken baade fort og snart, at den som kunde faa hans datter til at le, han skulde ha hende og det halve kongerige. Men var der nogen som prøvde sig og ikke kunde faa hende til, skulde de skjære tre røde remmer af ryggen hans og strø salt i, og det er sikkert at der blev mange saare rygger i det kongerige. Der kom farende friere baade fra syd og fra nord og fra øst og fra vest, og trodde det var ingen sag at faa en kongsdatter til at le. Og rare karer var det ogsaa som kom. Men alle de abefanter der var, og alle de abefynter de gjorde, saa var kongsdatteren lige stø og alvorlig, hun.

Tæt ved kongsgaarden bodde der en mand som havde tre sønner. De fik ogsaa spurt at kongen havde lyst op, at den som kunde faa kongsdatteren til at le, skulde faa hende og halve kongeriget.

Den ældste vilde i veien først; saa strøg han af gaarde, og da han kom til kongsgaarden, sa han til kongen, han vilde nok friste at faa kongsdatteren til at le.

„Ja, det er vel nok,“ sa kongen, „men det kan visst lidet nytte, min mand, for her har været saa mange som har prøvet sig; min datter er saa sorgfuld at det ikke nytter, og jeg vilde nødig at flere skulde komme i ulykke.“

Men han mente det nok skulde nytte. Det kunde ikke være nogen farlig sag at faa en kongsdatter til at le for ham, for de havde leet saa mange ganger af ham, baade fornemme og simple, da han tjente soldat og eksercerte under Nils fløimand. — Saa la han ud paa traakken, udenfor vinduet til kongsdatteren, og begyndte at eksercere efter Nils fløimand. Men det hjalp ikke. Kongsdatteren var lige stø og alvorlig. Saa tog de ham og skar tre brede, røde remmer af ryggen hans, og sendte ham hjem.

Da han vel var kommet hjem, vilde den andre sønnen i veien. Han var skolemester, og en underlig figur til kar var det. Han var lavhalt, og det saa det forslag. Et øieblik var han liden som en gutunge, men naar han reiste sig paa det lange benet sit, blev han stor og lang som et trold. Og til at lægge ud var han rigtig svær.

Da han kom til kongsgaarden og sa han vilde ha kongsdatteren til at le, syntes kongen at det ikke kunde være saa uligt endda; „men Gud trøste dig, faar du hende ikke til,“ sa kongen; „remmene skjærer vi bredere for hver som prøver sig.“

Skoleholderen strøg ud paa traakken: der stilled han sig op udenfor vinduet til kongsdatteren, og han præked og messed efter syv prester og læste og sang efter syv klokkere, som havde været i bygden der. Kongen lo af skolemesteren, saa han maatte holde sig i svalstolpen, og kongsdatteren vilde til at drage paa smilet, men saa var hun lige stø og alvorlig igjen, og saa gik det ikke bedre med Paal skolemester end det var gaat med Per soldat — for Per og Paal hedte de, maavide. — De tog ham og skar tre røde remmer af ryggen hans, strødde salt i, og saa sendte de ham hjem igjen.

Saa vilde den yngste i veien, og det var Tyrihans. Men brødrene lo og gjøned af ham og viste ham de saare ryggene sine, og faren vilde ikke give ham lov, for han sa, det kunde da ikke nytte for ham som ikke havde noget vett; han kunde jo ingenting, og han gjorde ingenting, han sad bare i peisen som en katte, og grov i asken og spikked tyristikker. Men Tyrihans gav sig ikke, han gnaalte og gnog saa længe, til de blev kjed af gnaalet hans, og tilsidst fik han lov til at gaa til kongsgaarden og friste lykken.

Da han kom til kongsgaarden, sa han ikke det at han vilde faa kongsdatteren til at le, men han bad om han kunde faa tjeneste der. Nei, de havde ikke nogen tjeneste for ham, men Tyrihans gav sig ikke for det; de kunde visst behøve en til at bære ved og vand til kokkejenten i slig en stor gaard, sa han; ja, det syntes kongen ikke kunde være saa uligt, og han var vel kjed af

gnaalet hans, han og; saa skulde Tyrihans faa lov at være der og bære ved og vand til kokkejenten tilsidst.

Da han skulde hente vand i bækken en dag, fik han se en stor fisk, som stod under en gammel fururod, som vandet havde skaaret jorden bort fra; han satte bøtten sin saa sagte under fisken. Men da han skulde gaa hjem til kongsgaarden, mødte han en gammel kjærring, som ledte en guldgaa.

„God dag, bedstemor!“ sa Tyrihans. „Det var en ven fugl I har; og saa gjilde fjær da! — det lyser lang vei af den, — havde en slige fjær, kunde en slippe at spikke tyrilyser,“ sa han.

Kjærringen syntes vel saa godt om fisken Hans havde i bøtten sin, og sa, at vilde Hans gi hende fisken, skulde han faa guldgaaesen, og den var slig, at naar nogen rørte ved den, blev han hængende fast, bare han sa: „Vil du være med, saa hæng paa!“

Ja, det byttet vilde Tyrihans gjerne gjøre. „Fugl er vel saa brav som fisk,“ sa han ved sig selv; „er den slig som du siger, kan jeg gjerne bruge den til fiskekrog,“ sa han til kjærringen og var vel fornøjet med gaasen. Han havde ikke gaat langt, før han mødte en gammel kjærring. Da hun saa den deilige guldgaaesen, maatte hun bort og kramse paa den. Hun gjorde sig saa sød og lækker, og saa bad hun Tyrihans om hun fik lov til at klappe den deilige guldgaaesen hans.

„Kan saa,“ sa Tyrihans, „men du faar ikke nappe fjærene af den!“

I det samme hun klapped paa fuglen, sa han:

„Vil du være med, saa hæng paa!“ Kjærringen sled og rev, men hun maatte hænge med, enten hun vilde eller ikke, og Tyrihans gik fremover, som om han var alene med guldgaaesen. Da han havde gaat et stykke til, traf han en mand som havde et horn i siden til kjærringen for et puds hun havde gjort ham. Da han saa det at hun stred saa haardt for at bli fri, og skjønte hun sad saa vel fast, syntes han at han trygt kunde gi hende en dult til tak for sidst, og saa spændte han til kjærringen med den ene foden.

„Vil du være med, saa hæng paa!“ sa Tyrihans, og manden maatte følge med og hinke paa ett ben, enten han vilde eller ikke, og naar han napped og sled og vilde løs, var det endda værre for ham, for da var han færdig til at dumpe baglænds, ret som det var.

Nu gik de et godt stykke, til de kom bortimod kongsgaarden. Der mødte de smeden til kongen; han skulde gaa til smidjen og havde en stor smidjetang i haanden. Denne smeden var en lystig fyr, som altid var fuld af galskab og skjelmsstykker, og da han saa dette følge komme hoppende og hinkende, lo han først, saa han stod tvekroket, men saa sa han:

„Det er nok en ny gaaseflok prinsessen skal ha, det; skal tro hvem der er gasse, og hvem der er gaas af dem? Det maa vel være gassen han som

rugger i forveien. Gaas, gaas, gaas, gaas!“ lokked han og kasted med haanden, som om han strødde korn for gjæssene.

Men flokken stansed ikke — kjærringen og manden saa bare argt paa smeden, fordi han gjorde nar af dem. — Saa sa smeden: „Det skulde være artigt at holde hele gaaseflokken, saamange de er;“ for han var en sterk mand, og saa tog han tag med smidjetangen bag i enden paa den gamle manden, og manden baade skreg og vred sig, men Tyrihans sa:

„Vil du være med, saa hæng paa!“

Saa maatte smeden ogsaa med. Han slog nok bugt paa ryggen, tog spændetrag i bakken og vilde løs, men det hjalp ikke, han sad saa fast, som han var skruet ind i det store skruestedet i smidjen, og enten han vilde eller ikke, maatte han danse med.

Da de kom frem imod kongsgaarden, før gaardshunden imod dem og gjødde, som det var skrup eller langfant, og da kongsdatteren skulde se ud gjennem vinduet, hvad der var paafærde, og fik øie paa dette fantefølge, satte hun i at le. Men Tyrihans var ikke fornøiet med det. „Bi lidt, skal hun nok faa latterdøren bedre op!“ sa han og gjorde en vending bag om kongsgaarden med følget sit.

Da de kom forbi kjøkkenet, stod døren aaben, og kokken holdt paa at stampe grøten, men da hun fik se Tyrihans og flokken, kom hun farende ud i døren med tvaren i den ene haand og en kokkeslev fuld af rygende grøt i den andre, og lo saa hun rysted, og da hun fik se at smeden var med, slog hun sig paa laaret og satte saa i at storle. Men da hun havde leet rigtig ud, syntes hun ogsaa at guldgaasen var saa deilig at hun maatte klappe den.

„Tyrihans, Tyrihans!“ skreg hun og kom løbende efter med grøtsleven i næven, „faar jeg lov at klappe den vene fuglen du har?“

„Lad hende heller klappe mig!“ sa smeden.

„Kan saa!“ sa Tyrihans.

Men da kokken hørte det, blev hun sint. „Hvad er det du siger!“ skreg hun, og drev til smeden med grøtsleven.

„Vil du være med, saa hæng paa!“ sa Tyrihans; saa sad hun fast, hun ogsaa, og alt hun skjændte, og alt hun sled og rev, og saa vild hun var, maatte hun hinke med. Men da de kom udenfor vinduet til kongsdatteren, stod hun og vented paa dem, og da hun saa de havde faat kokken med, baade med grøtslev og tvare, slog hun op hele latterdøren og lo, saa kongen maatte støtte hende. Saa fik Tyrihans prinsessen og det halve kongerige, og bryllup holdt de, saa det baade hørtes og spurtes.

KULBRÆNDEREN

„NU HAR DU VEL BAADE LEVEMAADE
OG SKILLINGER,” SA KJÆRRINGEN

SAA GIK DE IND OG GJORDE KNÆFALD FOR KULBRÆNDEREN

Der var engang en kulbrænder som havde en són, og han var ogsaa kulbrænder. Da faren var død, gifted sønnen sig, men han vilde ikke tage sig noget til; skrøbelig var han til at passe milen ogsaa, og tilsidst vilde ingen ha ham til at brænde kul mere. Men saa havde han faat brændt en mile engang da, og reiste til byen med nogen kullass og solgte, og da han havde solgt dem, rangled han ud paa bygaden og saa sig om. Paa hjemveien kom han i lag med granner og bygdefolk, og turte og drak og prated om alt det han havde set i byen. Det artigste han saa, sa han, det var at der var saa mange prester, og dem gik alle folk og hilste paa og tog af sig huen for; „jeg skulde ønske jeg var prest jeg ogsaa, saa hilste de kanske paa mig og; nu læst de mest ikke se mig,“ sa han.

„Ja, er du ikke andet, saa er du da svart nok til prest, du og,“ sa grannerne til kulbrænderen; „men nu er vi paa færden ligevel, saa kan vi reise paa auktion efter gamlepresten og faa os en taar, og imens kan du kjøbe kappen og kragen,“ sa de. Ja, de gjorde saa, og da han kom hjem, havde han ikke en skilling igjen.

„Nu har du vel baade levemaade og skillinger?“ sa kjærringen.

„Ja, nu skal det bli levemaade, mor,“ sa kulbrænderen, „for nu er jeg blit prest!“ sa han; „her ser du baade kappen og kragen!“ — „Det skal du faa mig til at tro; sterkt øl gjør store ord,“ sa kjærringen; „du er lige sæl, hvad for en ende der snur op, du,“ sa hun. „Du skal hverken syte eller kyte af milen, før kullene er kjølnet,“ sa kulbrænderen.

Saa var det en dag der reiste saa mange presteklædde folk forbi hos kulbrænderen paa veien til kongsgaarden, saa de kunde skjonne der var noget paa færde der. Ja, kulbrænderen vilde være med han ogsaa og tog paa sig presteklærne. Kjærringen mente det var vel saa vist at være hjemme, for kom han til at faa en hest at holde for en storkar, saa gik den vel i struben den tobaksskillingen han fik for det ogsaa. „Alle taler om drikken, men ingen om tørsten, mor,“ sa manden, „des mere en drikker, des mere en tørster,“ sa han, og saa strøg han til kongsgaarden. Der blev alle de fremmede bedt ind til kongen, og kulbrænderen fulgte med, han ogsaa. Saa sa kongen til dem at han havde mistet den dyreste fingerringen sin, og han trodte vist at den var stjaalen. Derfor havde han bedt sammen alle de prestlære i landet, om der var nogen af dem som kunde sige ham hvem tyven var. Og saa lovte han ud at han skulde lønne den som kunde sige det; var han i prestelæren, skulde han faa kald; var det en prest, skulde han bli provst; var det en provst, skulde han bli bisp, og var han bisp, skulde han bli nærmest efter kongen. Saa gik kongen fra den ene til den andre, og spurte dem allesammen, og da han kom til kulbrænderen, saa sa han: „Hvem er du?“ — „Jeg er den vise prest og den sande profet,“ sa kulbrænderen. — „Saa kan vel du sige mig hvem der har taget ringen min da?“ sa kongen.

„Ja, det er ikke rent ud af von og vett, at det som er skedd i mørket, kan syne sig i lyset,“ sa kulbrænderen, „men det er ikke alle aar at laksen leker i furutop,“ sa han. „Nu har jeg læst i syv aar for mig og mine, og har ikke faat kald endda, saa skal tyven frem, maa jeg ha god tid og meget papir, for jeg maa skrive og regne gjennem mange land.“

Ja, han skulde faa god tid og saa meget papir han vilde, naar han bare kunde skaffe tyven frem.

Saa kom han op paa et kammer for sig selv i kongsgaarden, og der var det ikke længe før de skjønte at han maatte kunne mere end Fadervor, for han skrev op saa meget papir, at det laa der i store hober og hauger, og der var ikke én som skjønte et ord af alt det han skrev, for det saa bare ud som kroger og kragetær. Men tiden led, og han fik ikke greie paa nogen tyv. Saa blev kongen kjed af det, og saa sa han, at kunde han ikke skaffe tyven frem om tre dager, saa skulde han miste livet.

„Den som skal raa, faar ikke være for braa; en kan da ikke kare ut kullene, før milen er slukt,“ sa kulbrænderen. Men kongen blev ved sit, han, og kulbrænderen skjønte det, at livet hans ikke var meget værdt. Nu var der tre af kongens tjeneres som vartet ham op hver sin dag, og disse tre havde været sammen om at stjæle ringen. Da den ene tjeneren kom ind og tog af bordet efter kveldsverden og gik ud igjen, drog kulbrænderen et dybt suk og saa

efter ham: „Det var den første,“ sa han; han mente den første af de tre dager han hadde igjen af livet sit. „Denne presten kan mere end made sig,“ sa tjeneren, da han fik kammeraterne for sig selv, og saa fortalte han at han havde sagt at „jeg var den første,“ sa han. Den andre, som varted ham op den næste dag, skulde da lægge vel merke til hvad han sa, og rigtig nok, da han tog ud efter kveldsverden, glante kulbrænderen stort paa ham og sukked saart, og saa sa han: „Det var den andre.“ Saa skulde den tredje lægge merke til hvorledes han bar sig den tredje dagen, og det gik værre og ikke bedre; for da tjeneren tog i døren og skulde gaa med kopper og kjørelid, saa folded kulbrænderen hænderne og sa: „Det var den tredje,“ og saa sukked han som hjertet vilde briste.

Han kom ud til kammeraterne med aanden i halsen og sa det var grei sag at presten vidste det, og saa gik de ind og gjorde knæfald for kulbrænderen og bad og velsigned, han maatte ikke sige det var dem som havde taget ringen; de skulde gjerne give ham hundrede daler hver, naar han ikke vilde føre dem i ulykken. Det lovte han baade visst og vel, der skulde ikke komme nogen i ulykke, naar han fik pengene og ringen og en stor grøtklat. Den balled han ringen vel ind i, og lod saa en af dem give den til den største galten til kongen, og gjæte den, saa den ikke gav den fra sig igjen.

Om morgenens kom kongen; da var han ikke grei, og vilde ha ret paa tyven.

„Ja, nu har jeg regnet og skrevet gjennem mange land,“ sa kulbrænderen, „men det er ikke noget menneske som har stjalet ringen,“ sa han. „Pøh! hvem er det da?“ sa kongen. „Aa, det er den store galten til kongen,“ sa kulbrænderen. Ja, de tog og slagted galten, og ringen havde den i sig; det var rigtigt nok det. Saa fik kulbrænderen prestekald, og kongen var saa glad at han gav ham hest og gaard og hundrede daler paa kjøbet. Kulbrænderen var ikke længe om at flytte, og den første søndagen da han var kommet i kaldet, skulde han til kirken og læse op kaldsbrevet, men før han reiste, skulde han ha dugurd; saa la han fra sig kaldsbrevet paa fladbrødet, men tog saa feil og dypped brevet ned i soddgryden, og da han kjendte det var seigt at tygge, gav han hunden hele beten, og den slugte det med det samme.

Nu vidste han ikke hvorledes han skulde stelle sig. Men til kirken maatte han, for almuen vented, og da han kom did, reiste han op paa prækestolen med det samme. Der begyndte han at hæve sig slig at alle tænkte, det er vist svært til gilde prest. Men da det bar til, blev det ikke saa gildt endda.

„De ord, mine tilhørere, som I skulde faat høre denne dag, før i hundene, men kom igjen en anden søndag, mine kjære sognefolk, saa skulle I faa andet at høre! og dermed er denne præken ude.“

Det syntes almuen var en underlig prest, for slig præken havde de aldrig hørt; men saa mente de, „han tør vel bli bedre, og blir han ikke det, saa skal der vel bli en raad med ham.“ Den næste søndagen, da der var messe igjen, var der saa fuldt af folk som vilde lye paa den nye presten, at der mest ikke var rum til dem i kirken. Ja, han kom da ogsaa, og reiste op paa prækestolen med det samme; der stod han en stund og sa ikke et ord, men saa smeldte han paa med én gang og ropte: „Hør du gamle Bukke-Berit, hvorfor sidder du saa langt bag i kirken?“ — „Aa, jeg har slige sunde sko, far,“ sa hun. „Aa, du kunde tage dig et gammelt purkeskind og gjøre dig ny sko, saa kunde du komme ligesaa langt frem i kirken du, som de andre dannekvinder. — Forresten saa maa I betænke hvad for vei I gaar paa; for jeg ser, naar I kommer til kirken, saa kommer somme nordenfra og somme søndenfra; og det samme er det naar I reiser fra kirken igjen; men I stane vel, og da spørges det hvor det blir af jer. Ja, hvem ved hvor det blir af os allesammen? — Saa skal jeg lyse op om en svart mærr, som er blit borte for gamle prestemor. Hun har hovskjeg og hængeman og mere sligt som jeg ikke vil nævne paa dette sted. — Og saa har jeg et hul paa min gamle bukselomme, det ved jeg, men ikke I; men om nogen har en lap som kunde høve til hullet, det ved hverken I eller jeg.“

Denne præken var nogen af almuen noksaa velnøide med. De trodte ikke andet end at der blev en brav prest af ham med tiden, sa de, men de fleste syntes det var altfor galt, og da det blev provstemesse, saa klagede paa presten og sa, at slige præker havde ingen hørt før, og saa var der en som mindtes den sidste og læste den op for provsten.

Det var en meget god præken, sa provsten; ti det var venteligt at han havde talt i lignelser om at søge lyset og sky mørket og dets gjerninger, om dem som gik paa den brede eller paa den trange vei; og især, sa han, var det som han lyste op om den svarte prestemærren, en herlig lignelse om hvorledes det skulde gaa med os til slut. Lommen med hullet paa, det skulde betyde hans trang, og lappen var offer og milde gaver han vented af menigheden, sa provsten.

„Ja, saa meget skjønte vi og, det var prestesækken det!“ ropte de.

Til slut sa provsten han syntes at menigheden havde faat saadan en brav og forstandig prestemand, at de ikke burde klage paa ham, og enden blev at de ikke fik nogen anden; men da de syntes det blev værre og ikke bedre, saa klagede de til bispen.

Ja, langt om længe kom han ogsaa, da det skulde være bispemesse. Men dagen før havde kulbrænderen været i kirken, saa ingen vidste om det, og saget løs prækestolen, saa det var saavidt den hang der, naar en gik varlig

op paa den. Da saa menigheden var samlet, og han skulde til at præke for bispen, listed han sig op paa stolen og begyndte at lægge ud, saa som han pleide; men da han havde holdt paa en stund, tog han haardere i, slog ud med armene og ropte høit: „Er der nogen her som har noget ondt eller nogen ugjerning paa sig, da er det bedst at han forlader dette sted; ti i denne dag vil der ske et fald hvis mage ikke har skedd siden verdens skabelse,“ og dermed slog han i stolen, saa det dundred, og prækestolen og presten og hele hurven ramled ned over kirkevæggen med et brag, saa almuen satte ud af kirken, som den yderste dag holdt paa at komme.

Men da sa bispen til almuen at han undredes paa, at menigheden kunde klage over en prestemand som havde saadanne gaver paa stolen og saa megen visdom, at han kunde forudsige tilkommende ting. Han syntes han mindst burde være provst, sa han, og det varte ikke længe heller før han blev det. Saa var der ingen raad, de fik drages med ham.

Nu var det saa, at kongen og dronningen der i landet ikke havde nogen barn, men da kongen fik høre at der kanske kunde komme et, var han nyfiken efter at vide om det skulde bli en arving til land og rige, eller om det bare skulde bli en prinsesse. Saa blev alle de lærde i landet samlet til slottet, forat de skulde sige hvad det blev til. Men da der ikke var nogen af dem som kunde det, saa husked baade kongen og bispen paa kulbrænderen, og det var ikke længe før de fik ham imellem sig og spurte ham ud. Nei, han kunde ikke han heller, sa han, for det var ikke godt at gjætte det som ingen kan vide.

„Ja, ja,“ sa kongen, „jeg er lige glad, enten du ved det eller du ikke ved det, jeg; men du er jo den vise prest og sande profet, som kan forudsige tilkommende ting; og vil du ikke sige det, skal du miste baade kappe og krave,“ sa kongen. „Men det er det samme, jeg skal prøve dig først,“ sa han, og saa tog han det største sølvkrusset han eide, og gik ned i stranden.

„Kan du sige mig hvad der er i det kruset,“ sa kongen, „saa kan du nok sige det andre og?“ sa han og holdt paa kruslaaget.

Kulbrænderen vred bare hænderne og bar sig ilde: „Aa, du ulykkeligste kryb og krabbe paa denne jord, hvad har du nu for alt dit slid og dit slæb!“ sa han.

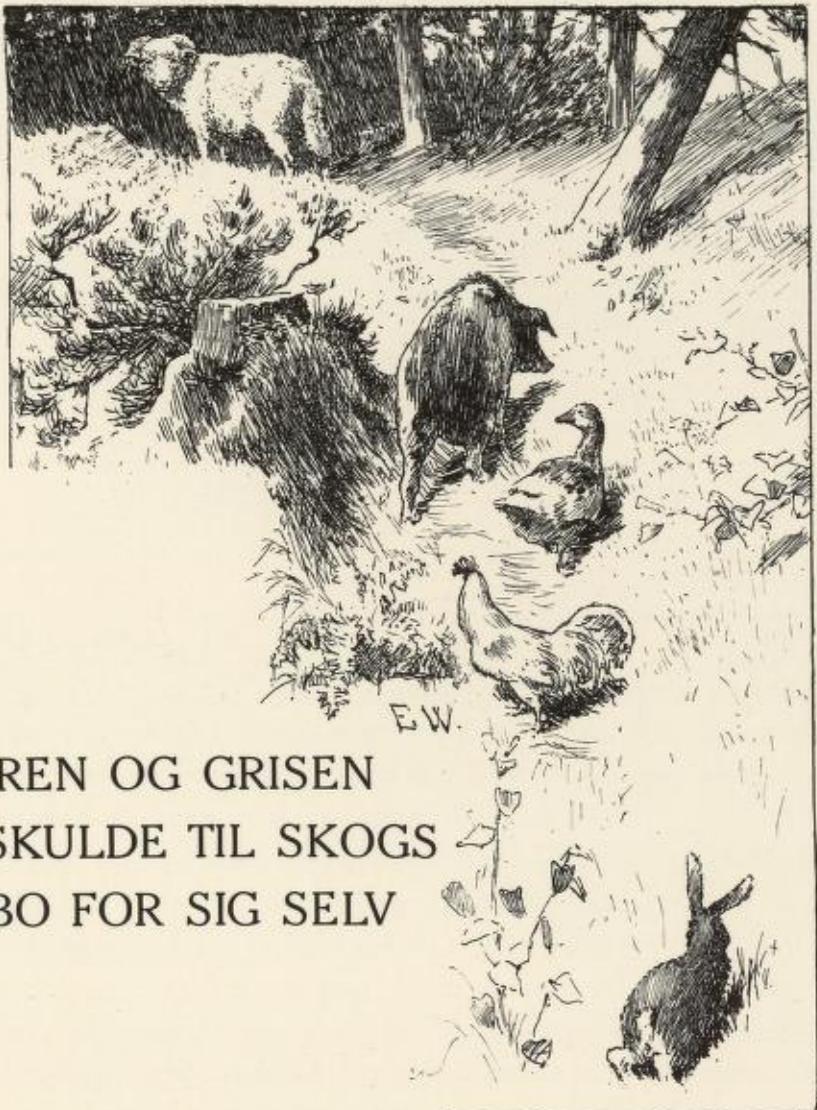
„Ja, der ser du om du ikke vidste det!“ sa kongen, for han havde en stor krabbe i sølvkrusset. Saa maatte kulbrænderen ind i storstuen til dronningen. Han tog en stol og satte sig midt paa gulvet, og dronningen gik frem og tilbage i stuuen.

„En skal ikke gjøre baas til ubaaren kalv, og ikke trætte om navnet, før barnet er født,“ sa kulbrænderen; men sligt har jeg hverken hørt eller set,“

sa han; „naar dronningen gaar mod mig, saa tror jeg mest det blir en prins, og naar hun gaar fra mig, ser det ud som det var en prinsesse“: det var tvillinger, saa kulbrænderen traf det den gangen ogsaa. Og for det han kunde sige det som ingen kunde vide, fik han penger i lassevis, og saa blev han den nærmeste næst kongen. Trip trap trille, han blev mere end han vilde.

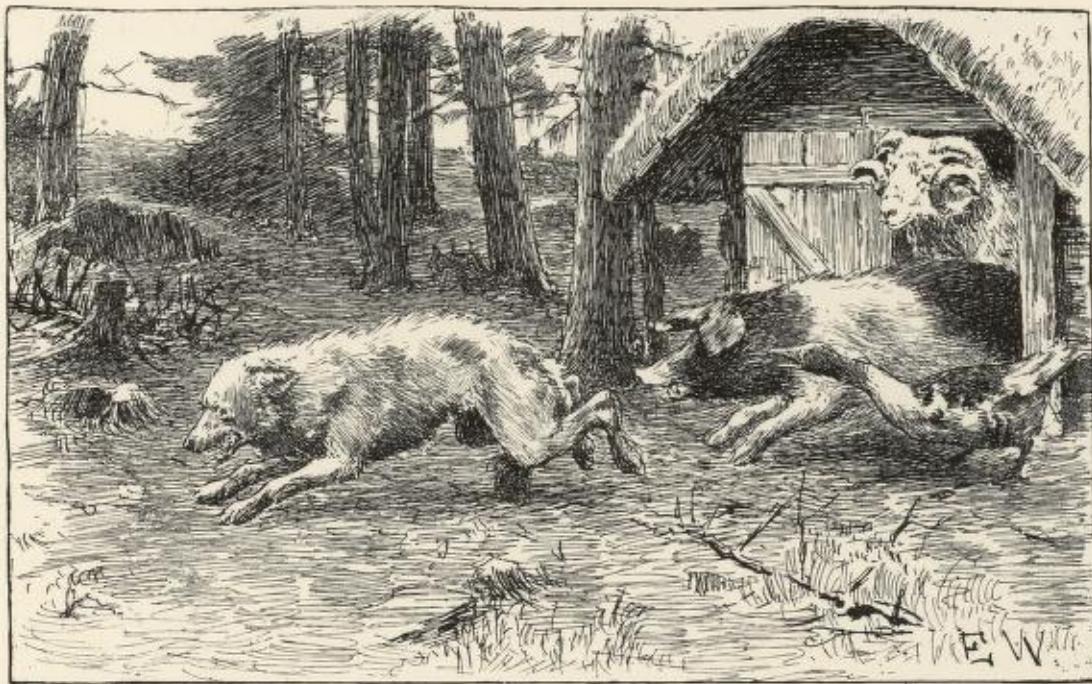

OG SAA BLEV HAN DEN NÆRMESTE
NÆST KONGEN

VÆREN OG GRISEN
SOM SKULDE TIL SKOGS
OG BO FOR SIG SELV

SAA FÓR DE TIL SKOGS
I FLOK OG FØLGE

„HAVDE HAN FAAT TAG I MIG, HAVDE JEG
VIST ALDRIG KOMMET LEVENDE UD“

Der var engang en vær som stod paa gjødsti og skulde gjøre sig fed; derfor levde han vel og blev baade mæt og stind af alt det som godt var. Ret som det var, kom budeien og gav ham mere: „Æd nu, vær; du skal ikke være længe her, imorgen skal vi slagte dig,“ sa hun.

Det er et gammelt ord, at kjærringraad skal ingen forsmaa, og raad og drik gives der for alt, saa nær som for døden; „men kanske der skal bli raad for den ogsaa denne gangen,“ tænkte væren ved sig selv.

Saa aad han tæt, og da han var god og mæt, stanged han ud døren og strøg sin vei bort i grannegaarden; der gik han til grisehuset, til en gris han var blit saa vel kjendt med i marken, og siden havde de altid været venner og vel forlikt. „God dag, og tak for sidst,“ sa væren til grisen.

„God dag, og selv tak for sidst,“ sa grisen.

„Ved du hvorfor du har det saa godt og de gjør' og steller dig saa vel?“ sa væren.

„Nei, nei,“ sa grisen.

„Mange munder tømmer snart en tønde, maa vide; de vil slagte dig og æde dig,“ sa væren.

„Vil de det?“ sa grisen; „signe maden, naar de har ædt!“ sa han.

„Vil du som jeg, farer vi bort i skogen, bygger hus og bor for os selv; en sidder altid bedst paa sin egen bænk,“ sa væren.

Ja, det vilde grisen ogsaa; „det er fagnad til fint følge,“ sa han. Og saa la de i veien.

Da de havde faret et stykke, mødte de en gaas.

„God dag, godtfolk, og tak for sidst,“ sa gaasen; „hvor skal det folket hen, som farer saa fort idag?“ sa hun.

„God dag igjen, og selv tak for sidst,“ sa væren. „Hjemme havde vi det altfor vel, derfor vil vi til skogs og bo for os selv; i eget hjem er hvertmand herre,“ sa han.

„Ja, jeg har det ogsaa vel nok, der jeg er,“ sa gaasen; „kunde jeg ikke faa være med, jeg og; godt lag gjør stuttere dag,“ sa hun.

„Med sladder og snadder bygger en hverken hus eller hytte,“ sa grisen; „hvad skulde du gjøre da?“

„Med raad og lempe kommer en kryp saa langt som en kjæmpe,“ sa gaasen; „jeg kan nappe mose og dytte i væggefarene, saa huset blir tæt og varmt.“

Ja, saa skulde hun faa lov at være med; for grisen vilde gjerne ha det godt og varmt.

Da de havde gaat et stykke til — gaasen kunde ikke fare saa fort hun —, saa mødte de en hare, som kom hoppende ud af skogen.

„God dag, godtfolk, og tak for sidst!“ sa haren; „hvor langt skal De labbe idag?“ sa han.

„God dag igjen, og selv tak for sidst,“ sa væren; „hjemme havde vi det altfor vel, derfor vil vi til skogs og bygge hus og være for os selv; naar borte er fristet, er hjemme bedst,“ sa han.

„Nu har jeg hus i hver buske, hus i hver buske,“ sa haren; „men jeg har saa ofte sagt om vinteren, at lever jeg til sommeren, saa bygger jeg mig et hus —, saa jeg mest kunde ha lyst til at være med og tømre op et til sidst, jeg og,“ sa han.

„Ja, skulde vi komme rigtig i klemme, saa maatte vi vel ta dig med til bikkjeskræmme,“ sa grisen; „for du kunde jo ikke hjelpe os at bygge paa huset.“

„Den som i verden skal være, faar altid noget at gjøre,“ sa haren; „jeg har tænder til at gnage plugger, og labber til at slaa dem i væggen med, saa jeg kan gjøre vel ret for en tømmermand; for god redskab gjør godt arbeid, sa manden, han flaadde mærren med navaren,“ sa haren.

Ja, saa skulde han faa lov at være med og bygge paa huset, det var ikke spørge om, det.

Da de kom et stykke længer frem, mødte de en hane.

„God dag, god dag, godtfolk, og tak for sidst!“ sa hanen; „hvor skal det folket fare hen idag?“ sa han.

„God dag igjen, og selv tak for sidst,“ sa væren. „Hjemme havde vi det altfor vel, derfor skal vi til skogs og bygge hus og være for os selv; for den som ude skal bage, mister baade kul og kage,“ sa han.

„Ja jeg har det vel nok, der jeg er,“ sa hanen; „men bedre at bygge sit eget bo end sidde paa fremmed pinde og glo; og hjemme er hane rigest,“ sa han. „Kunde jeg komme i saa fint følge, skulde jeg ogsaa ha hug til at fare til skogs og bygge hus.“

„Ja, flakse og gale, det hjälper til at smale; men en kjæft paa et skaft hugger ikke noget laft,“ sa grisen. „Du kan jo ikke hjelpe os at bygge huset,“ sa de.

Det er ikke godt at stoppe, der det hverken er hund eller toppe,“ sa hanen; „jeg er tidlig vaagen og tidlig til at vække.“

„Ja, morgenstund har guld i mund; la ham faa være med!“ sa grisen; han var altid den strideste storsoveren han. „Søvnen er en stor tyv; han vil altid stjæle halve tiden,“ sa han.

Saa før de til skogs i flok og i følge og bygde huset: grisen hugg tømmer, og væren kjørte det hjem; haren var tømmermand, gnog plugger og hamred i vægger og tag; gaasen napped mose og dytted i væggfarene; hanen gol, og passed at de ikke forsov sig om morgenens. Og da huset var færdigt, og taget nævertækt og torvlagt, saa levde de for sig selv, og havde det baade godt og vel. „Det er godt baade i øst i og vest, men endda er hjemme bedst,“ sa væren.

Men et stykke længer borti skogen var en graabein-kule, som der bodde to graatasser i. Da de fik se der var kommet op et nyt hus i nabologet, vilde de vide hvad det var for folk de havde faat til granner; for de tænkte som saa: en god granne er bedre end bror i fremmed land; og bedre er det at bo i en god grænd end være vide kjendt.

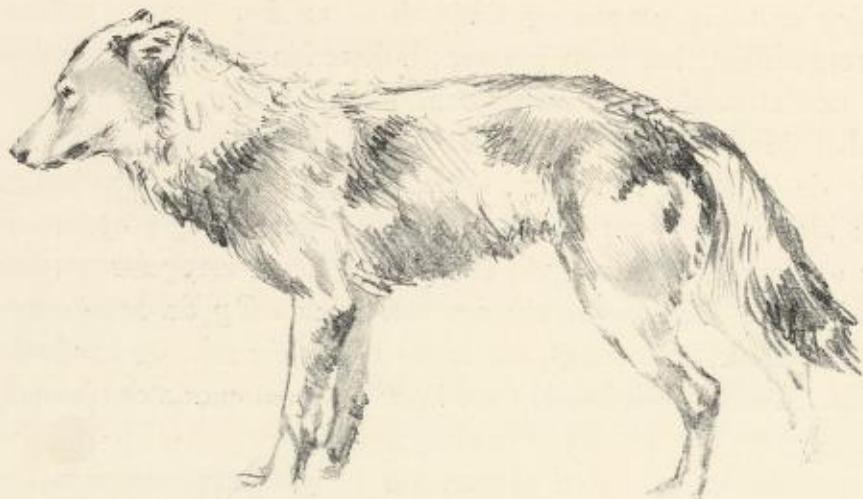
Saa gav den ene sig et erend, gik ind og vilde laane varme til piben sin. Med det samme han kom ind igjennem døren, klemte væren til ham, saa han stupte paa hodet bort i peisen; grisen til at hugge og bide, gaasen til at hvæse og klype; hanen oppaa hanebjelken til at gale og smale; og haren blev saa rent forskræmt at han før baade høit og lavt og tramped og trakked i alle rør.

Langt om længe kom ulven ud igjen.

„Naa, grændskab gjør kjendskab,“ sa han som stod igjen udenfor; „du kom vel til paradis paa slette marken, siden du blev saa længe? — Men hvorledes gik det med varmen, du har jo hverken røg eller pibe?“ sa han.

„Ja, det var en artig pibearme og et artigt selskab,“ sa han som havde været inde; „sligt folkefærd har jeg aldrig været ude for før. Men som en søger lag til, saa faar en ære til, og uventet gjest faar uvand kost,“ sa ulven.

„Da jeg kom indenfor døren, drev skomageren til mig med læstesækken, saa jeg røg paa hodet lige frem i smidjeavlen; der sad to smeder; de blæste og de hvæste med belgen, og klypte og slog med gloende tænger og stænger, saa det og kjødstykkerne ud af skrotten paa mig. Skytteren han fór og ramled og ledte etter børsen sin, men lykken var at han ikke fandt den. Og saa sad der én op under taget og flaksed og gol: „Hegt krogen i ham, dra ham hid, dra ham hid!“ skreg han; men havde han faat tag i mig, havde jeg vist aldrig kommet levende ud.“

STUDIE TIL ULVEN

REVEN SOM GJÆTER

„HØ—II“ SA BJØRNEN

STUDIE TIL RÆVEN

Der var engang en kone som skulde ud og leie sig gjæter.
Saa mødte hun en bjørn.

„Hvor skal du hen?“ sa bjørnen.

„Aa jeg skal ud og leie mig gjæter,“ svarte konen.

„Vil du ikke ha mig til gjæter?“ spurte bjørnen.

„Jo, bare du kan lokke, saa —,“ sa konen.

„Hø—i!“ sa bjørnen.

„Nei, dig vil jeg ikke ha,“ sa konen, da hun hørte det, og gik sin vei.
Da hun saa havde gaat et stykke, mødte hun en ulv.

„Hvor skal du hen?“ sa ulven.

„Jeg skal ud og leie mig gjæter,“ svarte konen.

„Vil du ikke ha mig til gjæter?“ spurte ulven.

„Ja, kan du lokke, saa —,“ sa konen.

„Uh—uh!“ sa ulven.

„Nei, dig vil jeg ikke ha,“ sa konen.

Da hun havde gaat et stykke til, saa mødte hun en rev.

„Hvor skal du hen?“ sa reven.

„Aa jeg skal ud og leie mig gjæter,“ sa konen.

„Vil du ikke ha mig til gjæter?“ spurte reven.

„Ja, bare du kan lokke, saa —,“ sa konen.

„Dill—dall—holom!“ sa reven, saa grant og fint.

„Ja, dig vil jeg ha til gjæter,“ sa konen, og saa satte hun reven til at gjæte kreaturene sine. Den første dagen reven gjætte, aad han op alle gjetene til konen; den andre dagen gjorde han ende paa alle sauene hendes, og den tredje dagen aad han op alle kjørne.

Da han saa kom hjem om kvelden, spurte konen hvor han havde gjort af alle kreaturene hendes.

„Skallen er i aaen og kroppen i holtet,“ sa reven.

Hun stod netop og kjernet; men hun syntes at hun likevel maatte se efter dem, og mens hun var borte, smatt reven ned i kjernen og aad op fløden. Da saa konen kom igjen og fik se det, blev hun saa sint, at hun tog det vesle flødegrandet som var igjen, og slog efter reven, saa den fik en skvett paa enden af halen. Deraf kommer det at reven har hvid rovetip.

EVA

KVERNEN
SOM STAAR OG MALER
PAA HAVSENS BUND

DA MANDEN KOM UD I GAARDEN,
SPURTE HAN DEN GAMLE VEDHUGGEREN
HVORLEDES HAN SKULDE STILLE KVERNEN

STUDIE TIL BEGYNDELSESVIGNETTEN

Engang i gamle, gamle dager var der to brødre, den ene var rig og den andre fattig. Da julekvelden kom, havde den fattige ikke smulen i huset, hverken af sul eller brød, og saa gik han til bror sin og bad ham om lidt til jul i guds navn. Det var vel ikke første gangen broren havde maattet give ham; men nøie var han altid, og ikke blev han videre glad i ham nu heller.

„Vil du gjøre det jeg ber dig, skal du faa en hel fleskeskinke,“ sa han. Det lovte den fattige straks, og takkede til.

„Der har du den. Reis saa bent til helvede!“ sa den rige, og kasted fleskeskinken bort til ham.

„Ja, det jeg har lovet, faar jeg holde,“ sa den andre, han tog skinken og la afsted.

Han gik og han gik, hele dagen, og i mørkningen kom han en steds hvor det lynte saa gildt. Her skal du se det er, tænkte manden med skinken. Ude i vedskjulet stod en gammel mand med langt hvidt skjeg og hugg juleved.

„God kveld!“ sa han med fleskeskinken.

„God kveld igjen! Hvor skal du hen saa sent?“ sa manden.

„Jeg skal nok til helvede, dersom jeg er paa ret vei,“ svarte den fattige.

„Jo, du har gaat rigtig nok, det er her,“ sa den gamle manden. „Naar du kommer ind, vil de alle kjøbe fleskeskinken din, for flesk er sjeldent mad i helvede; men du skal ikke sælge den, med mindre du faar den haandkvernen

som staar bag døren, for den. Naar du saa kommer ud igjen, skal jeg lære dig at stille kvernen, den er nyttig til noget af hvert den.“

Ja, han med skinken takked for god retledning, og banked paa hos fanden.

Da han kom ind, gik det som den gamle manden havde sagt; alle djævlene, baade store og smaa, satte omkring ham som maur om en makk, og den ene bød den andre over paa fleskeskinken. „Rigtignok skulde kjærringen og jeg havt den til julekveldsmad, men siden Dere er saa opsat paa den, faar jeg vel sagtens overlade den,“ sa manden. „Men skal jeg sælge den, vil jeg ha den haandkvernen som staar bag døren der borte.“ Den vilde fanden nødig være af med, og tinged og pruted med manden; men han blev ved sit, og saa maatte fanden ud med den.

Da manden kom ud i gaarden, spurte han den gamle vedhuggeren hvorledes han skulde stille kvernen, og da han havde lært det, sa han tak for sig, og la hjemefter det fortæste han kunde; men likevel kom han ikke hjem før klokken slog tolv julenatten.

„Men hvor i al verden blir det af dig da?“ sa kjærringen. „Her har jeg siddet time ud og time ind og hipet og ventet, og har ikke saa meget som to pinder at lægge i kors under julegrødsgrøden.“

„Aa jeg kunde ikke før komme, jeg havde noget af hvert at gaa efter, og lang vei havde jeg ogsaa. Men nu skal du se!“ sa manden, han satte kvernen paa bordet, og bad den først male lys, saa dug, og saa mad og øl og alt som godt var, til julekveldskost, og efter som han sa fore, saa mol kvernen.

Kjærringen forkorsed sig den ene gangen efter den andre, og vilde vide hvor manden havde faat kvernen fra, men det vilde han ikke ud med; „det faar være det samme hvor jeg har faat den; du ser kvernen er god, og kvernvet frys ikke,“ sa manden. Saa malte han mad og drikke og alle gode ting til julen, og tredjedagen bad han til sig vennerne sine, da vilde han ha gjestebud.

Da den rige broren saa alt det som var i gjestebudsgaarden, blev han baade harm og vild, for han kunde ikke unde bror sin noget. „Om julekvelden var han saa nødig at han kom til mig og bad om lidt i guds navn, og nu gjør han et lag som han skulde være baade greve og konge,“ sa han.

„Men hvor i hede helvede har du faat al rigdommen din fra, du?“ sa han til broren.

„Bag døren,“ sa han som eide kvernen, han brydde sig ikke om at gjøre ham nogen regnskab for det, han.

Men ud paa kvelden, da han havde faat lidt i hodet, kunde han ikke berge sig, da kom han frem med kvernen. „Der ser du den som har skaffet mig al rigdommen!“ sa han, og saa lod han kvernen male baade det ene og det andre.

Da broren saa det, vilde han endelig ha kvernen, og langt om længe skulde

han da ogsaa faa den, men tre hundrede daler maatte han give for den, og saa skulde den andre beholde den til slaattonnen; „for har jeg havt den saa længe, kan jeg ha malet op mad for mange aar,“ tænkte han. I den tid kan en nok vide kvernen ikke blev rusten, og da slaattonnen kom, fik broren den; men den andre havde vel vogtet sig for at lære ham at stille den.

Det var om kvelden at den rige fik kvernen hjem til sig, og om morgenens

HAN SATTE UD, OG SILD OG HVITTING EFTER HAM,
SAA DET FOSSED UDOVER GAARD OG JORDER

bad han kjærringen gaa ud og breie efter slaattekarene; „han skulde selv lage til duguren idag,“ sa han.

Da det led mod dugurstid, satte han kvernen paa kjøkkenbordet. „Mal sild og velling, og det baade fort og vel!“ sa manden. Og kvernen til at male sild og velling, først alle fad og traug fulde, og siden ud over hele kjøkkengulvet. Manden fikled og stelte og skulde faa kvernen til at stanse, men hvordan han snudde og fingred paa den, saa holdt kvernen paa, og om lidt naadde vellingen saa høit at manden var paa at drukne. Saa rev han op stuedøren, men det varte ikke længe før kvernen havde malet fuld stuen ogsaa, og det var med nød og neppe at manden fik fat i dørklinken nede i velling-

flommen. Da han fik op døren, blev han ikke længe i stuen; han satte ud, og sild og velling efter ham, saa det fosseed ud over baade gaard og jorder.

Nu syntes kjærringen, som var ude og bredde høi, at det tog for lang tid før duguren blev færdig. „Om ikke manden roper hjem, faar vi gaa likevel; han kan vel ikke stort med at koge vellingen, jeg faar vel hjelpe ham,“ sa konen til slaattefolkene. Ja, de begyndte at rusle hjemefter. Men da de kom opover bakkerne et stykke, mødte de sild og velling og brød, før og slang om hverandre, og manden selv fore flommen.

„Gi der var hundrede vommer paa hver af Dere! Men pas Dere, at De ikke drukner i dugursvellingen,“ skreg manden, han satte forbi dem, som den slemme var i hælene paa ham, og nedeften did hvor broren bodde. Ham bad han for guds skyld ta igjen kvernen, og det paa øieblikket; „maler den en time til, saa forgaar hele bygden af sild og velling,“ sa han. Men broren vilde slet ikke ta den, før den andre betalte ham tre hundrede daler til, og det maatte han da.

Nu havde den fattige baade penger og kvern, og saa varte det ikke længe før han fik sig op en gaard, meget gildere end den broren bodde i; med kvernen malte han op saa meget guld at han klædte den med guldblader, og den gaarden laa tæt ved havkanten, saa det lyste og skinte af den langt ud over fjorden. Alle de som seilte forbi der, skulde nu indom og besøge den rige manden i guldgården, og alle saa vilde de se den artige kvernen, for den gik der ord af baade vidt og bredt, og der var ingen uden han havde hørt tale om den.

Langt om længe kom der ogsaa en skipper som vilde se kvernen; han spurte om den kunde male salt. „Jo, den kunde male salt da!“ sa han som eide den. Og da skipperen hørte det, vilde han med nød og magt ha kvernen, den fik koste hvad den vilde; for havde han den, tænkte han, saa slap han at seile langt bort over sjø og baarer efter saltladningen. I førstningen vilde manden ikke være af med den, men skipperen baade tigged og bad, og til sidst solgte han den og fik mange, mange tusen daler for den.

Da skipperen havde faat kvernen paa ryggen, stansed han ikke længe der, for han var ræd manden skulde betænke sig; at spørge hvorledes han skulde stille den, havde han nu slet ikke tid til, han satte ned paa skibet det fortæste han kunde, og da han kom et stykke ud paa sjøen, fik han kvernen op. „Mal salt, og det baade fort og vel!“ sa skipperen. Ja, kvernen til at male salt, og det saa det spruted. Da skipperen havde faat skibet fuldt, vilde han stanse kvernen, men hvordan han bar sig ad, og hvorledes han stelte paa den, saa mol kvernen like fort, og salthaugen vokste høiere og høiere, og til sidst saa sank skibet.

Der staar kvernen paa havsens bund og maler den dag idag, og derfor er det sjøen er salt.

KJÆRRINGEN MOD STRØMMEN

“KLIPPE, KLIPPE, KLIPPE,”
SKREG KJÆRRINGEN

TELEMARKSBONDE
STUDIE TIL MANDEN

Der var engang en mand som havde en kjærring, og hun var saa tver og vrang, at det ikke var godt at være i lag med hende; manden, han havde nu slet ingen udkomme med hende; det han vilde, vilde hun altid tvert imod. Saa var det en søndag udpaa sommeren at manden og konen gik ud og skulde se hvorledes akeren stod.

Da de kom til en aker paa den andre siden af elven, sa manden: „Ja, nu er den skjær; imorgen faar vi til at skjære.“

„Ja, imorgen kan vi ta paa at klippe den,“ sa kjærringen.

„Hvad for noget, skal vi klippe? Skal vi ikke faa lov til at skjære heller nu?“ sa manden.

Nei, klippe den skulde de, mente kjærringen.

„Det er aldrig værre end lidet at vide,“ sa manden; „men du maa vel være gaat fra det vesle vettet du har havt, og nu. Har du set at nogen har klippet akeren, du?“ sa han.

STUDIER TIL „KJÆRRINGEN
MOD STRØMMEN“

„Lidet ved jeg, og lidet vil jeg vide,“ sa kjærringen, „men det ved jeg visst, at akeren skal en klippe, og ikke skjære,“ sa hun. Det var ikke at røe om det, klippe den skulde de.

Saa gik de bortefter og kjeiked og trætted, til de kom paa broen over elven, like ved en dyp høl.

„De sier for et gammelt ord,“ sa manden, „at god redskap gjør godt arbeid;

DA BLEV MANDEN STORSINT OG DUKKED
HENDE BAADE VEL OG LÆNGE

men det tror jeg nok skal bli en rar skur som de klipper med sauesaks,“ sa han. Skal vi slet ikke faa lov at skjære akeren nu da?“

„Nei, nei — klippe, klippe, klippe!“ ropte kjærringen, hopped op og klipped med fingrene efter næsen paa manden. I ilsken agted hun sig ikke, snubled over en stokende paa broen og dumped ud i elven.

„Gammel vane er vond at vende,“ tænkte manden, „men det skulde være snodig, om jeg ikke fik ret engang, jeg og.“

Han la ud i hølen, og fik tag i haartoppen paa hende, saa vidt hun fik hodet over vandet. „Skal vi saa skjære akeren?“ sa han.

„Klippe, klippe, klippe!“ skreg kjærringen.

„Ja, jeg skal lære dig at klippe jeg,“ tænkte manden og dukked hende under. Men det hjalp ikke, de skulde klippe, sa hun, da han tog hende op igjen. „Jeg kan ikke andet tro, end at kjærringen er galen,“ sa manden ved sig selv. „Mangen er galen, og ved det ikke, mangen har vet, og naar det

ikke; men jeg faar nu friste en gang til likevel," sa han. Men han havde ikke før faat hende under, før hun satte haanden op over vandet og til at klippe med fingrene som med en saks. Da blev manden storsint og dukked hende baade vel og længe. Men ret som det var, seg haanden ned under vandet, og kjærringen blev saa tung med ett, at han maatte slippe taget.

„Vil du dra mig ned i hølen til dig ogsaa nu, saa kan du ligge der, dit trold!" sa manden. Og saa blev kjærringen.

Men da det led om lidt, syntes han det var ilde at hun skulde ligge der og ikke komme i kristen jord, og saa gik han ned langs med aaen og ledte og sokned efter hende. Men alt det han ledte og alt det han sokned, saa fandt han hende ikke. Han fik med sig gaardsfolket og andre folk fra grannelaget, og de gav sig til at grave og sokne nedefter hele aaen alle ihop; men alt de ledte, saa fandt de ingen kjærring.

„Nei," sa manden, „det kan nok ikke nytte dette. Denne kjærringen var nu en kjærring for sig sjøl hun," sa han. „Mens hun levde, var hun rent paa tvers, og hun kan vel ikke være anderledes nu heller," sa han; „vi faar til at lede opefter og prøve ovenfor fossen; kanske hun har fløtet sig opefter."

Aa ja, de gik opefter og ledte og sokned ovenfor fossen. Der laa kjærringen, det var rigtig nok. Det var kjærringen mod strømmen det.

HAREN SOM HAVDE VÆRET GIFT

„AA, HURRA, HEI OG HOP!“
SKREG HAREN

UDKAST TIL BEGYNDELSSESVIGNETTEN

Der var engang en hare som var ude og gik i det grønne. „Aa, hurra, hei og hop!“ skreg han, hopped og sprang, og ret som det var, gjorde han et rundkast bortefter og stod paa toben i groen.

Saa kom der en rev luskende.

„God dag, god dag!“ sa haren. „Jeg er saa glad idag, for det jeg har været gift, skal du vide,“ sa han.

„Det var vel det da,“ sa reven.

„Aa, det var ikke saa vel heller, for hun skaared haardt paa hornene, og saa var det et trold til kjærring jeg fik,“ sa han.

„Det var ilde det da,“ sa reven.

„Aa, det var ikke saa ilde heller,“ sa haren, „for jeg fik rigdom med hende, hun havde en stue.“

„Det var da vel det,“ sa reven.

„Aa, det var ikke saa vel heller,“ sa haren, „for stuen brændte op, og alt det vi eide.“

„Det var da rigtig ilde,“ sa reven.

„Aa, det var ikke saa ilde endda,“ sa haren, „for hun brændte op kjæringen med.“

FØRSTE UDKAST TIL REVEN

HERREMANDSBRUDEN

„JA DET VAR MENINGEN DET AT
DU SKULDE BLI KONEN MIN DA“

JA, JA, EN KAN FALDE
PAA SAA MEGET"

Der var engang en rig kakse som eide en stor herregård, og selv havde han paa kistebunden og penger paa rente; men noget var det som vanted ham, for han var enkemand. En dag var datteren fra grannegaarden hos ham paa arbeide. Hende likte herremanden rigtig godt, og da hun var fattigfolks barn, tænkte han, at naar han bare klunked om gifting, saa maatte hun slaa til med det samme. Saa sa han til hende at han var kommet i tanker om at gifte sig igjen.

„Ja, ja, en kan falde paa saa meget,“ sa jenten, hun stod der og smaalø, og tænkte den gamle styggen kunde ha faldt paa det som høvde bedre for ham end at gifte sig.

„Ja det var meningen det at du skulde bli konen min da,“ sa herremanden.

„Nei, ellers tak!“ Var det likt sig det, mente hun.

Herremanden var ikke vant ved at høre nei, og des nødigere hun vilde ha ham, des mere opsat blev han paa at faa hende. Men da han ikke kom nogen vei med hende, saa sendte han bud efter far hendes, og sa til ham, at kunde han lage det saa at han fik hende, saa skulde han gi ham efter de pengene han havde laant, og paa kjøbet skulde han faa det jordstykket som laa op til engen hans. Ja, han skulde nok faa ret paa datteren, mente faren. „Hun var bare barnet og skjønte ikke sit eget bedste,“ sa han.

Men alt han snakked for datteren, baade vel og ilde, saa hjalp det ikke. „Hun vilde ikke ha herremanden, om han saa sad i malet guld til op under ørene,“ sa hun.

Herremanden vented dag efter dag, men saa blev han tilsidst harm og utaalmelig, og saa sa han til far til jenten, at om han skulde staa ved det han havde lovt, saa fik han slaa et slag i sagen nu; for han vilde ikke vente længer.

Manden vidste ikke nogen anden raad, sa han, end at herremanden fik lage alt istand til bryllups, og naar presten og bryllupsfolket var kommet, saa fik han sende bud efter jenten, som om det var et arbeid hun skulde være med paa; og naar hun kom, maatte hun bli viet i en snarvending, saa hun ikke fik tid til at omraa sig.

Dette syntes herremanden var baade godt og vel, og saa lod han brygge og bage og lage til bryllups, saa det havde god skik.

Da gjestebudsfolket var kommet, ropte herremanden paa en af gutterne sine, og sa til ham at han skulde stryge ned til grannemanden sør i gaarden og be ham at skikke det han havde lovt. „Men er du ikke her igjen paa flyende timen,“ sa han og hytted til ham med næven, „saa skal vel —!“ Mere fik han ikke sagt, for gutten før afsted som han var brændt.

GUTTEN KASTED SIG PAA RYGGEN AF DEN VESLE
BLAKKE OG RED HJEM I FULDT FIRSPRANG

„Jeg skulde hilse fra husband og be om det du har lovt ham,“ sa gutten til manden sør i gaarden; „men det maatte være i røde rappet, for han har det farlig braatt idag,“ sa han.

„Ja, ja, spring ned i engen og ta hende med dig, der gaar hun,“ sa grannemanden.

Gutten afsted. Da han kom ned i engen, gik datteren der og raked. „Jeg skulde hente det som far din har lovt husband,“ sa gutten.

„Haa haa, lur mig der!“ tænkte hun. „Nei, skal du det?“ sa hun; „det er vel den vesle blakke hoppa vor det? Du faar gaa bort og ta hende, hun staar tjoret paa den andre siden af erteakeren,“ sa jenten. Gutten kasted sig paa ryggen af den vesle blakke og red hjem i fuldt firsprang.

„Fik du hende med dig?“ sa herremanden.

„Hun staar nede ved døren,“ sa gutten.

„Saa lei hende op paa kammerset efter mor,“ sa herremanden.

„Kjære vene, hvorledes skal det gaa til?“ sa gutten.

NOGEN TRAK I FREMDelen, OG NOGEN SKJØV PAA BAG

„Du bare gjør som jeg sier, du,“ sa herremanden. „Magter du hende ikke alene, saa faar du ta folkehjelp,“ sa han; han tænkte jenten kunde slaa sig ugrei.

Da gutten saa fjæset til herremanden, saa vidste han det ikke nytted at si imod der i gaarden. Han ned og fik med alle de husmænd som var der; nogen trak i fremdelen, og nogen skjøv paa bag, og saa fik de endelig hoppen op over trapperne og ind i kammerset. Der laa brudestasen færdig.

„Nu har jeg gjort det og, husbond,“ sa gutten; „men det var et farlig stræv, det værste jeg har havt her paa gaarden.“

„Ja ja, du skal ikke ha gjort det for ingenting,“ sa husbonden. „Send saa kvindfolkene op til at pynte hende.“

„Nei men kjære vene da!“ sa gutten.

„Ikke noget prat! De skal pynte hende og hverken glemme krans eller krone,“ sa husbonden. Gutten ned i kjøkkenet.

MEN DA DØREN GIK OP OG HERREMANDSBRUDEN KOM IND I STORSTUSALEN, VAR DET IKKE FRIT FOR DER BLEV KNIS OG FLIR

„Hør nu, jenter,“ sa han; „nu skal De op og pynte den vesle blakke til brud; husbond vil nok give gjestebudsfolket noget at flire af.“

Ja, jenterne hængte paa den vesle blakke alt det de havde, og saa gik gutten ned, og sa at nu var hun færdig, og det baade med krans og krone.

„Godt og vel, kom med hende!“ sa husbonden; „jeg skal selv ta imod hende i døren,“ sa han.

Det ramled svært i trapperne; for hun steg ikke ned i silkesko, den bruden. Men da døren gik op og herremandsbruden kom ind i storstusalen, var det ikke frit for der blev knis og flir. Og herremanden var saa vel fornøjet af den bruden, at de sa han ikke fridde oftere.

HAN FAR SJØL I STUA

I DET SAMME FALDT POSEN FREM OVER HODET PAA HENDE,
OG KJÆRRINGEN RØG — LUKT NED I ULVESTUEN

DEN VESLE HUNDEN STOD OG FRØS OG SKALV, OG SAA
VAR DEN SAA TRÆT OG SULTEN: „VOV, VOV, VOV, VOV!“
SA DEN OG GJØDDE I ETT VÆK

Der var engang en mand som bodde borte i en skog. Han havde saa mange sauер og gjeter; men aldrig kunde han ha dem i fred for graabeinen. „Jeg skal vel lure den graatassen,“ sa han tilsidst, og gav sig til at grave en ulvestue. Da han havde gravet dybt nok, satte han en stolpe midt ned i ulvestuen, og paa den stolpen slog han en skive, og paa den skiven satte han en liden hund, og over graven la han kvist og bar og andet rusk, og ovenpaa det strødde han sne, for at tassen ikke skulde se der var en grav under.

Da det led udpaa natten, blev den vesle hunden lei af at staa der. „Vov, vov, vov!“ sa den, og gjødde mod maanen. Saa kom der en rev lakkendes og lakkendes, og tænkte han rigtig skulde gjøre marked, og saa gjorde han et hop — lukt ned i ulvestuen.

Da det led lidt længer udpaa natten, saa blev den vesle hunden saa lei og saa sulten, og saa tog den paa at gjø og gneldre: „Vov, vov, vov!“ sa den. Ret som det var, kom der en graabein tassendes og tassendes; han tænkte nok han skulde hente sig en fed steg, og saa gjorde han et hop — lukt ned i ulvestuen.

Da det led udi graalysingen om morgen, kom nordensnoen, og det blev saa koldt at den vesle hunden stod og frøs og skalv, og saa var den saa træt og sulten: „Vov, vov, vov, vov!“ sa den og gjødde i ett væk. Saa kom der en bjørn labbendes og labbendes bortefter, og husket paa sig, og tænkte han skulde nok faa sig en godbit paa morgenkvisten; saa husket han i vei ud paa kvistene — lukt ned i ulvestuen.

Da det led lidt længer ud paa morgensiden, kom der gaaende en gammel fantekjærring, som slang gaardimellem med en pose paa ryggen. Da hun fik

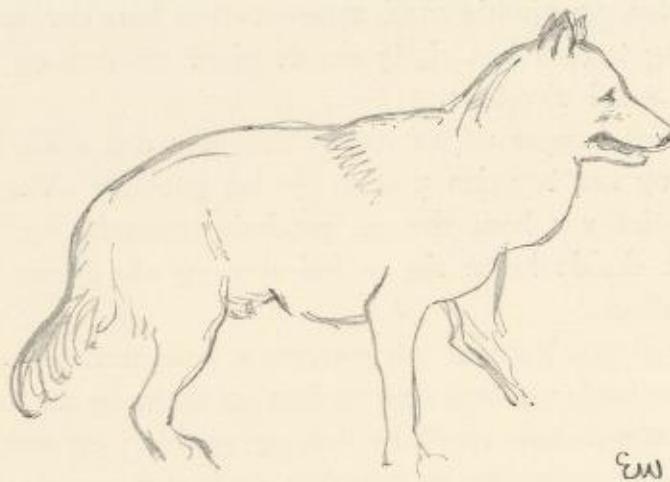
øie paa den vesle hunden som stod der og gjødde, maatte hun bort og se om der var kommet dyr i ulvestuen om natten. Ja, hun la sig paa knærne og kikked ned.

„Er du kommet i fælden nu, Mikkel?“ sa hun til reven, for ham saa hun først; „tilpas til dig, din hønsetjuv! — Du og, graatass?“ sa hun til graabeinen; „har du revet gjeit og sau, saa blir du nu pint og peiset dau! — Eia mig da, bamse, sidder du ogsaa i stua, din mærraflaaer? Ja, dig skal vi rispe, og dig skal vi flaa, og skallen din skal vi paa buvæggen slaa!“ skreg kjærringen, og var saa rent op i veiret og hytted til bjørnen; men i det samme faldt posen frem over hodet paa hende, og kjærringen røg — lukt ned i ulvestuen.

Saa sad de der og glodde paa hverandre alle fire, hver i sin krog: Reven i det ene hjørnet, graabeinen i det andre, bjørnen i det tredje, og kjærringen i det fjerde.

Men da det blev rigtig lyft, begyndte Mikkel at riste paa sig, og saa vimsed han omkring, for han tænkte vel han skulde prove at komme ud. Men saa sa kjærringen: „Kan du ikke sidde rolig du da, din sviverove! og ikke gaa slik og svinse og svanse? Se bare paa han far sjøl i stua, han sidder saa stø som en prest,“ — for nu tænkte hun at hun skulde prove at gjøre sig godvenner med bjørnen.

Men saa kom manden som eide ulvestuen. Først drog han op kjærringen, og saa slog han ihjel alle dyrene, og han sparte hverken han far sjøl i stua eller tassen eller Mikkel sviverove. Den natten syntes han at han havde gjort et godt kast.

STUDIE TIL ULVEN

HVER SYNES BEDST OM SINE BØRN

Der var en gang en skytter som var ude i skogen; saa mødte han myrsnipen.

„Kjære vene, skyd ikke mine børn!“ sa myrsnipen.

„Hvad er det for nogen som

er dine børn da?“ spurte skytteren.

„De vakreste børnene i skogen gaar, er mine!“ svarte snipen.

„Jeg faar vel ikke skyde dem da,“ sa skytteren.

Men da han kom tilbage, havde han i haanden et helt knippe myrsnipunger, som han havde skudt.

„Au, au! hvorfor skjød du børnene mine likevel da!“ sa snipen.

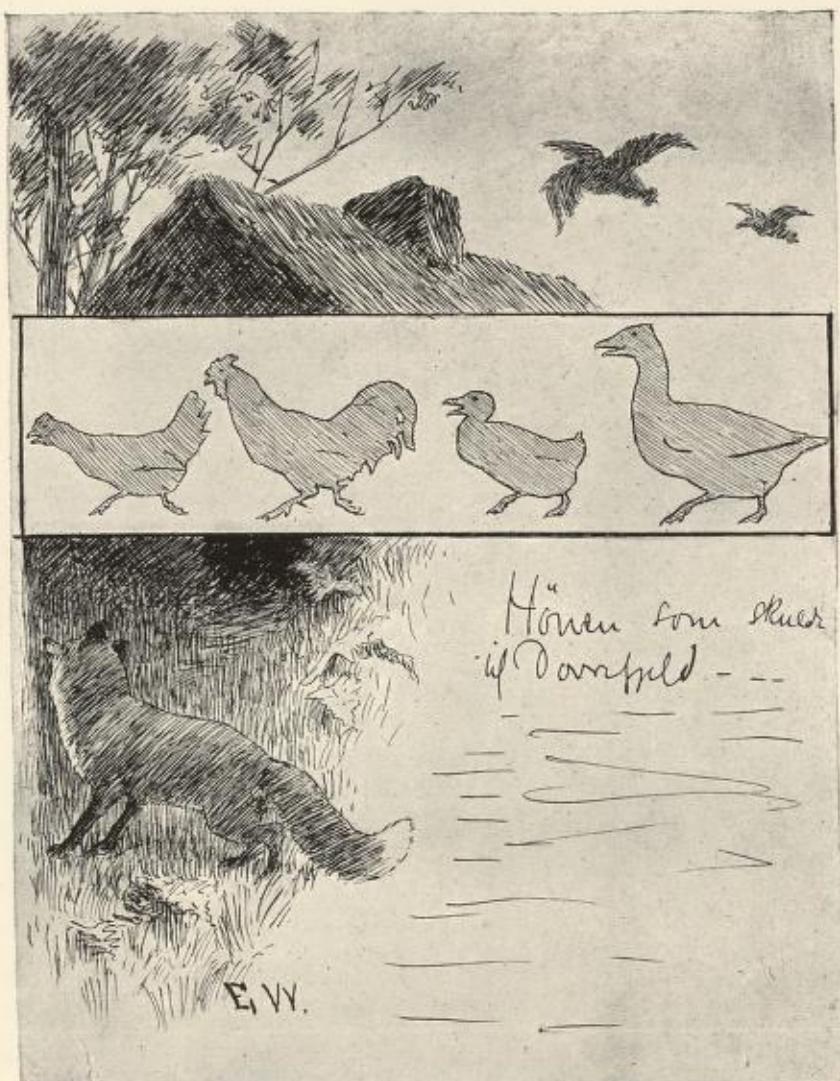
„Var det dine dette?“ spurte skytteren — „jeg skjød de styggeste jeg fandt, jeg.“

„Aa ja!“ svarte snipen, „ved du ikke at hver synes bedst om sine børn.“

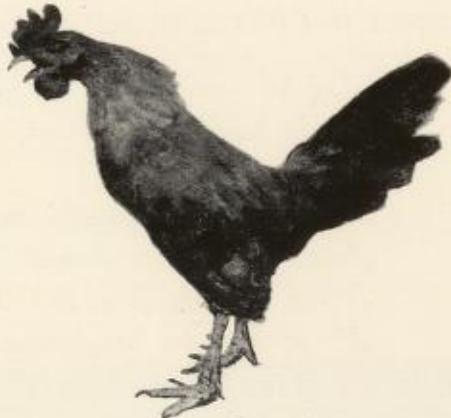

STUDIE TIL HERREMANDSBRUDEN

HØNEN SOM SKULDE TIL DOVREFJELD FOR AT IKKE ALVERDEN SKULDE FORGAA

BEGYNDELSESVIGNET

HANESTUDIE

Der var engang en høne som havde fløjet op og sat sig i et eketræ til kvelds. Om natten drømte hun, at kom hun ikke til Dovrefjeld, saa skulde alverden forgaa. Bedst som det var, hopped hun ned og gav sig paa veien. Da hun havde gaat et stykke, mødte hun en hane.

„God dag, hane pane,“ sa hønen.

„God dag, høne pøne; hvor skal du hen saa tidlig?“ sa hanen.

„Aa, jeg skal gaa til Dovrefjeld, for at ikke alverden skal forgaa,“ sa hønen.

„Hvem har sagt dig det, høne pøne?“ sa hanen.

„Jeg sad i eken og drømte det i nat,“ sa hønen.

„Jeg vil følge med, jeg,“ sa hanen.

Ja, saa gik de et langt stykke, saa mødte de en and.

„God dag, ande vande,“ sa hanen.

„God dag, hane pane, hvor skal du hen saa tidlig?“ sa anden.

„Jeg skal til Dovrefjeld, for at ikke alverden skal forgaa,“ sa hanen.

„Hvem sa dig det, hane pane?“

„Høne pøne,“ sa hanen.

„Hvem sa dig det, høne pøne,“ sa anden.

„Jeg sad i eken og drømte det i nat,“ sa hønen.

„Jeg vil følge med,“ sa anden.

Saa la de afsted og gik et stykke igjen, saa mødte de en gasse.

„God dag, gasse vassee,“ sa anden.

„God dag, ande vande,“ sa gassen, „hvor skal du hen saa tidlig?“

„Jeg skal til Dovrefjeld, for at ikke alverden skal forgaa,“ sa anden.

„Hvem sa det, ande vande?“ sa gassen.

„Hane pane.“

„Hvem sa det, hane pane?“

„Høne pøne.“

„Hvoraf ved du det, høne pøne?“ sa gassen.

„Jeg sad i eken og drømte det i nat, gasse vassee,“ sa hønen.

„Jeg vil være med,“ sa gassen.

Da de havde gaat et stykke igjen, saa mødte de en rev.

„God dag, rev skræv,“ sa gassen.

„God dag, gasse vassee.“

„Hvor skal du hen, rev skræv?“

„Hvor skal du hen, gasse vassee?“

„Jeg skal til Dovrefjeld, for at ikke alverden skal forgaa,“ sa gassen.

„Hjem sa det, gasse vassee?“ sa reven.

„Ande vande.“

„Hjem sa det, ande vande?“

„Hane pane.“

„Hjem sa det, hane pane?“

„Høne pøne.“

„Hvoraf ved du det, høne pøne?“

„Jeg sad i eken og drømte det i nat, at hvis vi ikke kommer til Dovrefjeld, saa skal alverden forgaa,“ sa hønen.

„Aa snak,“ sa reven, „alverden forgaar ikke, om Dere ikke kommer did. Nei, kom og følg med mig hjem i kulen min; det er meget bedre, for der er baade godt og varmt.“

Ja, de fulgte med reven hjem i kulen hans, og da de var kommet did, la reven dygtig paa varmen, saa de blev søvnige allesammen. Anden og gassen satte sig i en krog, men hanen og hønen fløi op paa en kjep.

Da gassen og anden vel havde sovnet, tog reven og la gassen paa gloen og stegte den. Hønen kjendte det lugted saa svidd; hun hopped op paa en høiere pinde og sa i halvsøvne: „Fy, her stinker saa, her stinker saa!“

„Aa snak,“ sa reven, „røken slaar bare ned igjennem pipen, sæt dig til at sove og hold saa mund!“

Saa sovned hønen igjen. Reven havde ikke faat gassen i sig, før han gjorde det samme med anden, tog den, la den paa gloen og stegte den, og til at æde.

Saa vaagned hønen igjen og hopped op paa en høiere pinde.

„Fy, her stinker saa, her stinker saa!“ sa hun, og da fik hun op øinene og fik se at reven havde ædt dem begge to, baade gassen og anden; saa fløi hun op paa den høieste pinden og satte sig der og kikked op igjennem pipen. „Nei, nei, se alle de deilige gjæssene som flyver der!“ sa hun til reven. Mikkel ud og skulde hente sig en fed steg til. Imens vækked hønen hanen, og sa hvorledes det var gaat med gasse vassee og ande vande. Saa fløi hane pane og høne pøne ud igjennem pipen, og hvis de ikke var kommet til Dovrefjeld, havde det vist været forbi med alverden.

HERREPER

„JEG KOMMER NOK MED EN LIDEN SENDING TIL
KONGEN JEG, OM HAN IKKE VIL FORSMAA DEN“

„JEG VIL TA HENDE MED MIG LIKEVEL; DET ER
SYND HUN SKAL GAA HER OG SÆTTE TIL.“

Der var engang et par fattige folk; de havde ingenting uden tre sønner. Hvad de to ældste hedte, det ved jeg ikke, men den yngste hedte Per.

Da forældrene var død, skulde børnene arve dem, men der var ikke andet at faa end en gryde, en takke og en katte. Den ældste, som skulde ha det bedste, han tog gryden: „naar jeg laaner bort gryden, saa faar jeg altid lov at skrabe den,“ sa han. Den andre tog takken: „for naar jeg laaner bort takken, faar jeg altid en smakelefse,“ sa han. Men den yngste han havde ikke noget at vælge imellem; vilde han ha noget, saa maatte det bli katten. „Om jeg laaner katten bort, saa faar jeg ikke noget for hende, jeg,“ sa han; „faar katten en melkeskvett, saa vil hun ha den selv. Men jeg vil ta hende med mig likevel; det er synd hun skal gaa her og sætte til.“

Saa drog brødrene ud i verden for at prøve sin lykke, og hver tog sin vej.

Men da den yngste havde gaat en stund, sa katten: „Du skal nok faa like for det du ikke vilde jeg skulde bli igjen i den gamle stuen og sætte til. Nu skal jeg gaa bort i skogen jeg, og faa fat paa nogen rare dyr, saa skal du gaa op paa kongsgaarden, som du ser der borte, til kongen, og si at du nok kommer med en liden sending til ham. Naar han da spør hvem den er fra, skal du si den er fra han Herreper.“

Ja, Per havde ikke ventet længe, saa kom katten med et rensdyr fra skogen; den havde fløjet op i hodet paa rensdyret, og da hun havde sat sig imellem hornene paa det, sa hun: „Gaar du ikke like til kongsgaarden, saa klorer jeg øinene ud paa dig.“ Rensdyret torde da ikke andet.

Da nu Per kom til kongsgaarden, gik han ind i kjøkkenet med rensdyret, og sa: „Jeg kommer med en lidet sending til kongen jeg, om han ikke vil forsmaa den.“

Kongen kom ud i kjøkkenet, og da han saa det store gilde rensdyret, blev han vel glad. „Men kjære min ven! hvem er det som sender mig saa gjæv en sending da?“ sa kongen.

„Aa den kommer nok fra han Herreper,“ sa gutten.

„Han Herreper?“ sa kongen; „hvor skal jeg nu si han bor henne?“ — for han syntes det var skam at han ikke skulde kjende saa bra en mand.

Men det vilde gutten slet ikke si ham; han torde ikke det for husbonden sin, sa han. Saa gav kongen Per mange drikkepenger, og bad ham hilse saa flittig hjemme og si mange tak for sendingen.

Den andre dagen gik katten igjen i skogen, og fløj op i hodet paa en hjort, satte sig mellem øinene paa den og trued den til at gaa til kongsgaarden. Der gik Per ind i kjøkkenet med den igjen, og sa at han nok kom med en lidet sending til kongen, om han ikke vilde forsmaa den. Kongen blev endda gladere i hjorten, end han havde været i rensdyret, og spurte igjen hvem det var som kunde skikke ham saa gjæv en sending. „Den er nok fra han Herreper,“ sa gutten; men da kongen vilde vide hvor Herreper bodde, fik han samme svaret som dagen før, og den gangen fik Per endda flere drikkepenger.

Tredje dagen kom katten med et elgsdyr. Da saa Per kom ind i kjøkkenet i kongsgaarden, sa han at han havde nok en lidet sending til kongen, om han ikke vilde forsmaa den. Kongen kom straks ud i kjøkkenet, og da han fik se det store gilde elgsdyret, blev han saa glad at han ikke vidste hvad fod han skulde staa paa, og den dag gav han Per endda mange, mange flere drikkepenger: det var vist hundrede daler. Han vilde endelig vide hvor han Herreper bodde, og grov og spurte baade om det ene og det andre; men gutten sa at han slet ikke torde si ham det for husbonden sin, for han havde negtet det, og det baade stridt og strengt.

„Saa bed Herreper at han besøger mig,“ sa kongen.

Ja det skulde gutten gjøre, sa han.

Men da han kom ud af kongsgaarden igjen og traf katten, sa han: „Jo, du har stelt mig paa et godt trav du; nu vil kongen jeg skal besøge ham, og jeg har jo ikke andet end de fillerne jeg staar og gaar i.“

„Aa, vær ikke ræd for det,“ sa katten; „om tre dager skal du faa hester og vogn og saa gilde klær at guldet skal dryppe af dig; saa kan du nok besøge kongen. Men alt du ser hos kongen, skal du si, du har det meget gildere og finere hjemme; det maa du ikke glemme.“

Nei, det skulde nok Per komme i hug, mente han.

Da nu de tre dagene var omme, kom katten med vogn og hester og klær og alt Per behøvde; altsammen var det saa gildt at ingen havde set slikt

HESTESTUDIER

før. Saa reiste han, og katten sprang med. Kongen tog baade godt og vel imod ham; men hvad kongen bød ham og hvad han viste ham, sa Per, det kunde være bra nok, men han havde det endda finere og gildere hjemme. Kongen likte ikke dette mer end som saa; men Per blev ved sit; og tilsidst blev kongen saa sint at han ikke kunde styre sig længer. „Nu vil jeg være med dig hjem,“ sa kongen, „og se om det er sandt, at du har det saa meget bedre og gildere. Men lyver du, saa naade dig, jeg siger ikke mere jeg!“

„Jo du har stelt mig paa et godt trav,“ sa Per til katten; „nu vil kongen være med mig hjem; men mit hjem det er nok ikke greit at finde det.“

„Aa, bry dig ikke om det,“ sa katten; „reis du bare efter der jeg springer fore.“

Saa reiste de, først Per, som kjørte efter der katten løb fore, og saa kongen med alle sine.

Da de nu havde kjørt et godt stykke, kom de til en stor diger flok med vakre sauer; de havde uld saa lang at den mest naadde til jorden.

„Vil du si at den saudeflokken er hans Herreper, naar kongen spør dig, skal du faa denne sølskeen,“ sa katten til gjæteren; den havde hun tat med fra kongsgaarden.

Ja, det vilde han gjerne gjøre.

Da saa kongen kom, sa han til gjætergutten: „Nu har jeg aldrig set saa stor og vakker en saudeflok! Hvem eier den, vesle gutten min?“

„Det er nok hans Herreper,“ sa gutten.

Om lidt kom de til en stor, stor flok vakre brandede kjør; de var saa fede at det glinsed i dem.

„Vil du si at den bølingen er hans Herreper, naar kongen spør dig, skal du faa denne sølvøsen,“ sa katten til gjæterjenten — sølvøsen havde hun ogsaa tat med sig fra kongsgaarden.

„Ja gjerne det,“ sa gjæterjenten.

Da saa kongen kom, blev han rent forundret over den store gilde bølingen; for saa vakker en bøling syntes han aldrig han havde set før, og saa spurte han jenten som gik og gjætte, hvem som eide den brandede buskaben der?

„Aa, det er han Herreper,“ sa jenten.

Saa reiste de lidt igjen; og saa kom de til en stor, stor flok med hester; det var de vakreste hester en kunde se, store og fede, og seks af hver let, baade røde og blakke og blaa.

„Vil du si at den hestedriften er hans Herreper, naar kongen spør dig, skal du faa dette sølvstøpet,“ sa katten til gjæteren — støpet havde hun ogsaa tat med fra kongsgaarden.

Ja, det vilde han nok, sa gutten.

Da saa kongen kom, blev han rent op i under over den store gilde hestedriften; for slike hester havde han aldrig set make til, sa han. Han spurte da gjætergutten hvem de røde og blakke og blaa hestene hørte til.

„Det er nok hans Herreper,“ sa gutten.

Da de saa havde reist et drygt stykke til, kom de til et slot; først var der en port af messing, saa en af sølv, og saa en af guld; selve slottet var

HESTESTUDIER

af sølv, og saa blankt at det skar i øinene, for solen skinte paa det med det samme de kom. Der gik de ind, og der sa katten at Per skulde si han bodde. Indeni var slottet endda gildere end udenpaa: alting var af guld, baade stoler og border og bænker. Da kongen nu havde gaat omkring og set paa alt, baade høit og lavt, blev han ganske skamfuld. „Jo, han Herreper har det gjævere end jeg, det kan ikke nytte at negte det,“ sa han; og saa vilde han til at reise igjen. Men Per bad ham bie og spise til kvelds med sig, og det gjorde da kongen, men sur og grætten var han hele tiden.

„DET ER NOK HANS HERREPER.“
SA GUTTEN

Mens de sad tilbords, kom troldet som eide slottet, og banked paa porten.
„Hvem er det som æder min mad og drikker min mjød som svin her inde?“ ropte troldet.

Straks katten hørte ham, løb hun ud til porten.

„Bi lidt, skal jeg fortælle dig hvorledes bonden bærer sig ad med vinterrugen,“ sa katten. „Først saa kjører bonden akeren sin,“ sa hun; „saa møker han, og saa kjører han den igjen.“

Med det samme saa randt solen.

„Se dig om, skal du se den vakre deilige jomfruen bag dig!“ sa katten til troldet.

Saa snudde troldet sig, saa fik det se solen, og saa sprak det.

„Nu er alt dette dit,“ sa katten til Herreper; „nu skal du hugge hodet af mig du; det er det eneste jeg forlanger af dig, for det jeg har gjort imod dig.“

„Nei,“ sa Herreper, „det vil jeg slet ikke gjøre.“

„Jo,“ sa katten, „gjør du ikke det, saa klorer jeg ud øinene paa dig.“

Ja, saa maatte Herreper gjøre det, saa nødig han vilde: han hugg hodet af katten.

Med det samme blev hun til den deilige prinsesse som nogen vilde se for sine øine, saa Herreper blev rent indtat i hende.

„Ja, denne herligheden har været min før,“ sa prinsessen, „men troldet dér har forgjort mig, saa jeg maatte være kat hos forældrene dine. Nu faar du da gjøre det du vil, om du vil ta mig til dronning, eller ikke; for nu er du konge over hele riget,“ sa prinsessen.

Aa jo, det kan vel hænde at Herreper vilde ha hende til dronning. Saa blev der bryllup og gjestebud i otte dager, og saa var jeg ikke længer med Herreper og dronningen hans jeg.

STUDIE TIL GUTTEN

SORIA MORIA SLOT

„HUTTETU! HER LUGTER SAA KRISTEN MANDS BLOD!“ SA TROLDET,
OG SATTE HODET IND GJENNEM DØREN. „JA, DET SKAL DU BLI VAR,“
SA HALVOR, OG HUGG ALLE HODERNE AF DET

ASKELADDEN

Der var engang et par folk som havde en søn, og han hedte Halvor. Like fra han var liden gut, vilde han aldrig gjøre noget, men sad bare og raged i asken. Forældrene satte ham bort til at lære mange ting; men Halvor stansed ingensteds, for naar han havde været borte i nogen dager, rømte han af læren, løb hjem og satte sig i gruen til at grave i asken igjen. Men saa kom der engang en skipper og spurte Halvor om han ikke havde lyst til at være med ham og fare til sjøs og se fremmede land. Jo, det havde Halvor lyst til, da var han ikke længe ufærdig.

Hvor længe de seilte, ved jeg ikke noget om; men langt om længe kom der en sterk storm, og da den var forbi og det blev stilt igjen, vidste de ikke hvor de var; de var drevet hen til en fremmed kyst, som ingen af dem var kjendt paa.

Da det var saa stilt at der ikke rørte sig en fjær, blev de liggende her, og Halvor bad skipperen om han fik lov at gaa i land og se sig om, for han vilde heller gaa end ligge og sove. „Synes du du kan vise dig for folk,“

sa skipperen, „du har jo ikke andet til klær end de fillerne du staar og gaar i.“ Halvor blev ved sit han, og saa fik han endelig lov; men han skulde komme tilbage igjen, naar det begyndte at blaase. Han gik da, og det var et vakkert land; overalt der han kom frem, var det store sletter med akrer og enger, men folk saa han ingen af. Saa tog det paa at blaase, men Halvor syntes ikke han havde set nok endnu, og han vilde gjerne gaa lidt længer, for at se om han ikke kunde finde folk. Om en stund kom han paa en stor vei, som var saa jevn at en gjerne kunde trille et egg paa den. Denne gik nu Halvor efter, og da det led mod kvelden, saa han et stort slot langt borte, og det lyste det ud af alle vinduerne paa. Da han havde gaat hele dagen og ikke havt noget videre til niste med sig, var han dygtig sulten; men des nærmere han kom til slottet, des mere ræd blev han ogsaa.

I slottet brændte det paa varmen, og Halvor gik ind i kjøkkenet, som var saa gildt at han aldrig havde set saa gildt et kjøkken; der var kjørelt baade af guld og sølv, men folk var der ingen af. Da Halvor havde staat der en stund, og ingen kom ud, gik han bort og lukked paa en dør; der inde sad en prinsesse og spandt paa en rok.

„Nei, nei da!“ ropte hun, „tør det komme kristne folk hid? Men det er nok bedst at du gaar igjen, dersom ikke troldet skal sluge dig; for her bor et trold med tre hoder.“

„Jeg er like glad om han havde fire og, saa skulde jeg ha lyst til at se den karen,“ sa gutten, „og jeg gaar ikke, jeg har ikke noget vondt gjort, men mad faar du give mig, for jeg er følt sulten.“

Da Halvor havde spist sig mæt, sa prinsessen til ham, at han fik prøve om han kunde svinge sverdet som hang paa væggen; nei, han kunde ikke svinge det, han kunde ikke løfte det engang.

„Ja,“ sa prinsessen, „saa faar du ta dig en slurk af den flasken som hænger ved siden, for det gjør troldet, naar han skal ud og bruge sverdet.“

Halvor tog sig en slurk, og straks kunde han svinge sverdet som ingen ting. Nu, mente han, skulde troldet komme tidsnok.

Ret som det var, kom troldet susende; Halvor bag om døren.

„Huttetu! her lugter saa kristen mands blod!“ sa troldet, og satte hodet ind igjennem døren.

„Ja, det skal du bli var,“ sa Halvor, og hugg alle hoderne af det.

Prinsessen blev saa glad fordi hun var frelst, at hun baade dansed og sang; men saa kom hun til at tænke paa søstrene sine, og saa sa hun: „Gid nu søstrene mine ogsaa var frelst!“

„Hvor er de?“ spurte Halvor.

Ja, saa fortalte hun ham det: den ene var indtat af et trold paa et slot som var seks mil borte, og den andre var indtat paa et slot som var ni mil bortenfor det igjen.

„Men nu,“ sa hun, „maa du først hjelpe mig at faa ud dette skrovet her.“

Ja, Halvor var saa sterk han subbed alting bort og gjorde det ryddigt og rent i en ruff.

Saa levde han godt og vel, og næste morgen la han afsted i graalysingen; han havde ingen ro paa sig, han gik og han sprang hele dagen. Da han fik se slottet, blev han lidt ræd igjen; det var meget gildere end det andre; men her var det heller ikke et menneske at se. Saa gik Halvor ind i kjøkkenet, og han stansed ikke der heller, men gik like ind.

„Nei, tør der komme kristne folk hid da?“ ropte prinsessen. „Jeg ved ikke hvor længe det er siden jeg kom hid; men i al den tiden har jeg ikke set et kristent menneske. Det er nok bedst du ser at komme afsted igjen, for her bor et trold som har seks hoder.“

„Nei, jeg gaar ikke,“ sa Halvor, „om han saa havde seks til.“

„Han tar og sluger dig levende,“ sa prinsessen.

Men det hjalp ikke: Halvor vilde ikke gaa, han var ikke ræd for troldet; men mad og drikke vilde han ha, for han var sulten efter reisen.

Ja, han fik saa meget han vilde ha; men saa vilde prinsessen ha ham til at gaa igjen.

„Nei,“ sa Halvor, „jeg gaar ikke, for jeg har ikke noget vondt gjort, og jeg har ikke noget at være ræd for.“

„Han spør ikke efter det,“ sa prinsessen, „for han tar dig uden baade lov og ret; men siden du ikke vil gaa, saa prøv om du kan svinge det sverdet som troldet bruger i krigen.“

Han kunde ikke svinge sverdet; men saa sa prinsessen, at han skulde ta sig en slurk af flasken som hang ved siden af det, og da han havde gjort det, kunde han svinge det.

Ret som det var, saa kom troldet; det var saa stort og digert at det maatte gaa paa siden for at komme ind gjennem døren. Da troldet fik det første hodet ind, saa ropte det: „Huttetu! her lugter saa kristen mands blod!“ Med det samme hugg Halvor af det første hodet, og saa alle de andre. Prinsessen blev saa glad at hun ikke vidste hvad ben hun skulde staa paa; men saa kom hun til at tænke paa søstrene sine, og saa ønsked hun at de ogsaa var frelst. Halvor mente der nok kunde bli raad til det, og vilde afsted straks; men først maatte han nu hjelpe prinsessen med at faa bort kroppen af troldet, og saa gav han sig paa veien den anden morgen.

Der var langt til slottet, og han baade gik og sprang for at komme frem i tide. Mod kvelden fik han se slottet, og det var meget gildere end begge de andre. Nu var han næsten ikke det mindste ræd, men gik gjennem kjøkkenet og like ind. Der sad en prinsesse, som var saa vakker at der ikke var maade med det.

Hun sa nu like ens som de andre, at der ikke havde været kristne folk siden hun kom der, og bad ham gaa igjen, for ellers slugte troldet ham levende; det havde ni hoder, sa hun.

„Ja, om det har ni til de ni, og endda ni til, saa gaar ikke jeg,“ sa Halvor, og gav sig til at staa ved ovnen.

Prinsessen bad ham saa vakkert at han skulde gaa, forat troldet ikke skulde æde ham; men Halvor sa: „Lad ham komme, naar han vil.“

Saa gav hun ham troldsverdet, og bad ham ta sig en slurk af flasken, saa han kunde svinge det.

Ret som det var, kom troldet, saa det suste af det; det var endda større og digrere end begge de andre to, og det maatte ogsaa gaa paa siden for at komme ind igjennem døren. „Huttetu! her lugter saa kristen mands blod,“ sa det. Med det samme hugg Halvor af det første hodet, og siden alle de andre, men det sidste var det seigeste af dem alle, og det var det tyngste arbeid Halvor havde gjort, at faa det af, endda han nok syntes han skulde ha kræfter ogsaa.

Nu kom da alle prinsesserne sammen paa det slottet, og de var saa glade som de aldrig havde været i al sin tid, og de var glad i Halvor og han i dem, og han kunde faa den han bedst kunde like; men den yngste var mest glad i ham af alle tre.

Halvor gik der og var saa rar af sig; han var saa still og sturen; saa spurte prinsessen ham hvad det var han stunded efter, og om han ikke likte at være hos dem. Jo, det likte han nok, for de havde jo nok at leve af, og han havde det godt der, men han stunded saa hjem, for han havde forældre i live, og dem havde han stor lyst til at se igjen. Det mente de vel kunde la sig gjøre; „du skal komme uskadd baade frem og tilbage igjen, dersom du vil lyde vort raad,“ sa prinsesserne. Ja, han skulde ikke gjøre andet end hvad de vilde. Saa klædde de ham op, saa han blev saa gild som en kongssøn, og saa satte de en ring paa fingeren hans, og den var slik at han kunde ønske sig baade frem og tilbage med den; men de sa at han maatte ikke kaste den bort, og ikke nævne navnet paa dem, for saa var det slut med hele herligheden; og da fik han aldrig se dem mere.

„Gid jeg nu var hjemme, og hjemmet var her!“ sa Halvor, og saa som han havde ønsket, gik det ogsaa: han stod udenfor stuen hos forældrene

sine, før han vidste ord af det. Det var i mørkningen om kvelden, og da de saa der kom ind saadan en gild staselig fremmedfant, blev de saa rent forfjamset, og begyndte baade at bukke og neie.

Halvor spurte om han ikke kunde bli der og faa hus natten over.

Nei, det kunde han slet ikke; „vi har det ikke slik,“ sa de, „vi har hver-

(Efter en radering)

RET SOM DET VAR, KOM TROLDET,
SAA DET SUSTE AF DET

ken det ene eller det andre, som en saadan herre kan være tjent med; men det er bedst han gaar op paa gaarden; det er ikke lange stykket, han kan se skorstenspiben herfra — der har de fuldt op af alting.“

Halvor var ikke meget for det, han vilde bli; men folkene blev ved sit, at han skulde gaa op til gaarden, for der kunde han faa baade mad og drikke, mens de ikke engang havde en stol at by ham at sidde paa.

„Nei,“ sa Halvor, „derop vil jeg ikke før imorgen tidlig; lad mig nu faa være her i nat, jeg kan jo sidde i peisen.“

Det kunde de da ikke si noget imod, og saa satte Halvor sig i peisen til at grave i asken, slik som han gjorde, da han laa hjemme og lated sig.

De snakked om mangt og meget, og fortalte Halvor baade om det ene og det andre, og saa spurte han dem om de aldrig havde havt noget barn.

„Jo,“ de havde havt en gut som hedte Halvor, men de vidste ikke hvor han vandred, og ikke vidste de enten han var død eller levende heller.“

„Kunde det ikke være mig da?“ sa Halvor.

„Det ved jeg visst,“ sa kjærringen og letted paa sig; „han Halvor var saa lat og doven at han aldrig gjorde nogen ting, og saa var han saa fillet at den ene fillen slog den andre i svime paa ham; det kunde aldrig blit slik kar af ham, som du er, far.“

Om lidt skulde kjærringen bort til peisen og rake i varmen, og da gloskinnet lyste paa Halvor, likesom da han var hjemme og kared i asken, saa kjendte kjærringen ham igjen.

„Jamen er det du da, Halvor!“ sa hun, og der blev slik glæde paa de gamle forældrene, at der ikke var maade paa det, og han maatte nu fortælle hvorledes det havde gaat ham, og kjærringen blev saa glad i ham, at hun vilde ha ham op paa gaarden straks paa timen og vise ham frem for jenterne, som altid havde været saa kaute paa det.

Hun gik da fore og Halvor efter. Da hun kom derop, fortalte hun at Halvor var kommet hjem igjen, og nu skulde de bare se hvor gild han var; han saa ud som en prins, sa hun.

„Det ved jeg visst,“ sa jenterne og slog paa nakken, „han er vel den samme fillefanten han altid har været.“

I det samme kom Halvor ind, og saa blev jenterne saa forfjamset at de glemte igjen serken i peisen, hvor de sad og lopped sig, og fløi ud i bare stakken. Da de saa kom ind igjen, var de saa skamfulde at de næsten ikke torde se paa Halvor, som de altid havde været saa store og kaute imod før.

„Ja, De har nu altid syntes De var saa fine og vakre, De, at ingen kunde være liken Deres; men De skulde bare se den ældste prinsessen som jeg har frelst,“ sa Halvor; „mod hende ser De ud som gjæterjenter, og den mellemste er endda vandrere; men den yngste, som er kjæresten min, er vandrere end baade sol og maane; gid de bare var her, saa skulde De se!“ sa Halvor.

Han havde ikke før sagt det, før de stod der; men da blev han saa ilde ved, for nu kom han i hug hvad de havde sagt. Paa gaarden blev der baade holdt gjestebud for prinsesserne og gjort stas af dem; men de vilde ikke stanse der. „Vi vil ned til forældrene dine,“ sa de til Halvor, „og saa vil vi ud og se os om.“ Han fulgte da med dem. Saa kom de til et stort vand udenfor gaarden. Tæt ved det vandet var slik en deiligt grøn bakke; der vilde prinsesserne sidde og hvile en stund, for de syntes det var saa vakkert at sidde og se ud over vandet, sa de.

De satte sig der, og da de havde siddet en stund, sa den yngste prinsessen: „Jeg faar vel lyske dig lidt jeg, Halvor.“ Ja, Halvor la hodet i fanget hendes, saa lysked hun ham, og det varte ikke længe før Halvorsov. Saa tog hun ringen af ham og satte en anden i steden, og saa sa hun: „Hold nu i mig, som jeg holder i jer, — og gid vi saa var paa Soria Moria slot!“

Da Halvor vaagnet, kunde han nok skjonne at han havde mistet prinsesserne,

DER VILDE PRINSESSERNE
SIDDE OG HVILE

og begyndte at graate og bære sig, og han var saa rent mistrøstig at de slet ikke kunde stagge ham. Alt det forældrene bad ham, vilde han ikke stanse, men tog farvel, og sa at han vist aldrig fik se dem mere, for fandt han ikke prinsesserne igjen, syntes han ikke det var værdt at leve.

Tre hundrede daler havde han igjen; dem tog han i lommen og gav sig paa veien. Da han havde gaat et stykke, mødte han en mand med en skikkelig hest; den vilde han kjøbe, og begyndte at tinge med manden.

„Ja, jeg har rigtignok ikke tænkt at sælge den,“ sa manden, „men naar vi kunde bli forlikt, sa —.“

Halvor spurte da hvad han vilde ha for den.

„Ikke meget har jeg givet for den, og ikke meget er den værd; det er bra hest at ride paa, men til at dra duger den ikke stort, men altid saa

orker den nok madsækken din og dig ogsaa, naar du gaar stykkomtil," sa manden.

Tilsidst blev de da forlikt om prisen, og Halvor la sækken sin paa hesten, og saa gik han stykkomtil, og stykkomtil red han. Om kvelden kom han til en grøn vold, og der stod et stort træ, som han satte sig ved. Der slap han hesten, og han la sig ikke til at sove, men tog frem madsækken sin. Da det lyste af dagen, drog han afsted igjen, for han syntes ikke han havde nogen ro paa sig. Saa gik han og red han hele dagen bortigjennem en stor skog, hvor det var mange grønne flekker, som lyste saa vakkert bortimellem trærne. Ikke vidste han hvor han var henne, og ikke vidste han hvor det bar hen, men han gav sig ikke mere tid til at hvile, end hver gang hesten fik lidt i sig, og han selv fik op skræppen sin, naar han kom til en af de grønne flekkene. Han gik og han red, og aldrig syntes han der blev nogen ende paa skogen.

Men i mørkningen den anden dag saa han det lyste mellem trærne. „Gid der nu var folk oppe, saa jeg kunde faa varmet mig og faa lidt at leve af!“ tænkte Halvor.

Da han kom did, saa var det en liden ussel stue, og gjennem ruden saa han et par gamle folk der inde; de var saa gamle og graa i hodet som en due, og kjærringen havde en næse saa lang at hun sad ved peisen og brugte den til glorake.

„God kveld!“ sa Halvor.

„God kveld!“ sa kjærringen. „Men hvad erend har du da, som kommer hid?“ sa hun; „her har ikke været kristne folk paa over hundrede aar.“

Ja, Halvor fortalte da at han skulde til Soria Moria slot, og spurte om hun vidste veien did.

„Nei,“ sa kjærringen, „men retnu kommer maanen, saa skal jeg spørge ham, og han ved det nok, han maa vel se det, for han skinner jo paa alting.“

Da saa maanen stod lys og blank over trætoppene, gik kjærringen ud. „Du maane! du maane!“ skreg hun, „kan du si mig veien til Soria Moria slot?“

„Nei,“ sa maanen, „det kan jeg ikke, for den gangen jeg skinte der, stod der en sky for mig.“

„Vent lidt endnu,“ sa kjærringen til Halvor, „retnu kommer vestenvinden; han ved det visst, for han guster og blaaser i hver krok.“

„Neil nei! har du hest ogsaa du?“ sa kjærringen, da hun kom ind igjen; „aa slip det stakkars kreaturet ud i havnehagen, og la det ikke staa her ved døren og sulte! Men vil du ikke bytte bort den til mig?“ sa hun; „vi har et par støvler her, som du kan ta femten fjerddinger i hvert steg med; dem skal du faa for hesten, saa kommer du før til Soria Moria slot.“

Det var Halvor straks villig til, og kjærringen var saa glad i hesten at hun var færdig til at danse, „for nu kan jeg komme til at ride til kirken, jeg ogsaa,“ sa hun.

Halvor havde ingen ro paa sig og vilde afsted straks, men kjærringen sa det havde ingen hast. „Læg dig paa krakken du, og sov lidt, for nogen seng har vi ikke til dig,“ sa kjærringen; „jeg skal nok passe paa naar vestenvinden kommer.“

Ret som det var, saa kom vestenvinden durende, saa det peb og knaged i væggen. Kjærringen ud.

„Du vestenvind! du vestenvind! kan du si mig veien til Soria Moria slot? Her er en som skal did.“

„Ja, den ved jeg vel,“ sa vestenvinden, „nu skal jeg netop did og tørke klær til brylluppet som skal staa; er han rask tilbens, kan han være med mig.“

Halvor ud.

„Du faar skynde dig, vil du ha følge,“ sa vestenvinden, og afsted bar det langt bort baade over heier og aaser og fjeld og fjære, og Halvor havde nok med at følge.

„Ja, nu har ikke jeg tid at være med dig længer,“ sa vestenvinden, „for jeg skal bort og rive ned et stykke granskog først, før jeg kommer til blekvolden og tørker klærne. Men naar du gaar langs med aaskanten, saa kommer du til nogen jenter som staar og vasker klær, og da har du ikke langt igjen til Soria Moria slot.“

En stund efter kom Halvor til jenterne som stod og vaskede, og de spurte om han ikke havde set noget til vestenvinden; han skulde komme did og tørke klær til brylluppet. „Jo,“ sa Halvor, „han er bare borte og bryder ned et stykke granskog, det varer ikke længe før han er her,“ og saa spurte han dem om veien til Soria Moria slot. De satte ham da paa den, og da han kom frem mod slottet, var der saa fuldt af hester og folk at det yrte. Men Halvor var saa fillet og sundreven, af det han havde fulgt vestenvinden baade igjennem busker og kjærr, at han holdt sig afsides og ikke vilde gaa frem før sidste dagen, da de skulde spise middag.

Da de nu, som skik og brug var, skulde drikke bruden af jentelaget, og skjænkeren skulde drikke dem til allesammen, baade brud og brudgom og riddere og svender, saa kom han da ogsaa langt om længe til Halvor. Han drak skaalen, slap ringen, som prinsessen havde sat paa fingeren hans da han laa ved vandet, ned i glasset, og bad skjænkeren skulde hilse bruden og bære den frem til hende. Da stod prinsessen straks op fra bordet. „Hvem har vel bedst fortjent at faa en af os,“ sa hun, „enten den som har frelst os, eller den som sidder brudgom?“

Det kunde der ikke være mere end én mening om, mente alle, og da Halvor hørte det, var han ikke længe om at faa fantefillerne af sig og pynte sig til brudgom.

„Ja, der er den rette!“ ropte den yngste prinsessen, da hun fik se ham, og saa skjød hun den andre for glugg og holdt bryllup med Halvor.

„JEG SKAL SPØRGE MAANEN“

VEL GJORT OG ILDE LØNNET

„KOM MED HESTEN, ELLERS SLAAR JEG IHJEL ALLE
SAUENE DINE TIL SOMMEREN,” SA BJØRNEN

STUDIE

Der var engang en mand som skulde reise tilskogs efter ved. Saa mødte han en bjørn.

„Kom med hesten, ellers slaar jeg ihjel alle sauene dine til sommeren,“ sa bjørnen.

„Aa trøste og bære mig heller!“ sa manden, „der findes ikke vedpinden hjemme; du faar da la mig kjøre hjem et lass ved, ellers fryser vi rent ihjel; jeg skal komme igjen med hesten til dig imorgen.“

Ja, det skulde han faa lov til, det blev de forlikt om, men dersom han ikke kom igjen, saa skulde han miste alle sauene sine til sommeren, sa bjørnen.

Manden fik veden paa og ruslet hjemefter, men han var ikke meget glad i det forliket, det kan en nok vide. Saa mødte han en rev.

„Hvad er det du er saa sturen for?“ spurte reven.

„Aa, jeg mødte en bjørn oppi her,“ sa manden, „og ham maatte jeg love han skulde faa hesten min imorgen ved dette leite, for fik han ikke den, sa han, saa vilde han rive ihjel alle sauene mine til sommeren.“

„Pyt! ikke værre,“ sa reven. „Vil du gi mig den fedeste bukken din, skal jeg nok fri dig for det jeg.“

Ja, det lovte han, og det skulde han holde ogsaa, sa manden.

„Naar du kommer til bjørnen med hesten imorgen,“ sa reven, „saa skal jeg kuae oppi uren her jeg, og naar saa bjørnen spør hvad det er, skal

du si det er Per skytter, som er den bedste skytter i verden, — og siden faar du hjelpe dig selv.“

Den næste dagen reiste manden ud, og da han traf bjørnen, begyndte det at kaeue oppi uren.

„Tsju, hvad er det?“ sa bjørnen.

„Aa, det er han Per skytter, som er den bedste skytteren i verden,“ sa manden; „jeg kjender ham paa maalet,“ sa han.

„Har du set nogen bjørn her, Erik?“ ropte det borti skogen.

„Si nei!“ sa bjørnen.

„Nei, jeg har ikke set nogen bjørn“, sa Erik.

„Hvad er det som staar ved slæden din da?“ ropte det borti skogen.

„Si det er en gammel tyrlaag,“ hvisket bjørnen.

„Aa, det er bare en gammel tyrlaag,“ sa Erik.

„Slike tyristubber pleier vi at ta og velte paa slæden hos os,“ ropte det borti skogen; „orker du ikke, skal jeg komme og hjelpe dig.“

„Si, du hjelper dig selv, og velt mig paa slæden,“ sa bjørnen.

„Nei tak, jeg hjelper mig nok selv jeg,“ sa manden, og velted bjørnen paa slæden.

„Slike tyristubber pleier vi at gjure paa hos os,“ ropte det borti skogen.

„Vil du ha hjelp?“ spurte det.

„Si du hjelper dig selv, og gjur mig fast du,“ sa bjørnen.

„Nei tak, jeg hjelper mig nok selv,“ sa manden, og gav sig til at gjure bjørnen fast med alle de reb han havde, saa den ikke kunde le'e paa en lab engang.

„Slike tyristubber pleier vi hugge øksen i hos os, naar vi har gjurt dem fast,“ ropte det borti skogen; „for saa styrer vi bedre i de store bakkerne,“ sa det.

„Lad som du hugger øksen i mig, du,“ hvisket bjørnen.

Da tog manden øksen og kløvde skallen paa bjørnen, saa den laa død med det samme, og han og reven var venner og vel forlukt; men da de kom bortimod gaarden, sa reven:

„Jeg skulde nok ha lyst til at følge dig ind, men jeg liker ikke bikkjerne dine. Jeg skal bie her, til du kommer med bukken; tag bare en som er bra fed.“

Ja, det lovte manden, og takket til for hjelpen. Da han havde sat ind hesten, gik han bortover til sauehuset.

„Hvor skal du hen?“ sa kjærringen hans.

„Aa, jeg skal bort i sauehuset og hente en fed bukk til den snilde reven som frelste hesten vor,“ sa manden, „for jeg har lovt ham det.“

„Det skulde pokkeren gi den tyvereven nogen bukk,“ sa kjærringen. „Hesten har vi jo, og bjørnen attpaa, og reven har vist stjaalet flere gjæs fra os end bukken er værd, og har han ikke gjort det, saa kan han gjøre det,“ sa hun. „Nei, tag et par af de sinteste bikkjerne i sækken din og slip efter ham du, saa blir vi kanske kvit den tyveradden,“ sa kjærringen.

Det syntes manden var et godt raad, og tog to sinte røde hunder, putted dem i sækken, og drog afsted med dem.

„Har du bukken?“ sa reven.

„Ja, kom og tag den!“ sa manden, han løste op sækkebaandet og slap hundene paa den.

„Huff!“ sa reven og gjorde et hop; „det er sandt, som de siger for et gammelt ord, at velgjort blir ilde lønnet, og nu ser jeg det er sandt ogsaa, at frænde er frænde værst,“ sa han, — han saa at de røde hundene satte efter ham.

„FRÆNDE ER FRÆNDE VÆRST,“ SA REVEN — DEN SAA AT DE RØDE HUNDER SATTE EFTER DEN

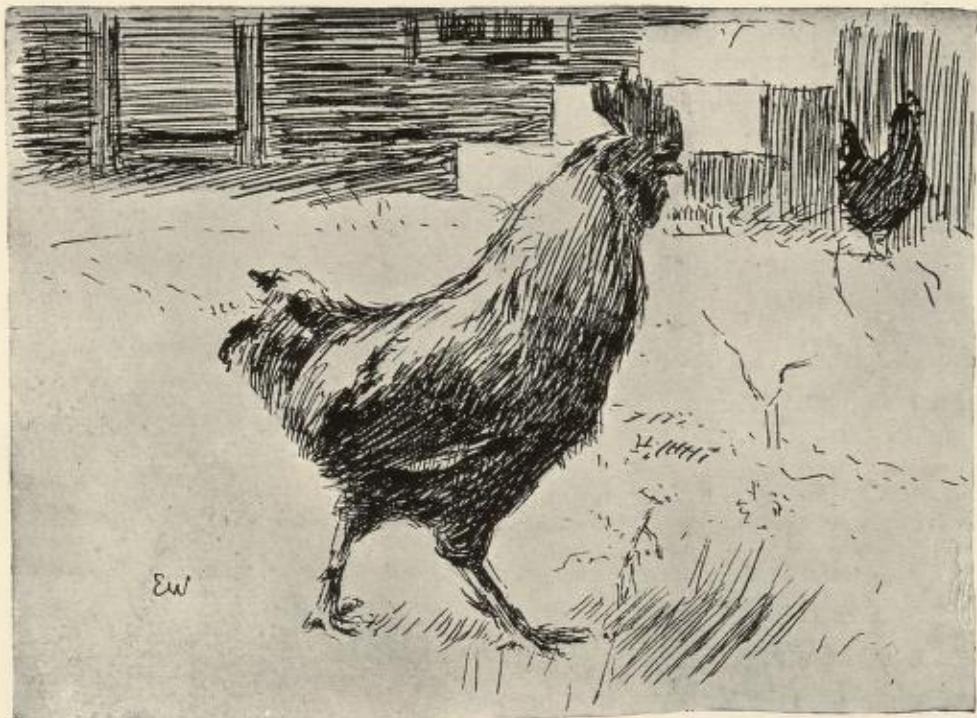

STUDIE TIL TROLDJENTERNE
PAA PERMEN

HANEN OG REVEN

VIPS! FLØI HANEN OP I ET TRÆ

STUDIE TIL SLUTNINGSVIGNETTEN

Der var engang en hane som stod paa en møkhaug og gol og flaksed med vingerne. Saa kom reven til den.

„God dag!“ sa reven. „Jeg hørte nok du gol,“ sa han, „men kan du ogsaa staa paa ett ben og gale og blunde, saa som far din kunde,“ sa Mikkel.

„Det kan jeg baade godt og vel,“ gol hanen, og stod paa ett ben, men han blundet bare paa det ene øjet, og da han havde gjort det, saa brisked han sig og slog med vingerne, som om han havde gjort noget stort.

„Det var vakkert,“ sa reven; „det er mest like-saa vakkert som naar presten messer i kirken. Men kan du ogsaa staa paa ett ben og gale og blunde med begge øinene paa én gang? Det tror jeg knapt du kan!“ sa Mikkel. „Nei far din, det var kar til mand,“ sa han.

„Aa jeg kan da det, jeg med,“ sa hanen, og stod paa ett ben og blunked paa begge øinene og gol. Hui! satte reven paa ham, tog ham over nakken og slængte ham paa ryggen, saa han ikke fik galet ud, før det bar til skogs med ham, saa fort Mikkel orked at springe.

EW

STUDIE

Da de kom under en gammel kvistegran, slængte Mikkel hanen i bakken, satte foden paa brystet hans og vilde ta sig en smagebete.

„Du er ikke saa gudfrygtig du, Mikkel, som far din,“ sa hanen; „han korsed sig og bad for maden han,“ sa han.

Men Mikkel vilde da være gudfrygtig — bevares vel. Saa slap han taget og skulde til at lægge labbene i kors og læse. Vips! fløi hanen op i et træ.

„Du skal nok ikke slippe for det,“ sa Mikkel ved sig selv; gik saa bort og kom igjen med et par skaarefliser efter tømmerhuggerne. Hanen kikked og kikked efter hvad det kunde være.

„Hvad har du der?“ sa han.

„Det er breve jeg har faat fra paven i Rom,“ sa reven; „vil du ikke hjelpe mig at læse dem, for jeg er ikke brevsynt selv.“

„Jeg vilde saa gjerne, men jeg tør ikke nu,“ sa hanen. „Der kommer en skytter; jeg sidder bag læggen; jeg ser'n, jeg ser'n!“ sa han.

Da reven hørte at hanen klunked om skytteren, satte han til sprangs det forteste han kunde.

Den gang var det hanen som brugte revekrogen.

DE TRE KONGSDØTRE I BERGET DET BLAA

„GOD DAG OG TAK FOR SIDST“

DER VAR ENGANG EN KONGE

Der var engang en konge og en dronning som ingen børn havde, og det tog de sig saa nær, at de næsten ikke havde en glad stund.

En dag stod kongen ude i svalen og saa ud over de store jorderne sine og alt han eide. Det var nok, og vel saa det; men han syntes ikke han kunde ha nogen glæde af det, naar han ikke vidste hvor det skulde blive af alt efter hans tid. Som han stod der og grundet, kom det en gammel fattigkjærring, som gik og bad om lidt i Guds navn. Hun hilste og neied sig, og spurte hvad der feilte kongen, siden han saa saa ugrad ud.

„Det kan ikke du gjøre noget ved, kona mi!“ sa kongen; „det nytter ikke at fortælle dig det.“

„Det torde vel endda hænde,“ sa tiggerkjærringen; „det skal ofte lidet til, naar lykken vil. Kongen tænker paa at han ingen arving har til land og rige; men det trænger han ikke at sørge for,“ sa hun; — han skulde ha tre døtre med dronningen sin, men han maatte agte dem vel, saa at de ikke kom under bar himmel før de blev femten aar gamle; ellers kom der en snefloke og tog dem.

Da tiden kom, blev dronningen liggende og fik et vakkert pigebarn; aaret efter gik det likedan, og tredje aaret ogsaa. Kongen og dronningen var saa glad at der ikke var maade paa det; men saa glad kongen var, husked han endda paa at sætte vagt for stuedøren, saa prinsesserne ikke skulde slippe ud.

Da kongsdøtrene vokste til, blev de baade vakre og vene, og godt og vel havde de det i alle maader. Det eneste var at de ikke fik komme ud og lege sig, de som andre børn; men alt de tigged og bad forældrene, og alt

DA TIDEN KOM, BLEV DRONNINGEN LIGGENDE
OG FIK ET VAKKERT PIGEBARN

de gnaalte paa vagten, saa nytted det like lidet; ud maatte de ikke, før de var femten aar gamle allesammen.

Saa var det en dag, ikke længe før den yngste kongsdatteren skulde fylde sit femtende aar. Kongen og dronningen var ude at kjøre i godveiret, og prinsesserne stod i vinduet og saa ud. Solen skinte, og alt stod saa grønt og vakkert, at de syntes de maatte ud — det fik gaa som det kunde. Saa tigged og overhængte de vagten alle tre, og bad at han skulde slippe dem ned i haven; „han kunde selv se, saa varmt og vakkert det var, — det kunde da aldrig komme vinterveir en slik dag.“ Ja, han syntes ikke det saa likt ud til det, vagtmanden heller; og naar de endelig skulde og maatte ud, saa fik de vel gaa, sa han; men det skulde bare være en ørliden stund, og han

vilde selv være med og passe paa dem. Da de kom ned i haven, sprang de baade høit og lavt og plukked fanget fuldt af blomster og grønt, det vakreste de saa. Tilsidst raadde de ikke med mere; men som de skulde til at gaa ind igjen, fik de øie paa en stor rose, som stod borte i den andre enden af haven. Den var mange ganger vandrere end alt det andre de havde fundet, saa den maatte de endelig ha. Men med det samme de bukked sig og skulde ta rosen, kom der en diger tæt snefloke, og borte var de.

Der blev stor sorg over hele landet, og kongen lod lyse op paa alle kirkebakker, at den som kunde frelse prinsesserne, skulde faa halve riget og guldkronen hans og hvem af dem han vilde til kone. Der var nok af dem som vilde vinde et halvt kongerige og en prinsesse paa kjøbet, kan en vide, saa der reiste ud baade fornemme og ringe til alle landsens kanter. Men der var ingen som kunde finde kongsdøtrene, eller saa meget som faa spurlag paa dem.

Da nu alle de store og høieste i landet havde været ude, var der en kaptein og en løitnant som vilde i veien og prøve sig. Aa ja, kongen rusted dem ud baade med sølv og guld, og ønsked dem lykke paa reisen attpaa.

Saa var der en soldat som bodde sammen med mor sin i en liden stue bortenfor kongsgaarden. Han drømte en nat at han skulde ud og lede efter prinsesserne, han med. Om morgenens sansed han endnu det han havde drømt, og snakked om det for moren. „Det kan gjerne være noget fanteskab som er kommet for dig,“ sa kjærringen; „du maa drømme det samme tre nætter paa rad, ellers er det ikke sætende.“ Men det gik likeens de næste nætterne, begge ganger kom den samme drømmen igjen: han syntes han skulde ud.

Saa vasked han sig og drog paa sig munderingen sin, og gik op i kjøkkenet paa kongsgaarden; det var endda dagen efter at de to andre var draget afsted.

„Gaa du hjem igjen,“ sa kongen; „prinsesserne hænger nu vel for høit for dig,“ sa han. „Og saa har jeg git ud saa mange reisepenger, saa der er ikke fler igjen idag. Du faar heller komme igjen en anden dag.“

AARET EFTER GIK DET LIKEDAN

„Skal jeg gaa, vil jeg gaa idag,“ sa soldaten; „reisepenger er jeg ikke nødig om, jeg vil ikke ha andet end en dram paa flasken og mad i tasken,“ sa han; men en dygtig madsæk maatte det være, saa meget kjød og flesk som han kunde bære.

Ja, det skulde han faa, naar det ikke var andet han vilde.

Saa la han afsted, og han havde ikke gaat mange milene, før han tog igjen kapteinen og løitnanten.

„Hvor skal du hen?“ sa kapteinen, da han saa munderingen.

„Jeg skal ud og friste om jeg kunde finde kongsdøtrene,“ svarte soldaten.

„Vi skal saa, vi med,“ sa kapteinen; „og siden du har samme erendet, kan du faa lov at slaa følge med os; for finder ikke vi dem, saa finder vist ikke du dem, min gut!“ sa han.

Da de havde gaat sammen en stund, tog soldaten af fra storveien, ind paa en gangsti i skogen.

„Nei, hvor vil du hen?“ sa kapteinen; „det er bedst at følge alfarveien,“ sa han.

„Det lar sig tro det,“ sa soldaten; „men her falder min vei.“

Han holdt stien han, og da de andre saa det, snudde de og kom efter, de ogsaa. Det bar langt og længer end langt bortigennem, over svære moer og opefter trange afdaler. Tilsidst lysned det, og da de kom helt ud af skogen, var der en lang, lang klop som de maatte over, og paa den kloppen stod en bjørn til vagt; den reiste sig paa to og kom imod dem, som den vilde æde dem.

„Hvad gjør vi nu?“ sa kapteinen.

„De sier at bjørnen skal være vild efter kjød,“ sa soldaten, og kasted til den en femfjerding.

Saa kom de forbi. Men ved den andre enden af kloppen stod en løve, og den brølte og kom imod dem med gabende kjæft, som den vilde sluge dem.

SW

„Nu er det bedst vi snur næsen hjem igjen; her kommer vi aldrig levende forbi,“ sa kapteinen.

„Aa den er vel ikke saa farlig, den heller,“ sa soldaten; „jeg har hørt at løven skal være fus efter flesk, og i skreppen har jeg en halv gris,“ sa han. Saa kasted han en skinke til løven; den til at gnage og æde, og saa slap de fremom der ogsaa.

OG TREDJE AARET
OGSAA

SAA TIGGED OG OVERHÆNGTE
DE VAGTEN ALLE TRE

I kveldingen kom de frem til en stor, grom gaard. Det ene rummet var gildere end det andre, og det lyste og lavde, hvor de saa hen. Men det moned nu ikke stort i skrotten, ved jeg. Kapteinen og løitnanten gik og ringled med pengene sine og vilde gjerne kjøbt sig mad; men ikke saa de folk, og ikke fandt de madsmulen heller. Saa bød soldaten dem kjød og flesk af madsækken sin. Da var de ikke storagtige og lod sig ikke nøde længe, de tog for sig af det han havde, som de aldrig skulde smagt mad.

Dagen efter sa kapteinen, at de fik paa jagt og skaffe sig noget at leve af. Like ved gaarden var der en stor skog, og der var det fuldt af baade hare og fugl. Løitnanten skulde bli hjemme og passe huset og koge resten af nistemaden. Imens skjød de to andre saa meget, at det var ikke mer end saa de orked at bære det hjem. Men da de kom til porten, var det saa skrøbeligt med løitnanten, at han næsten ikke var god til at lukke op for dem.

„Hvad er det paa færde med dig?“ spurte kapteinen.

Jo, saa fortalte han, at straks de var gaat, kom der en ørliden kall med sidt skjæg — som gik paa krykker, og bad saa vakkert om en skilling; men vel han havde faat den, faldt den ned paa gulvet for ham, og alt han kared efter den, var han ikke kar til at faa tag i den, saa støl og skjælv var han. „Jeg syntes synd paa den gamle kroken,“ sa løitnanten, „og saa bukked jeg mig og vilde ta op skillingen; men da var han hverken støl eller stiv længer, han gav sig til at bruge krykkerne sine paa mig, til jeg snart ikke kunde le'e en lem.“

„Du maatte skamme dig, du som er kongens kar, at du har latt en gammel krøbling rundhjule dig, og at du taler om det paa kjøbet,“ sa kapteinen.

„Poh! Imorgen skal jeg bli hjemme, saa skal der spørges andet.“

Ja, næste dagen gik løitnanten og soldaten paa jagt, og kapteinen blev hjemme og skulde koge maden og stelle huset. Men gik det ikke værre med ham, saa gik det da ikke bedre. Da det led paa, kom gamlingen og bad om en skilling. Den slap han med det samme han fik den; borte var den, og borte blev den.

Saab ad han kapteinen hjelpe sig med at finde den frem igjen, og han sansed ikke bedre end at han luted sig ned for at lede efter den. Men han havde ikke bukket sig,

EN LIDEN STUE BORTENFOR KONGSGAARDEN

I KVELDINGEN KOM DE FREM
TIL EN STOR, GROM GAARD

før krøblingen gav sig til at dænge ham med krykkerne, og hver gang kapteinen vilde til at reise paa sig og ta igjen, fik han et drag saa det gnistred for øinene. Da de andre kom hjem om kvelden, laa han endda paa samme flekken og kunde hverken glo eller gabe.

Den tredje dagen skulde soldaten bli hjemme, mens de andre to gik paa skytteri. Kapteinen sa at han fik agte sig vel, „for dig slaar vel gamlingen kvik ihjel, min gut,“ sa han. „Aa, livet maatte sidde løst, naar en skulde la slik en gammel krok ta det,“ mente soldaten.

De var ikke mer end vel ude af porten, før kallen var der og bad om en skilling igjen.

„Penger har jeg aldrig eid,“ sa soldaten, „men mad skal du faa, først den blir færdig,“ sa han; „men skal vi faa kogt den, saa maa du hugge ved.“

„Det kan jeg ikke,“ sa kallen.

„Kan du ikke, saa kan du vel lære,“ sa soldaten; „det skal snart være gjort, følg bare med ned i skaalen.“

Der drog han frem en svær stok, hugg en sprunge i den og drev ind en blei, saa der blev en stor dyb spræk.

„Nu maa du lægge dig ned og sigte vel langs efter sprækken, saa skal du snart lære hvorledes det er at hugge ved,“ sa soldaten; „imens skal jeg hugge og slaa.“

Ja, gamlingen var ikke fulere end at han gjorde som han bad ham, han la sig ned og sigted og sigted bortefter stokken. Da soldaten saa at skjægget var kommet vel ned i sprækken, slog han bleien ud og mørbanked kallen med øksehammeren; saa svingte han øksen over hodet og lovte at han skulde kløve hodeskallen paa ham, om han ikke straks paa timen sa hvor kongsdøtrene var henne.

„Spar livet, spar livet, skal jeg si dig det!“ sa han. „Østenfor gaarden er der en stor haug,“ sa kallen; „øverst paa haugen skal du grave løs en firkantet torve, saa ser du en svær stenhelle, og under den er der et dybt hul. I det hullet maa du vinde dig ned, saa kommer du til en anden ver-

den, og der er prinsesserne hos bergtoldene. Men det er langt og det er mørkt nedefter, og det bærer gjennem baade vand og varme.“

Da soldaten havde faat vide dette og det han vilde, slog han gamlingen løs af stokkeklemmen, og han var ikke sen med at byde velve.

Da nu kapteinen og løitnanten kom hjem, undred de sig over at de fandt soldaten i live. Ja, han sa hvorledes det var gaat til, fra først og til sidst, og fortalte hvor kongsdøtrene var henne, og hvordan de skulde finde dem.

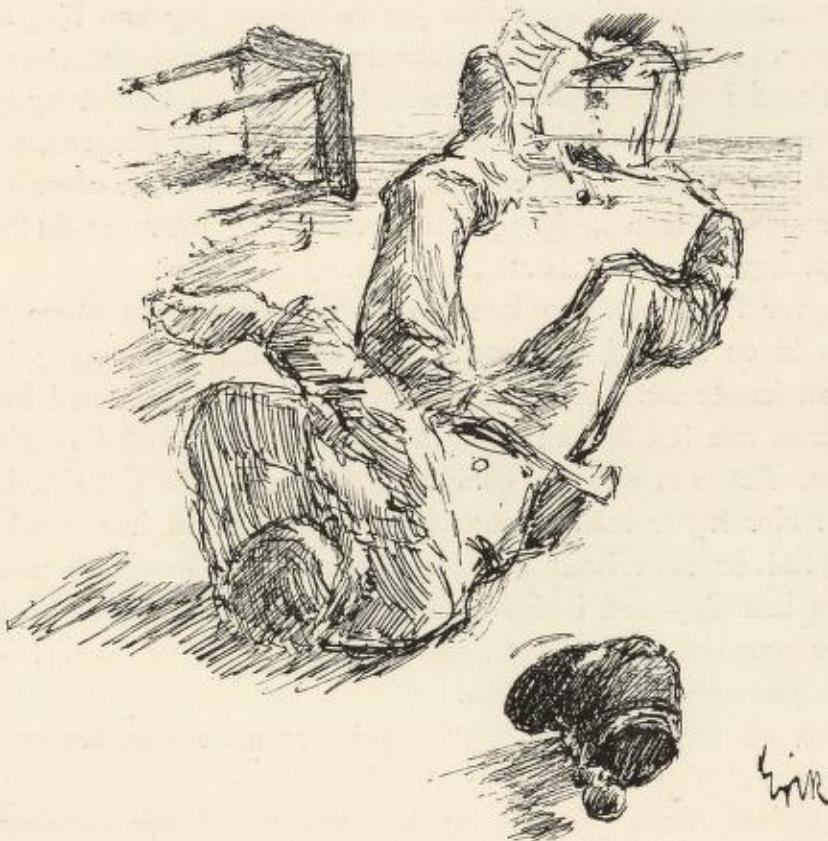
GIK DET IKKE VÆRRE MED KAPTEINEN,
SAA GIK DET DA IKKE BEDRE

De blev saa glad som de alt havde faat dem, og da de havde madstelt sig, tog de med sig en kurv og alle de reb og taug de kunde finde, og gik til haugen alle tre. Der skar de først løs torven, saa som kallen havde sagt; nedenunder fandt de en stor svær stenhelle, og den var det ikke mer end saa de var karer til at bænde af. Saa skulde de til at maale hvor dybt der var ned. De skjøtte baade to og tre ganger, men de fandt ikke mere bund den sidste gangen end den første. Til slut maatte de skjøte ihop alt de havde, baade det grove og det granne; da kjendte de at det rak ned.

Kapteinen vilde først i veien maavide; „men naar jeg rykker i tauget, maa De svinte Dere og dra mig op igjen,“ sa han. Det var baade mørkt og stygt nedigjennem; men han tænkte han fik hærde paa, om det bare ikke blev værre. Men ret som det var, stod kalde vasspruten om ørene paa ham; dermed blev han livræd, og gav sig til at rykke i rebet.

Ja, saa vilde løitnanten friste; men det gik ikke stort likere med ham. Vel han var kommet igjennem vasflommen, fik han se lyse luen i gabet under sig, og saa blev han følen og maatte gjøre vendereise, han med.

Saa satte soldaten sig oppi; han lod det gaa han, gjennem baade vand og varme, like til han kom til bunds. Der nede var det stummende mørkt, saa han saa ikke næven for næsen. Ikke torde han slippe kurven heller, men

STUDIE

gik i ring og trevled og famled rundt omkring sig. Jo, saa fik han øie paa en liden glime langt, langt borte, just som en dagning; den gik han efter. Da han var kommet et stykke frem, tog det til at lysne om ham, og nu varte det ikke længe, saa saa han at der randt en guldsol paa himlen der, og saa blev det baade lyst og vakkert, likesom i den rette verden. Først kom han til en svær buskap, med kjør saa fede at det glinsed af dem, og da han var forbi den, kom han til et stort gildt slot.

Der gik han gjennem mange rum før han traf nogen. Tilsidst hørte han en rok som surred, og da han kom ind, sad den ældste kongsdatteren der og spandt kobbergarn; og baade stuuen og alt som i den var, var af bare blankskuret kobber.

„Aa nei, kommer det kristent folk hit!“ sa prinsessen. „Bære mig for dig, hvad vil du her?“

„Jeg vil fri dig ud af berget,“ svarte soldaten.

„Kjære vene, gaa! Kommer troldet hjem, gjør han ende paa dig med det samme. Han har tre hoder,“ sa hun.

„Jeg er like glad om han saa havde fire, jeg,“ sa soldaten; „er jeg kommet, saa vil jeg bli.“

„Ja, naar du er saa strid, saa faar jeg vel se om jeg kan hjelpe dig,“ sa kongsdatteren. Saa saa hun at han skulde krybe bagom det store bryggekarret som stod i forstuen; imens skulde hun ta imod troldet og lyske ham til han sovnet; „men naar jeg gaar ud og lokker paa høerne, at de skal komme ind og plukke op det som falder af hodet hans, saa faar du skynde dig at komme,“ sa hun. „Men gaa nu først ud og prøv om du kan svinge sverdet som ligger paa bordet.“

Nei, det var for tungt, han kunde ikke saa meget som rugge det. Saa maatte han ta en styrkedrik af hornet som hang bag gangdøren; da var det saa vidt han kunde lette det; ja saa tog han én til, og dermed kunde han løfte det; men saa tog han en rigtig stor en, da svingte han sverdet saa let skulde være. Ret som det var, kom troldet susende, saa det risted i slottet.

„Tvi, tvi! Her lugter kristenmands blod og ben i mit hus,“ sa han.

„Ja, her fløi en ravn ista,“ sa kongsdatteren, „og havde et mandeben i nebbet, som han slap ned i piben; jeg kasted det nok ud, og sopte længe og vel efter ogsaa, men det lugter vel endnu.“

„Jeg kjender vel det,“ sa troldet.

„Men kom nu, skal jeg lyske dig,“ sa prinsessen, „saa tør her være bedre, naar du vaagner.“

Det var troldet straks villig til, og det varte ikke lange stunden før hansov saa han snorked. Da hun merked at han var faldt vel i søvn, satte hun stoler og dyner under hoderne paa ham, og gav sig til at lokke paa hønsene. Saa listed soldaten sig ind med sverdet og slog af troldet alle tre hoderne med ett hugg.

Prinsessen var saa glad som en fele, og fulgte med ham til søstrene sine, for at han kunde fri dem ud af berget ogsaa. Først gik de over et tun og siden ind igjennem mange lange rum, til de kom til en svær dør. „Ja, her faar du gaa ind,“ sa kongsdatteren, „her er det.“

Da han aabned døren, var der en stor sal indenfor, hvor altting var af pure sølv; der sad den mellemste og spandt paa en sølvrok.

„Aa, trøste dig!“ sa hun, „hvad vil du her?“

„Fri dig fra troldet,“ sa soldaten.

„Aa kjære vene, bare gaa!“ sa prinsessen; „finder han dig her, tar han livet dit paa flekken!“

„Det er von det, — tar jeg ikke hans først,“ sa soldaten.

STUDIE

„Ja, vil du endelig,“ sa hun, „saa faar du krybe bag det store karret ude i forstuen. Men du maa skynde dig at komme, straks du hører jeg lokker paa høerne.“

Men først maatte han prøve, om han var kar til at svinge troldsverdet som laa paa bordet; det var meget større og tyngre end det første, det var knapt,

nok han kunde rugge det. Saa tog han tre drag af hornet; da var han god til at løfte det; og da han havde tat tre til, kunde han fegte med det, som det var en bakstefløi.

Om lidt tog det til at dure og brake saa det var følt, og like efter kom der et trold med seks hoder.

„Tvi, tvi!“ sa han, straks han fik næserne indom døren, „her lugter kristenmands blod og ben i mit hus.“

„Ja tænk, for lidt siden kom her en ravn flyvende med et laarben og slap ned igjennem piben,“ sa kongsdatteren; „jeg kasted det ud, og han kasted det ind. Tilsidst fik jeg det nu væk og skyndte mig at røge efter; men lugten gik vel ikke bort saa snart likevel den,“ sa hun.

„Nei, jeg kjender vel det,“ sa troldet.

Men saa var han træt og la hoderne sine i fanget til prinsessen, og hun lysked dem, til de snorksov allesammen; da lokked hun paa hønsene, og saa kom soldaten og hugg af alle seks hoderne, som det var kaalstilker de sad paa.

Hun var ikke mindre glad hun end den første, kan en nok vide; men bedst de dansed og sang, husked de paa den yngste søsteren sin, og saa viste de soldaten over et stort tun til, og gjennem mange, mange rum, til han kom ind i guldsalen til den tredje kongsdatteren.

Hun sad og spandt guldgarn paa en guldrok, og fra gulv til loft glinsed det, saa en kunde faa vondt i øinene.

„Trøste og hjelpe baade dig og mig! Hvad vil du her?“ sa hun som sad der. „Gaa, gaa, ellers dræber han os begge to!“

„Like saa godt to som én,“ svarte soldaten.

Prinsessen graat og bad; men det hjalp ikke, han vilde bli og han skulde bli. Ja, da der ikke var andet for, saa skulde han prøve om han kunde bruge troldsverdet ude paa forstubordet. Men det var ikke mer end saa han rugged det — det var endda meget større og sværere, det sverdet, end de andre to. Saa maatte han ha hornet ned af væggen og ta tre drag af det; men endda orked han ikke mer end at lette sverdet; da han havde tat tre styrkedrikker til, kunde han løfte det, og da han havde drukket endnu tre ganger, svingte han det saa let som en fjær. Saa gjorde hun den samme aftalen med soldaten hun, som begge de andre: naar troldet vel var sovnet, skulde hun lokke paa hønsene, og da fik han være rap og komme og gjøre det af med ham.

Bedst det var, kom der en dur og en dirring, som om vægger og tag vilde ramle sammen.

„Tvi, tvi! Her lugter kristenmands blod og ben i mit hus,“ sa troldet og veired med alle ni næserne sine.

„Ja, du skulde aldrig set slikt: retnu fløi her en ravn og slap et mandeben ned igjennem piben; jeg kasted det ud, og han ind, og det varte og det rak,“ sa prinsessen. Hun fik da gravet det ned til slut, sa hun, og havde nok baade sopt og røget efter; men der sad vel igjen lidt af lugten likevel.

„Jeg kjender vel det,“ sa troldet.

STUDIE

„Kom her og læg dig i fanget mit, skal jeg lyske dig,“ sa prinsessen; „saa blir her vel bra til du har sovet.“

Ja, han gjorde saa; og da han snorked som bedst, stødde hun under hoderne med bænker og dyner, saa hun kom sig unda, og tog til at lokke paa høerne. Saa kom soldaten paa hoselæsten, og hugg til troldet, saa at otte hoder røg af med én gang — sverdet var for kort og rak ikke længer.

Det niende hode vaagned og gav sig til at brøle: „Tvi, tvi, her lugter kristent!“

„Ja her er den som er kristnet,“ svarte soldaten; og før troldet fik reist paa sig og kunde faa tag i nogen, gav soldaten ham et hugg til, saa det sidste hodet trilled bortefter.

Det kan vel hænde der blev glæde paa kongsdøtrene, nu de slap at sidde og lyske troldhoderne længer; de vidste ikke alt det gode de vilde gjøre ham som havde frelst dem, og den yngste prinsessen strøg af sig guldringen sin og knytted i haaret paa ham. Saa sanked de med sig saa meget guld og sølv som de trodte sig til at bære, og gav sig paa hjemveien.

Straks de rykked i tauget, drog kaptein og løitnanten prinsesserne op, den ene efter den anden. Men da de vel var kommet op, tænkte soldaten, at det var dumt af ham at han ikke satte sig paa og før op før kongsdøtrene, for han trodte ikke kammeraterne sine mer end som saa. Nu vilde han prøve dem, og la en svær guldklump i kurven og smatt sig vel til side. Da den var kommet vel halvveis, hugget de af rebet, saa kurven dunked i berget og stykkerne sprat om ørene paa ham. „Nu er vi kvit ham,“ sa de. Saa trued de prinsesserne paa livet, om de ikke sa at det var de som havde frelst dem fra troldene. De var nødige til det og aller mest den yngste; men livet er dyrt at miste, saa de fik nu raa, de to som havde magten, likevel.

Da nu kaptein og løitnant kom hjem med prinsesserne, blev der vel høitid i kongsgaarden. Kongen var saa glad, at han vidste ikke hvad fod han skulde staa paa; han tog frem den bedste vinflasken sin af skabet og skjænked dem til velkomst begge to, og var der ikke gjort ære paa dem før, saa blev der da nu, skal jeg tro. Og de gik og kjeiked og krodde sig som herremænd hele dagen, nu de skulde faa selve kongen til værfar; for det var greit at de skulde ha hver sin af prinsesserne, hvem de vilde, og halve riget til deling. Begge to vilde de ha den yngste kongsdatteren; men alt de bad og trued hende, hjalp det like meget; hun vilde ikke paa noget sæt eller vis. Saa talte de til kongen, om de kunde faa tolv mands vagt og sætte om hende; hun var saa tunglynt av sig, siden hun havde været i berget, sa de, saa de var ræd for at hun skulde gjøre en ulykke. Jo, det var vel de fik; og kongen sa selv til vagten, at de maatte agte godt paa hende og følge hende hvor hun gik og stod.

Saa var det at lage til gjestebud for de to ældste, med bryg og med bagst; det skulde bli bryllup som hverken var hørt eller spurt før, og de melted og de bagte og de slagted, saa det ikke vilde ta nogen ende.

Imens gik soldaten der nede og drev i en anden verden. Han syntes det

var tungt at han hverken skulde faa se folk eller dagens lys mer; men noget fik han ta sig til, tænkte han, og saa gik han fra rum til rum, baade én dag og to dager og flere til, og lukket op skab og skuffer, og grov oppe paa hylderne, og saa paa alle de gilde ting som var der. Langt om længe kom han til en bordskuffe; den drog han ud, og der laa det en guldnøkkel. Saa prøved han sig frem med denne nøkkelen paa alle de laaser som var; men der var ingen som den passet til, før han kom til et lidet væggeskab over sengen, og inde i det fandt han en gammel rusten pibe.

„Det kunde være rart at prøve om der er nogen laat i den,“ tænkte han og stak den i munden. Saa vidste han ikke ordet af, før det tog til at suse og bruse fra alle kanter, og med det samme slog der ned en fugleflok saa svær at hele marken var sort.

„Hvad vil vor herre idag?“ spurte de.

Var han deres herre, sa soldaten, saa vilde han nok vide om de kunde si ham nogen raad til at slippe op paa jorden igjen.

Nei, det var der ingen som kunde; „men hun er ikke kommet mor vor endnu,“ sa de; „kan ikke hun hjelpe dig, er der ingen raad.“

Saa peb han én gang til, og om lidt hørte han noget som slog med vingerne langt borte; i det samme begyndte det at blaase saa hardt at han fór husimellem som en høidott paa tunet, og havde han ikke faat tag i skigaren, saa havde han vel blaast bort med én gang. Dermed dusket der ned en ørn fremfor ham, saa diger at der ikke var maade paa det.

„Du kommer hvast du,“ sa soldaten.

„Jeg kommer som du piber til,“ svarte ørnen.

Saa spurte han, om hun vidste raad for ham til at komme op igjen fra den verden de var i.

„Der slipper ikke uflyvende herfra,“ sa ørnen. „Men vil du slagte tolv okser til mig, saa jeg faar æde mig vel mæt, saa skal jeg friste at hjelpe dig jeg. Har du kniv?“ „Nei, men jeg har sverd,“ sa han.

Da ørnen havde sat til livs de tolv okserne, bad hun ham slagte én til og ha med til niste. „Hver gang jeg gaber, maa du være kjapp og slænge i mig et stykke,“ sa hun, „for ellers orker jeg ikke op med dig.“

Ja, han gjorde som hun bad om, og hængte to store kjødsækker om halsen paa hende, og selv smatt han ind imellem fjæren. Saa skaked ørnen vingerne, og dermed bar det afsted med dem som en vind, saa det tot i Luften. Han som sad paa, havde nok at gjøre med at holde sig fast; det var med nød og neppe han kunde passe at kaste kjødstykkerne i gabet paa ørnen, hver gang hun slog det op. Tilsidst tog det til at blaane af dagen over dem; da var ørnen ved at skulle sakke, og flaksed med vingerne; men soldaten var færdig

og greb den sidste bagfjerdingen og slængte til hende. Saa fik hun magt, og kom op med ham. Og da hun havde siddet en stund og hvilt sig i en stor grantop, satte hun afsted med ham igjen, saa det lynte baade til lands og til vands der de fór. Tæt ved kongsgaarden steg han af, og ørnen floi hjem igjen; men først saa hun, at var der noget han vilde, skulde han bare blaase i piben, saa kom hun straks.

Imens havde de rustet sig i kongsgaarden, og det led til den tid kaptein og løitnanten skulde ha bryllup med begge de ældste prinsesserne. Men de var ikke stort gladere de end den yngste søsteren; der gik aldrig nogen dag uden at de sørged og graat, og til nærmere det led mod bryllupsdagen, til sorgfuldere blev de. Sidstpaa spurte kongen hvad der var paa færde med dem; han syntes det var altfor rart at de ikke var lystige og glade, nu de var frie og frelst og skulde bli saa vel gift. Noget maatte de si, og saa sa den ældste, at de aldrig blev glad mere, uden de kunde faa et slikt brikkespil som de havde i berget det blaa.

Det mente kongen at han nok skulde skaffe dem, og saa sendte han bud ud til alle de bedste og gjæveste guldsmeder i landet, at de skulde gjøre et slikt guldbrikkespil til prinsesserne. Men alt de prøvde, var der ingen som var god til at gjøre et saadant spil.

Tilsidst var der ikke flere guldsmeder igjen end én, og det var en gammel skrøbelig en, som ikke havde gjort noget paa mange aar, men bare kløtret med lidt sölvarbeide, saa vidt han kunde livnære sig. Ham gik soldaten til og gav sig i lære hos; og han blev saa glad ved at faa en lærerdreng — for det havde han ikke havt paa aar og dag — at han grov frem en lerke af kisten sin og satte sig til at drikke med soldaten. Det varte ikke længe før brændevinet gik til hodet paa ham, og da den andre merked det, talte han ham til at gaa op til kongen og si sig god for at gjøre spillet til kongsdøtrene. Det var han færdig til paa flekken; han havde arbeidet det som var vel saa gromt og grant, i sine dager han.

Da kongen hørte at der var en ude som kunde gjøre maven til brikkespillet, var han ikke længe om at komme ud.

„Er det sandt, det de sier, at du kan arbeide et slikt spil som døtrene mine vil ha?“ spurte han.

Ja, det var ingen løgn, svarte smeden; det stod han ved.

„Det er godt,“ sa kongen; „her har du guld til at arbeide den af; men kan du ikke, saa skal du miste livet, siden du selv byr dig til,“ og om tre dager skulde det være færdigt.

Den næste morgen, da guldsmeden havde sovet rusen af sig, var han ikke fuldt saa kaut. Han baade graat og bar sig, og skjeldte paa lærerdrengen

sin, som havde faat ham til at gjøre ulykker i fylla. Nu var det likest at han korted sig med det samme, sa han, for livet det var det ikke at spørge om; naar ikke de bedste og fornemste guldsmeder kunde gjøre et saadant spil, var det ikke likt sig at han skulde faa det til.

„DET ER INGEN LØGN DET“, SVARTE SMEDEN

„Syt ikke for det, men kom med guldet,“ sa soldaten; „jeg skal nok skaffe spillet jeg. Men jeg vil ha et rum for mig selv at arbeide i,“ sa han.

Det fik han med det samme, og tak attpaa.

Men det rak og det varte; ingenting tog han sig til, andet end at drive, og guldsmeden gik og gav sig, fordi han aldrig vilde ta paa med arbeidet.

„Bry dig om ingenting du,“ sa soldaten, „det er langt til klokkeslettet. Er du ikke nøid med det jeg har lovt, saa kan du gjøre spillet selv.“

Det blev det samme det, baade den dagen og den næste; og da smeden hverken hørte hammer eller fil fra rummet hans hele den sidste dagen heller, gav han sig rent over, for nu var det ikke at tænke paa at berge livet længer, mente han.

Men da det led udpaa natten, lukked soldaten op glasset og blaaste i

STUDIE TIL LAAVEBROEN

piben sin. Saa kom ørnen, og spurte hvad det var han vilde. „Det guldbrikkespillet som kongsdøtrene havde i berget det blaa,“ sa soldaten. „Men du vil vel ha noget at leve af først? Borte paa laaven har jeg liggende to okseskrotter til dig, dem faar du ta,“ sa han. Da ørnen havde faat dem i sig, gjorde hun ikke veien lang, og længe før solen randt, var hun tilbage igjen med spillet; saa satte soldaten det indunder sengen og la sig til at sove.

I otten den næste morgen kom guldsmeden og bulted paa døren til ham.

„Det var farligt til rend paa dig,“ sa soldaten; „dagen lang flyer du sommersgalen; skal en nu ikke faa sengefred heller, saa skulde da nogen være læreredreng her!“ sa han.

Men der hjalp hverken bud eller bøn den gangen, guldsmeden maatte ind og skulde ind, og tilsidst fik han lettet kroken af.

Aa jo, det kan vel være der blev ende paa suten!

Men endda gladere end guldsmeden blev prinsesserne, da han kom op paa kongsgaarden med spillet, og gladest af dem alle var den yngste.

„Har du arbeidet det spillet selv du?“ spurte hun.

„Nei, sandt at si, saa har jeg nok ikke det,“ sa han, „det er en læredreng jeg har.“

„Den læredrengen havde jeg lyst til at se,“ sa kongsdatteren.

„BORTE PAA LAAVEN“

Ja, ham vilde de ha fat i alle tre, og hvis han vilde nyde livet, saa skulde han komme.

Han var ikke ræd hverken kvindfolk eller storfolk, mente soldaten; og havde de moro af at se paa fillerne hans, saa kunde de gjerne faa den lysten styret.

Den yngste kongsdatteren drog kjendsel paa ham med det samme; hun skubbed vagten til side, løb hen og bød ham haanden og sa: „Goddag og tak for sidst!“

„Her er den som frelste os fra troldene i berget,“ sa hun til kongen; „ham vil jeg ha!“ Og saa strøg hun af ham luen og viste dem ringen hun havde bundet i haaret hans.

Ja, saa kom der ord og skor i hvorledes kapteinen og løitnanten havde baaret sig ad, og saa fik de undgjælde for det med livet; det var enden

paa herredommen deres. Men soldaten fik guldkronen og halve riget og holdt bryllup med den yngste kongsdatteren. Og der drak de og turte baade stift og sterkt, for ture kunde de alle, om de ikke kunde frelse prinsesserne; og har de ikke afdrukket, saa sidder de vel og drikker og turer endnu.

ALT STOD SAA GRØNT OG VAKKERT
OG DE SYNTES DE MAATTE UD

GUTTEN MED ØLDUNKEN

„DE KALDER MIG FOR DØDEN,” SA MANDEN

STUDIE TIL DØDEN

Der var engang en gut som havde tjent længe hos en mand nordenfjelds. Denne manden var en mester til at brygge øl; det var saa urimelig godt at der ikke fandtes make til det. Da gutten skulde reise derfra og manden skulde betale ham lønnen han havde tjent, vilde han ikke ha andet end en dunk af juleølet. Ja, den fik han og gik afsted med, og han bar den baade langt og længe, men des længer han bar paa øldunken, des tyngre blev den, og saa begyndte han at se sig omkring, om der kom nogen som han kunde drikke med, saa ølet kunde minke og dunken letne.

Langt om længe traf han en gammel mand med et stort skjeg.

„God dag,“ sa manden.

„God dag igjen,“ sa gutten.

„Hvor skal du hen?“ sa manden.

„Jeg leder efter nogen at drikke med, saa jeg kan faa lettet paa dunken min,“ sa gutten.

„Kan du ikke likesaa godt drikke med mig som med en anden?“ sa manden; „jeg har faret baade vidt og langt, saa jeg baade er træt og tørst.“

„Jo, kan jeg saa,“ sa gutten; „men hvor kommer du fra, og hvad er du for en mand da? sa han.“

„Jeg er Vorherre, og jeg kommer fra himmerige jeg,“ sa manden.

„Dig vil jeg ikke drikke med,“ sa gutten; „for du gjør saa stor forskjel paa folk her i verden og skifter retten saa ulikt, saa nogen blir saa rike og nogen saa ringe; nei, dig vil jeg ikke drikke med,“ sa han, og labbed afsted igjen med dunken sin.

Da han havde gaat et stykke til, blev dunken saa tung igjen, saa han syntes ikke han orked at bære den længer, med mindre der kom nogen han kunde drikke med, saa ølet kunde minke i dunken. Jo, saa traf han en styg, skranglet mand, som kom fykende saa fort.

„God dag,“ sa manden.

„God dag igjen,“ sa gutten.

„Hvor skal du hen?“ sa manden.

„Aa, jeg leder efter nogen at drikke med, saa jeg kan faa lettet paa dunken min,“ sa gutten.

„Kan du ikke likesaa godt drikke med mig som med en anden?“ sa manden. „Jeg har faret baade vidt og langt, og en øltaar kunde gjøre godt i en gammel skrott,“ sa han.

„Jo, kan jeg saa,“ sa gutten; men hvad er du for én, og hvor kommer du fra?“ spurte han.

„Jeg? Jeg er kjendt nok, jeg er Fanden og kommer fra helvede jeg,“ sa manden.

„Nei,“ sa gutten; „du bare piner og plager folk, og der det er nogen ulykke paa færde, der siger de altid det er din skyld; dig vil jeg ikke drikke med,“ sa gutten.

Saa gik han langt og længer end langt igjen med øldunken sin, til han syntes den blev saa tung at han ikke orked at bære den længer. Han begyndte at se sig omkring igjen, om der ikke kom nogen han kunde drikke med, saa dunken kunde letne. Jo, langt om længe saa kom der en mand igjen, og han var saa tør og skranglet, at det var et vidunder at han kunde hænge sammen.

„God dag,“ sa manden.

„God dag igjen,“ sa gutten.

„Hvor skal du hen?“ sa han til gutten.

„Jeg skulde se om jeg kunde finde én at drikke med, saa dunken min kunde letne lidt, den blir saa tung at bære,“ sa gutten.

„Kan du ikke drikke med mig likesaa godt som med en anden?“ sa manden.

„Jo, kan jeg saa,“ sa gutten. „Hvad er du for en, du da?“ sa han.

„De kalder mig for Døden,“ sa manden.

„Dig vil jeg drikke med,“ sa gutten, og la ned kaggen sin og gav sig til at tappe øl i skaalen. „Du er en fagna mand, for du gjør alle like, baade fattige og rige.“

Saa drak han ham til, og Døden syntes det var en herlig drik, og da gutten undte ham vel, drak de til skiftes, saa ølet minked og kaggen letned.

Tilsidst sa Døden: „Jeg har aldrig kjendt drik som smagte bedre og gjorde mig saa godt, som det ølet du har skjænket mig, jeg synes jeg blev som ny-

HUN VAR SAA FARLIG SYG AT INGEN DOKTOR TRODDE SIG TIL AT HJELPE HENDE MERE

født indvendes, og jeg ved ikke hvad jeg skal gjøre dig til gode for det.“ Men da han havde tænkt sig om en stund, saa sa han at kaggen aldrig skulde bli tom, hvor meget de drak af den, og ølet som var paa den, skulde bli til helsebod, saa gutten kunde gjøre syge friske igjen, bedre end nogen doktor. Og saa sa han, at naar han kom ind til en syg, da skulde Døden altid være der og vise sig for ham, og det skulde han ha til et sikkert merke, at naar Døden sad ved fødderne, saa kunde han frelse den syge med en helsedrik af kaggen, men sad han ved hovedgjerdet, saa gaves der hverken hjelperaad eller helsebod for døden.

Gutten var snart navnspurt, saa han blev hentet vidt og bredt, og han hjalp mangfoldige til helsen igjen, som der ikke havde været hjælp for. Naar han kom ind og saa hvor Døden sad hos den syge, spaadde han enten liv eller død, og altid var han sandspaadd. Han blev baade en rig mand og en mægtig

mand, og til sidst blev han hentet til en kongsdatter langt borti landene. Hun var saa farlig syg at ingen doktor trodte sig til at hjelpe hende mere, og saa lovte de ham alt han kunde ønske og forlange, om han kunde frelse hende. Da han kom ind til kongsdatteren, sad Døden ved hodegjerdet, men han sad og blunderede og niktede, og mens han sad saaledes, kjendte hun sig bedre. „Her gjælder det liv eller død,“ sa doktoren, „og der er vel ingen frelse, om jeg ser ret,“ sa han. Men de sa han maatte frelse hende, om det saa skulde koste land og rige. Saa saa han paa Døden, og mens han sad der og blunderede igjen, vinkede han til tjenerne at de skulde vende sengen i en hast, saa Døden blev siddende ved fødderne, og i det samme det var gjort, gav han hende helsedrikken, saa var hun frelst.

„Nu sveg du mig,“ sa Døden, „og nu er det kvitt mellem os.“

„Jeg var nødt til det, om jeg skulde vinde land og rige,“ sa gutten.

„Det skal ikke hjelpe dig stort,“ sa Døden; „din tid er ude, for nu hører du mig til.“

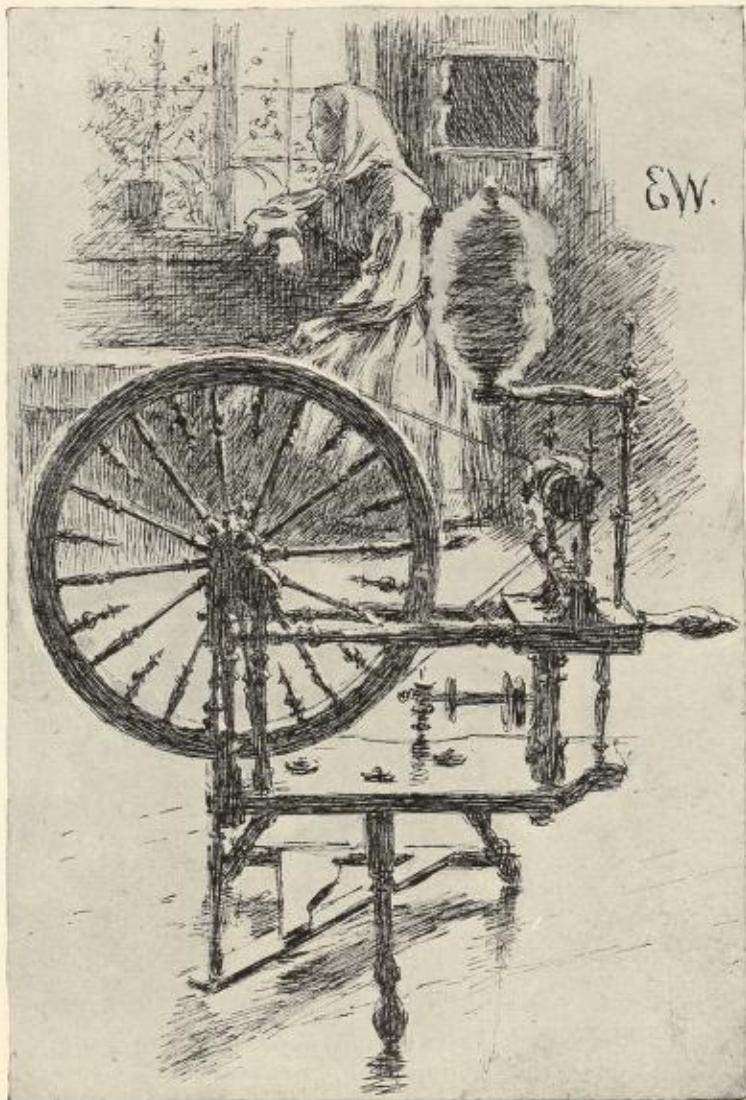
„Ja, skal det saa være, saa lad det saa være,“ sa gutten; „men du lar mig vel faa lov til at læse ud Herrens bøn først,“ sa han.

Ja, det skulde han faa lov til; men han passede sig vel for at læse Herrens bøn; alt andet læste han, men Fadervor kom aldrig paa hans tunge, og til sidst mente han at han havde snydt Døden for alvor. Men da Døden syntes at det drygde for længe, saa gik han dit en nat, og hængte op en stor tavle med Fadervor paa, over sengen til gutten. Da han vaagnede, begyndte han at læse paa den, og samled sig ikke rigtig før han kom til amen; men saa var det for sent.

„NU SVEG DU MIG,“ SA DØDEN

STABBURSNØKKELEN I ROKKEHODET

HUN BRUGER VEL MER END ETT DØGN
TIL AT SPINDE AF DET

STABBURSNØKKELEN

Der var engang en rig gaardgut som skulde ud og fri. Han havde faat spurt en jente som var baade vakker og ven, gjæv til at stelle og svær til at koge. Did gik han, for slik en var det han vilde ha. De skjønte jo nok, folket paa gaarden, hvad erend han kom i; saa bad de ham sætte sig ind paa bænken og prated med ham, saa som skik er, og dertil bød de ham en skjænk til at bie paa, mens de fik laget mad til. De gik fra og til, saa frieren fik tid til at se sig om i stuen; borte i en krok saa han der stod en rok, og rokkehodet var fuldt af lin.

„Hvem er det som spinder paa den rokken?“ sa gutten.

„Aa, det skulde nu være datter vor det,“ sa kjærringen i stuen.

„Det var ovleg til linlag,“ sa gutten; „hun bruger vel mer end ett døgn til at spinde af det?“ sa han.

„Var det likt det,“ sa kjærringen, „hun gjør det godt paa ett, og kanske paa mindre end det.“

Det var mer end han havde hørt, og spurt at nogen kunde spinde i saa kort tid, mente gutten.

Men som de skulde bære frem maden, gik de ud allesammen, og han blev igjen i stuen alene; saa fik han se der laa en stor gammel nøkkel i vinduskarmen, den tog han og stak vel ind i rokkehodet og vipped den godt ind i linet. Saa spiste de og drak og var vel forlikt, og da han syntes han havde

været der længe nok, sa han tak for sig og gik sin vei. De bad ham komme snart igjen, og det lovte han ogsaa; men maalemnet bar ham ikke frem, endda han syntes noksaa godt om jenten.

Langt om længe kom han igjen til gaards; da tog de endda bedre imod ham end første gangen. Men som de var kommet i prat, saa siger gaardkjærringen:

„Nei sidst du var her du, saa hændte der rigtig noget forunderlig rart; stabbursnøkkelen vor den blev saa rent borte, at vi aldrig har kunnet finde den igjen siden.“

Gutten gik bare bort til rokken, som stod der i kroken med linlaget likesaa stort som sidst, og tog opunder i rokkehodet.

„Der er nøkkelen,“ sa han; „vindingen er nok ikke stor paa spindingen, naar spindedagen varer fra mikkelsmess og til paaske.“

Saa sa han tak for sig, og bar ikke frem maalemnet sit den gangen heller.

STUDIE TIL PERMEN PAA „EVENTYRBOG FOR BØRN II“
HVORAF BRUDSTYKKE I FORORDET

PRINSESSEN SOM INGEN KUNDE MAALBINDE

„NEI, JEG ER IKKE UDGAAT, MEN DEN ER UDGAAAT,”
SVARTE GUTTEN

STUDIE TIL GUTTEN

Der var engang en konge; han havde en datter som var saa vrien og vrang i ord, at ingen kunde maalbinde hende, og derfor lovte han ud at den som kunde gjøre det, skulde faa prinsessen til egte, og halve kongeriget til.

Der var nok af dem som vilde prøve sig, skal jeg tro, for det er ikke hver dag en kan faa en kongsdatter og et halvt rige til givendes. Grinden til kongsgaarden stod ikke nogen stund, de kom i flok og følge fra øst og vest, baade ridende og gaaende. Men der var ingen som kunde ordbinde prinsessen. Tilsidst satte kongen ud, at de som prøvde sig, men ikke kunde,

de skulde sviemerkes paa begge ørene med det store sviejernet hans — han vilde ikke ha det rendet i gaarden sin til ingenting.

Saa var det tre brødre ogsaa som havde faat spurt om prinsessen, og da de ikke havde det for rart hjemme, vilde de ud og friste lykken, og se om de kunde vinde kongsdatteren og det halve riget. De var venner og noksaa vel forlukt, og derfor gik de sammen alle tre.

Da de var kommet et stykke paa veien, fandt Askeladden en død skjærunge.

„Jeg fandt, jeg fandt!“ ropte han.

„Hvad fandt du?“ spurte brødrene.

„Jeg fandt en død skjærunge,“ sa han.

„Fy, kast den! Hvad gjør du med den?“ sa de to, som altid trodde at de var de klogeste.

„Aa, jeg har slikt at gjøre, jeg har slikt at føre, jeg fører vel den,“ sa Askeladden.

Da de havde gaat et stykke til, fandt Askeladden en gammel vidjespænding; den tog han op.

„Jeg fandt, jeg fandt!“ ropte han.

„Hvad fandt du nu?“ sa brødrene.

„Jeg fandt en vidjespænding,“ svarte han.

„Poh! Hvad skal du med den? Kast den!“ sa de to.

„Jeg har slikt at gjøre, jeg har slikt at føre, jeg fører vel den,“ sa Askeladden.

Da de havde gaat lidt til, fandt han et skaalsbrot; det tog han ogsaa op.

„Gutter, jeg fandt, jeg fandt!“ sa han.

„Naa, hvad fandt du nu?“ spurte brødrene.

„Et skaalsbrot,“ sa han.

„Sj! Det var ogsaa noget at dra paa! Kast det!“ sa de.

„Aa, jeg har slikt at gjøre, jeg har slikt at føre, saa fører jeg vel det,“ svarte Askeladden.

Da de var kommet lidt længer, fandt han et kroget bukkehorn, og like efter fandt han make til det.

„Jeg fandt, jeg fandt, gutter!“ ropte han.

„Hvad fandt du nu da?“ sa de andre.

„To bukkehorn,“ svarte Askeladden.

„Sj! Kast dem, hvad gjør du med dem?“ sa de.

„Nei, jeg har slikt at gjøre, jeg har slikt at føre, saa fører jeg vel dem,“ sa Askeladden.

Om lidt igjen fandt han en blei.

„Nei, gutter, jeg fandt, jeg fandt!“ ropte han.

„Det var svare til finding paa dig! Hvad fandt du nu igjen?“ sa de to ældste.

„Jeg fandt en blei,“ svarte han.

„Aa kast den! Hvad gjør du med den?“ sa de.

„Jeg har slikt at gjøre, jeg har slikt at føre, jeg fører vel den,“ sa Askeladden.

Da han saa gik over jordene ved kongsgaarden — der havde de nylig bredd gjødsel, — bukked han sig og tog op en udgaat skosaale.

„Nei, nei, gutter, jeg fandt, jeg fandt!“ sa han.

„Gud gi du fandt lidt vet, til du kom frem!“ sa de to. „Hvad var det nu du fandt igjen da?“

„En udgaat skosaale,“ svarte han.

„Isj da! Det var noget at ta op ogsaa! Kast den! Hvad gjør du med den?“ sa brødrene.

„Aa, jeg har slikt at gjøre, jeg har slikt at føre, saa fører jeg vel den, skal jeg vinde prinsessen og halve riget,“ sa Askeladden.

„Ja du ser ud til det dul!“ sa de to.

Saa la de ind til kongsdatteren. Først den ældste.

„God dag,“ sa han.

„God dag igjen,“ svarte hun og vred paa sig.

„Det er følt varmt her,“ sa han.

„Det er varmere i glohaugen,“ svarte prinsessen; der laa sviejernet færdigt og vented. Da han saa det, gik det i staa for ham med én gang, og saa var det ude med ham.

Det gik ikke likere med den mellemste.

„God dag,“ sa han.

„God dag igjen,“ sa hun og vrikked paa sig.

„Det er følt hedt her,“ sa han.

„Det er hedere i glohaugen,“ svarte hun. Dermed misted han ogsaa maal og mæle, — og saa var det frem med jernet igjen.

Saa kom Askeladden.

„God dag,“ sa han.

„God dag igjen,“ svarte hun og vrikked og vred paa sig.

„Det var da godt og varmt her,“ sa Askeladden.

„Det er varmere i glohaugen,“ svarte hun; hun blev ikke blidere for det den tredje kom.

„Det var raad at faa stegt skjæren min der da?“ spurte han.

„Jeg er ræd hun sprækker,“ sa kongsdatteren.

„Aa det har ingen nød, jeg slaar om denne vidjespændingen,“ svarte gutten.

„Den er for rum,“ sa hun.

„Jeg driver i en blei,“ sa gutten, og tog frem bleien.

„Fedtet render af hende,“ sa kongsdatteren.

„Jeg holder under dette,“ svarte gutten, han synte frem skaalsbrottet.

„Du er saa kroget i ord du,“ sa prinsessen.

„Nei, jeg er ikke kroget, men dette er kroget det,“ svarte gutten, og tog op det ene bukkehornet.

„Nei! nu har jeg aldrig set maken!“ ropte prinsessen.

„Her ser du maken,“ sa han, og tog op det andre.

„Jeg mener du er udgaat for at maalbinde mig du, jeg?“ sa hun.

„Nei, jeg er ikke udgaat, men den er udgaat den, svarte gutten, og drog frem skosaalen.

Saa var prinsessen maalbundet.

„Nu er du min,“ sa Askeladden, og saa fik han hende og det halve land og rige attpaa.

FØLGESENDEN

„TROR DU DER ER NOGEN SOM VIL BETALE FOR
EN RETTET SYNDER?“ SA PRESTEN

DA DER IKKE VAR MER IGJEN END DEN SIDSTE TRAADEN
KOM TROLDKJÆRRINGEN FYKENDE

Der var engang en bondegut som drømte at han skulde faa en prinsesse langt borti landene, og hun var saa rød og hvid som melk og blod, og saa rig at der aldrig kunde bli ende paa rigdommen hendes. Da han vaagned, syntes han hun stod lyslevende for ham endda, og han tykte hun var saa fin og deilig, at han ikke kunde være til, om han ikke fik hende. Saa solgte han det han havde, og reiste ud i verden for at lede hende op.

Han gik langt og længer end langt, og om vinteren kom han til et land der alle alfarveiene laa ende bent ud og ikke gjorde nogen bøining. Da han havde vandret like frem et fjerdingaars tid, kom han til en by, og udenfor kirkedøren laa der en stor isklump som der stod et lik indi, og den spytted hele kirkealmuen paa, da de gik forbi den.

Gutten undredes ved dette, og da presten kom ud af kirken, spurte han ham hvad det skulde være til.

„Det er en grov illgjerningsmand,“ sa presten; „han er rettet for sin ugrundeligheds skyld og opsat der til spot og spe.“

„Hvad er det han har gjort da?“ spurte gutten.

„Her i livet var han vintapper,“ sa presten, „og han blanded vinen med vand.“

Det syntes gutten ikke var saa farlig gjerning, „og naar han havde bødt for det med livet,“ sa han, „kunde de gjerne la ham komme i kristen jord og ha fred efter døden.“

Men det sa presten ikke kunde gaa an paa noget sæt og vis; for der skulde folk til at bryde ham ud af isen, der skulde penger til at kjøbe kristenjord af kirken, graveren skulde ha betaling for graven, kirkeeieren skulde ha for klokkerne, klokkeren for sangen, og presten for jordpaakastelsen.

„Tror du der er nogen som vil betale alt det for en rettet synder?“ spurte han.

Ja, sa gutten; naar han bare fik ham i jorden, skulde han nok betale gravølet, af det vesle han havde.

Saa brød de vintapperen ud af isklumpen og la ham i kristen jord; de ringte og sang over ham, og presten kasted jord paa, og de drak gravøl, saa de baade graat og lo om hverandre. Men da gutten havde kostet gravølet, havde han ikke mange skillingene i lommen.

Han gav sig paa veien igjen; men han var ikke kommet langt, før der kom en mand efter ham, som spurte om han ikke syntes det var ødt at gaa saa alene.

Nei, det syntes gutten ikke, for han havde altid noget at tænke paa, sa han.

Manden spurte om han ikke vilde ha en tjener.

„Nei,“ sa gutten, „jeg er vant med at være min egen tjener, derfor trænger jeg ingen; og om jeg aldrig saa gjerne vilde, saa har jeg ikke raad til at ha tjener, for jeg har ikke penger til kost og løn.“

„Tjener trænger du, det ved jeg bedre end du,“ sa manden, „og du trænger til en tjener du kan lide paa i liv og død. Vil du ikke ha mig til tjener, kan du ta mig til følgesvend; jeg lover dig du skal ha gagn af mig, og det skal ikke koste dig en skilling; jeg skal fragte mig selv, og kost og klær skal det ikke ha nogen nød med.“

Ja, paa den maaden vilde han gjerne ha ham til følgesvend.

Siden reiste de sammen, og manden gik for det meste foran og viste veien.

Da de havde reist langt bortigennem landene over aaser og heier, kom de til et tverberg. Der banked følgesvenden paa og bad at de skulde lukke op. Det lukked sig op for dem ogsaa, og da de kom langt ind i berget, kom troldkjærringen frem med en stol og bød dem: „Vær saa god og sid ned, De kan være trætte,“ sa hun.

„Sid selv!“ sa manden.

Saa maatte hun sætte sig ned, og da hun havde sat sig, blev hun siddende der, for stolen var slik, at den ikke slap det som kom nær den. Imens gik de omkring i berget, og følgesvenden saa sig omkring, til han fik se et sverd

som hang over døren. Det vilde han endelig ha, og fik han det, lovte han troldkjærringen at han skulde slippe hende af stolen.

„Nei,“ skreg hun, „bed mig om alt andet! Alt andet kan du faa, men ikke det, for det er mit tresøster-sverd!“ — De var tre søstre som eide det sammen.

„Ja saa kan du sidde der til verdens ende,“ sa manden.

Men da hun hørte det, sa hun han skulde faa det, naar han vilde løse hende.

Saa tog han sverdet og gik med det, og lod hende sidde der allikevel.

Da de havde gaat langt bort over nakne fjeld og vide heier, kom de til et tverberg igjen. Der banked følgesvenden paa, og bød at de skulde lukke op. Det gik som forrige gang, det lukked sig op for dem, og da de kom langt ind i berget, kom der frem en troldkjærring med en stol og bad at de skulde sidde ned, de kunde være trætte, sa hun.

„Sid selv,“ sa følgesvenden, og saa gik det hende som søster hendes, hun torde ikke andet, og da hun kom paa stolen, blev hun siddende der hun sad. Imens gik gutten og følgesvenden omkring i berget, og han lukked op alle skab og skuffer, til han fandt det han ledte efter; det var et guldnøste. Det vilde han endelig ha, og han lovte troldkjærringen, at vilde hun gi ham det, saa skulde han slippe hende af stolen. Hun sa han kunde faa alt hun eide, men det vilde hun ikke miste, for det var hendes tresøster-nøste. Men da hun hørte det at hun skulde bli siddende der til dommedag, om han ikke fik det, saa sa hun at han fik ta det likevel, naar han bare vilde løse hende. Følgesvenden tog det han, men han lod hende bli siddende der hun sad.

Saa gik de mange dager over heier og gjennem skoger, til de kom til et tverberg igjen. Der gik det like ens som med de to forrige: Følgesvenden banked paa; det lukked sig op, og inde i berget kom der en troldkjærring med en stol og bød dem sidde. Men følgesvenden sa: „Sid selv,“ og saa sad hun der. De havde ikke gaat gjennem mange værelser, før han fik se en gammel hat, som hang paa en knagg bag døren. Den vilde følgesvenden ha; men kjærringen vilde ikke være af med den, for det var tresøster-hatten hendes, og gav hun den bort, saa blev hun rent ulykkelig. Men da hun hørte at hun skulde bli siddende til verdens ende, hvis han ikke fik den, sa hun han kunde ta den, naar hun bare slap løs. Da følgesvenden havde faat hatten, bød han hende bli siddende der hun sad, likesom søstrene hendes.

Langt om længe kom de til et sund. Da tog følgesvenden guldnøstet og kasted det saa haardt mod berget paa den anden side af elven, at det kom tilbage igjen, og da han havde kastet det nogen ganger, blev det bro. Den gik de over sundet paa, og da de var kommet paa den andre siden,

bad manden gutten at han skulde næste traaden op igjen det fortæste han kunde; „for faar vi den ikke fort op, saa kommer de tre troldkjærringerne og river os i stykker,“ sa han. Gutten næstet det fortæste han orked, og da der ikke var mer igjen end den sidste traaden, kom troldkjærringerne fykende; de fløi til vandet, saa skodden stod foran dem, og greb efter enden; men de var ikke god for at faa fat paa den, og saa drukned de i sundet.

Da de havde gaat i nogen dager til, sa følgesvenden: „Nu kommer vi snart til det slottet hvor hun er prinsessen som du har drømt om, og naar vi kommer did, faar du gaa ind og si til kongen det du har drømt, og hvad det er du reiser efter.“ Da de kom frem, gjorde han det, og han blev noksaa vel modtagt; han fik ett rum til sig og ett til tjeneren sin, som de skulde være paa, og da det led til den tid de skulde ha mad, blev han buden til middag ved kongens eget bord.

Da han fik se prinsessen, kjendte han hende straks igjen, og saa at det var hende han havde drømt om han skulde faa. Han sa hende erendet han havde, og hun svarte at hun likte ham godt, og hun vilde gjerne ta ham, sa hun, men først maatte han udstaa tre prøver. Da de havde spist, gav hun ham en guldsaks, og saa sa hun: „Den første prøven er at du skal ta og gjemme den, og gi mig den igjen imorgen middag; det er ikke nogen vanskelig prøve, det jeg kan tro,“ sa hun og drog paa gjepen; „men kan du det ikke, saa mister du livet, det er loven, og saa blir du rettet og lagt paa steile og hodet sat paa stake, saaledes som de frierne som du ser hodeskaalene af udenfor vinduerne;“ der hang mandehoder rundt omkring kongsgaarden, som der sidder kraaker paa garstaurene om høsten.

Det var vel nogen kunst det, tænkte gutten. Men prinsessen var saa lystig og vilter, og floksed slik med ham at han glemte baade saksen og sig selv, og mens de styred og based, lurte hun saksen fra ham, saa han ikke merked det.

Da han kom op paa kammerset om aftenen, og fortalte hvorledes det havde gaat og det hun havde sagt og om saksen hun gav ham at gjemme, sa følgesvenden: „Du har vel saksen hun gav dig?“ Han kjendte i alle lommerne sine, men der var ingen saks, og gutten blev mer end ilde ved, da han skjonte den var borte.

„Ja, ja, gi dig til taals, jeg faar prøve at skaffe dig den igjen,“ sa følgesvenden, og gik ned i stalden; der stod der en stor, diger staldbukk som hørte prinsessen til, og den var slik at den kunde flyve mange ganger fortære gjennem luften, end den gik paa marken. Saa tog han tresøster-sverdet og slog den mellem hornene med, og sa: „Naar rider prinsessen til sin kjæreste i nat?“ Bukken bræged og sa, det torde den ikke si, men da den fik en tryk til, sa den at prinsessen skulde komme klokken elleve. Følgesvenden

satte tresøster-hatten paa sig, og saa var han usynlig, og vented til hun kom. Da tog hun og smurte bukken med en salve som hun havde i et stort horn, og sa: „Til veirs, til veirs over mønsaas og kirkespir, over land, over vand, over berg, over dal, til min kjæreste, som venter mig i fjeldet i nat!“ I det samme bukken satte afsted, slængte følgesvenden sig op bagpaa, og det gik som en vind gjennem veiret; de var ikke længe om veien. Ret som det var, kom de til et tverberg; der banked hun paa, og saa før det nedigjennem fjeldet med dem, til troldet som var kjæresten hendes.

SAA LO DE SAA INDERLIG GODT BEGGE TO

„Nu er der kommet en ny frier som vil ha mig, ven min,“ sa prinsessen. „Han er ung og vakker; men jeg vil ikke ha nogen anden end dig,“ sa hun og gjorde sig lækker for bergtroldet. „Saa satte jeg ham paa prøve, og der er saksen han skulde gjemme og passe paa, pas den nu du!“ sa hun. Saa lo de saa inderlig godt begge to, som om de alt havde faat gutten paa steile og hjul.

„Ja, jeg skal gjemme den, og jeg skal passe den, og jeg skal sove i brudens arm, naar korpen hakker i guttens tarm,“ sa troldet, og la saksen i et jernskrin med tre laaser for; men i det samme de slap saksen i skrinet, tog følgesvenden den. Der var ingen af dem som kunde se ham, for han havde paa sig tresøster-hatten, og saa læste troldet igjen skrinet for ingenting, og nøklerne gjemte han i hullet paa den jækslen han havde troldverk i; der skulde gutten ha vondt for at finde den, mente han.

Da det led over midnat, reiste hun hjem igjen. Følgesvenden satte sig bagpaa bukken med hende, og de var ikke længe om hjemveien.

Om middagen blev gutten bedt ned til kongens bord; men da havde prinsessen slike leie fagter, og saa kjøn og saa kjeik var hun, at hun næsten ikke vilde se til den siden gutten sad.

Da de havde spist, la hun fjæset rigtig i helligdagsfolder, gjorde sig smørblid og sa: „Du har vel kanske den saksen jeg bad dig gjemme igaar?“

„Ja, jeg har saa, her er den,“ sa gutten, tog den op, og drev den i bordet, saa det hopped høit. Prinsessen kunde ikke blit mer ilde ved, om han havde slaat saksen i ansigtet paa hende. Men hun gjorde sig lækker og blid likevel og sa:

„Siden du har passet saa vel paa saksen, saa kan det ikke være vanskeligt for dig at gjemme guldnøstet mit, og passe paa det, saa du gir mig det igjen imorgen middag; men har du det ikke, saa skal du miste livet og rettes, det er loven,“ sa hun.

Det var ikke nogen farlig sag det, mente gutten, og tog og putted guldnøstet i lommen. Men hun tog paa at spøge og flokse med ham igjen, saa han glemte baade sig selv og guldnøstet, og mens de styred og based som aller bedst, stjal hun det fra ham, og lod ham gaa.

Da han kom op paa kammerset og fortalte hvad de havde sagt og gjort, saa spurte følgesvenden: „Du har vel guldnøstet hun gav dig?“

„Ja, det har jeg,“ sa gutten og greb i lommen, der han havde lagt det; men nei, han havde ikke noget guldnøste, og nu blev han saa rent ilde ved igjen, at han ikke vidste hvad han skulde gjøre af sig.

„Ja, ja, slaa dig nu til taals,“ sa følgesvenden, „jeg faar prøve at faa fat paa det,“ sa han, tog sverdet og hatten, og strøg til en smed og fik lagt tolv vaager jern paa sverdet sit.

Da han kom i stalden, gav han bukken et slag mellem hornene med det, saa den tumled, og saa spurte han: „Naar rider prinsessen til sin kjæreste i nat?“

„Klokken tolv,“ bræged bukken.

Følgesvenden satte tresøster-hatten paa sig igjen, og vented til hun kom fykkende med smurningshornet og smurte bukken. Saa sa hun som første gang: „Til veirs, til veirs, over mønsaas og kirkespir, over land, over vand, over berg, over dal, til min kjæreste, som venter mig i fjeldet i nat!“ I det samme de satte afsted, slængte følgesvenden sig bagpaa bukken, og det gik som en vind bortigjennem veiret. Ret som det var, kom de til troldberget, og da hun havde slaat tre slag, før de ind i gjennem det til troldet som var kjæresten hendes.

„Hvorledes har du gjemt guldsaksen jeg gav dig igaar, vennen min?“ sa prinsessen. „Frieren havde den og gav mig den igjen,“ sa hun.

Det var rent uraad, sa troldet, for han havde læst den ned i et skrin med tre laaser og gjemt nøkkelen i hullet paa jækslen sin. Men da de læste op og saa efter, havde troldet ikke nogen saks i skrinet. Saa fortalte prinsessen at hun havde git frieren guldnøstet sit.

„Her er det,“ sa hun, „jeg tog det fra ham igjen, saa han ikke merked det; men hvad skal vi nu finde paa, siden han kan slike kunster?“

Ja, troldet vidste ikke rigtig; men da de havde tænkt sig lidt om, fandt de paa at de skulde gjøre op en stor varme og brænde guldnøstet, saa var de sikre paa at han ikke kunde faa det. I det samme hun kasted det til varmen, stod følgesvenden færdig og greb det, og ingen af dem saa det, for han havde tresøster-hatten paa sig.

Da prinsessen havde været hos troldet en stund, og det begyndte at lide mod morgenens, reiste hun hjem igjen; følgesvenden satte sig bagpaa bukken med hende, og det gik baade fort og vel.

Da gutten var bedt til middags, gav følgesvenden ham nøstet. Prinsessen var endda mere kjøn og kaut end forrige middagen, og da de havde spist, snerged hun munden sammen og sa: „Det var vel ikke saa vel at jeg kunde faa igjen guldnøstet mit, som jeg gav dig at gjemme igaar.“

„Jo,“ sa gutten, „det skal du faa, her er det,“ sa han, og slog det i bordet, saa bordet hopped og kongen skvatt høit i veiret.

Prinsessen blev saa bleg som et lik. Men hun gjorde sig snart blid igjen, og sa at det var godt gjort; nu havde hun bare en liden prøve til. „Dersom du nu er saa flink at du kan skaffe mig det jeg tænker paa, til imorgen middag, saa skal du baade faa ta mig og ha mig,“ sa hun.

Gutten blev som om han var afdømt med livet; for han syntes, det var ikke raad at vide hvad hun tænkte paa, og endda mer uraad at skaffe det, og da han kom op paa kammerset sit, var det næsten ikke muligt at stagge ham heller. Følgesvenden sa at han skulde være rolig; han skulde nok faa greie paa sagen, slik som han havde gjort begge de forrige gangene; og gutten slog sig endelig til ro og la sig til at sove.

Imens før følgesvenden til smeden og fik lagt paa sverdet sit fire og tyve vaager jern, og da det var gjort, gik han til stalden og drev til bukken mellem hornene, saa den tumled vægimellem.

„Naar skal prinsessen til sin kjæreste i nat?“ sa han.

„Klokken ett,“ bræged bukken.

Da det led mod tiden, stod følgesvenden i stalden med tresøster-hatten paa, og da hun havde smurt bukken og sagt som hun pleide, at de skulde fare til veirs, til kjæresten hendes som vented hende i fjeldet, gik det afsted gjennem veir og vind igjen, og følgesvenden sad bagpaa. Men han var ikke

lethændt denne gangen, for ret som det var, gav han prinsessen en tryk her og en der, saa han mest helseslog hende. Da de kom til bergvæggen, banked hun paa porten, saa den aabned sig, og de før ind gjennem fjeldet til kjæresten hendes.

Da hun kom frem, jamred hun sig for ham, bar sig ilde og sa, hun vidste ikke om veiret kunde være saa haardt; men hun syntes der var nogen med som slog baade hende og bukken, og hun var vist baade gul og blaa over hele sin krop, saa ilde havde hun faret paa veien. Og saa fortalte hun at frieren havde skaffet guldnøstet ogsaa; hvorledes det gik til, kunde hverken hun eller troldet skjonne.

„Men ved du hvad jeg nu har fundet ud?“ sa hun.

Nei, det kunde troldet ikke vide.

„Jo,“ svarte hun, „jeg har sagt at han skulde skaffe mig det som jeg tænkte paa, til imorgen middag, og det var hodet dit. Tror du han kan skaffe det, ven min?“ sa prinsessen og kjælte for troldet.

„Det tror jeg ikke,“ sa troldet, og det svor han paa, og saa lo han og skogred værre end en gast, og baade troldet og prinsessen tænkte at gutten før skulde komme til at klæ steile og hjul, og at ravnens skulde hakke hans øine ud, før han kunde skaffe hodet til troldet.

Da det led paa morgensiden, skulde hun hjem igjen; men hun var ræd, sa hun, for hun syntes der var nogen efter hende, og hun torde ikke reise hjem alene; troldet maatte følge hende paa hjemveien. Ja, han skulde følge hende, og han fik frem bukken sin, for han havde maven til prinsessens, og smurte den og salved den vel mellem hornene ogsaa. Da troldet havde sat sig paa, hængte følgesvenden sig bagpaa med ham, og saa bar det afsted bort gjennem luften til kongsgaarden. Men paa veien slog følgesvenden troldet og bukken og gav dem tryk paa tryk og slag i slag med sverdet sit, saa de dalte mer og mer, og tilsidst var de næsten paa vei til at synke ned i havet som de før over. Da troldet skjonte det var saa galt ude, fulgte han prinsessen like hjem i kongsgaarden, og stod igjen udenfor, for at se hun kom godt og vel hjem. Men i det samme hun lukked døren efter sig, hugg følgesvenden hodet af troldet, og strøg op paa kammerset til gutten.

„Her er det som prinsessen tænkte paa,“ sa han.

Ja, det var baade godt og vel, kan en vide, og da gutten blev bedt ned til bords og de havde spist, var prinsessen saa blid som en lerke.

„Du har kanske det jeg tænkte paa?“ sa hun.

„Jamen har jeg det,“ sa gutten, han rev det frem under kjoleflaket sit, og slog det i bordet, saa bordet og hele stellet reiste over ende. Prinsessen blev som hun havde ligget i jorden; men hun kunde ikke negte at det

var det hun havde tænkt paa, og nu maatte han faa hende, som hun havde lovt. Saa blev der drukket bryllup, og der blev stor glæde over hele kongeriget.

Men følgesvenden tog gutten til side, og sa til ham at han nok kunde lukke sine øine og lade som hansov om brudenatten, men hvis han havde livet kjært og vilde lyde ham, da maatte han ikke la det komme en blund

STUDIE TIL AFSKEDEN

paa dem, før han havde skilt hende ved troldhammen hun havde paa, og den skulde han piske af hende med riset af ni nye bjerkelimer, og saa slide af hende i tre kar med melk; først skulde han skrubbe hende i et kar med fjorgammel myse, saa skulde han gni hende i surmelk, og saa skulde han skylle hende af i et sødmelkskar; limerne laa under sengen, og karrene havde han sat i kroken; det var færdigt altsammen. Ja, gutten lovte han skulde lyde ham og gjøre som han sa.

Da de var kommet i brudesengen om kvelden, lod gutten som om han la sig til at sove. Prinsessen reiste sig op paa albuen og saa paa ham, om hansov, og kilte ham under næsen. Guttensov like godt. Saa lugged hun ham i haaret og i skjegget. Men hansov som en stok, trodde hun. Saa

drog hun frem en stor slagterkniv under hodepuden og vilde hakke hodet af ham. Men gutten før op, slog kniven af haanden paa hende, og greb hende i haaret. Saa pisked han hende med risene, og sled dem op paa hende, til der ikke var en pinde igjen. Da det var gjort, kasted han hende i mysekarret, og da fik han se hvad hun var for et dyr; hun var svart som en ravn over hele kroppen; men da han havde skrubbet hende i myse, og skuret hende med surmelk, og skyldet hende op i sødmelk, var troldhammen gaat af hende, og hun var saa blid og deiligt, at hun aldrig havde været saa deiligt før.

Den andre dagen sa følgesvenden at de maatte reise. Ja, gutten var reisefærdig, og prinsessen ogsaa, for hjemmegiftet havde for længe siden været istrand. Om natten forte følgesvenden alt det guldet og sølvet og alle de kostbarheder som var igjen efter troldet i fjeldet, til kongsgaarden, og da de skulde reise om morgen, var det saa fuldt overalt i hele gaarden, at de mest ikke kunde komme frem; det hjemmegiftet var mere værdt end kongens land og rige, og de vidste ikke hvorledes de skulde faa fragtet det med sig. Men følgesvenden vidste raad for uraad. Der var igjen seks slike bukker efter troldet, som kunde flyve i luften. Dem læssed og ladde de saa med guld og sølv, at de maatte gaa efter marken og ikke orked at lette sig og flyve med det, og det som bukkene ikke var istrand til at bære, maatte bli igjen i kongsgaarden. Saa reiste de langt og længer end langt, men tilsidst blev bukkene saa trætte og opgit at de ikke orked at gaa længer. Gutten og prinsessen vidste ingen raad, men da følgesvenden saa at de ikke kunde komme afsted, saa tog han hele hjemmegiftet paa nakken, la bukkene ovenpaa, og bar det saa langt frem at der ikke var mer end en god halv mil did hvor gutten havde hjemmet sit. Saa sa følgesvenden: „Nu maa jeg skilles fra dig; jeg kan ikke bli med dig længere.“ Men gutten vilde ikke skilles fra ham, han vilde ikke miste ham hverken for lidet eller meget. Ja, saa blev han med en halv mil til, men længer kunde han ikke følge, og da gutten bad og nødde ham, at han skulde følge med hjem og bli hos ham, eller i det mindste være med og ture hjemkommerøl hos far hans, sa følgesvenden, nei, det kunde han ikke.

Saa spurte gutten hvad han skulde ha, for det han havde været med og hjulpet ham.

„Skulde det være noget, maatte det være halvten af alt det han avled i fem aar,“ sa følgesvenden.

Ja det skulde han faa.

Da han var borte, la gutten igjen al rigdommen sin, og reiste tomreps hjem. Saa turte de hjemkommerøl, saa det baade hørtes og spurtes over

syv kongeriger, og da de var færdige med det, fik de vinterdrift al vinteren baade med bukkene og med de tolv hestene som far hans havde, før de fik kjørt hjem alt guldet og sølvet.

MEN NU MAATTE DE SKILLES FOR ALLE TIDER

Om fem aar kom følgesvenden igjen og skulde ha sin del. Da havde manden byttet alt i to like dele.

„Men der er én ting som du ikke har byttet,“ sa følgesvenden.

„Hvad er det?“ sa manden; „jeg trodte jeg havde byttet alt.“

„Du har avlet et barn,“ sa følgesvenden; „det faar du ogsaa bytte i to dele.“

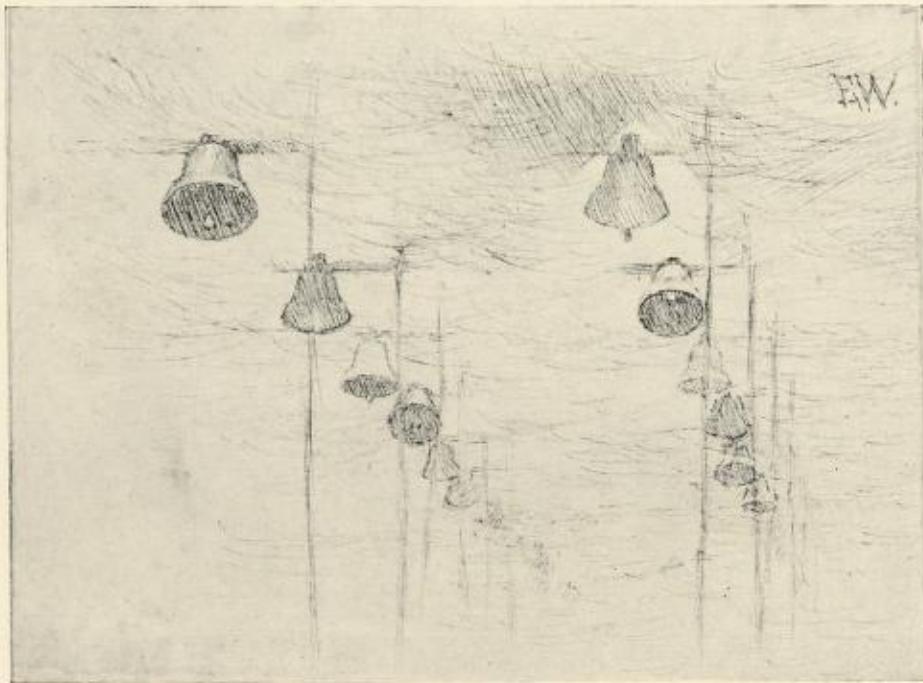
Ja, det var saa det. Han tog sverdet; men med det samme han løfted det og skulde kløve barnet, greb følgesvenden bag i sverdodden, saa han ikke kunde hugge.

„Blev du ikke glad nu, du ikke fik lov at hugge?“ sa han.

„Jo, saa glad har jeg aldrig været,“ sa manden.

„Ja, saa glad var jeg, da du løste mig ud af isklumpen,“ sa han. „Behold alt det du har; jeg trænger ikke til noget, for jeg er en svævende aand,“ sa han.

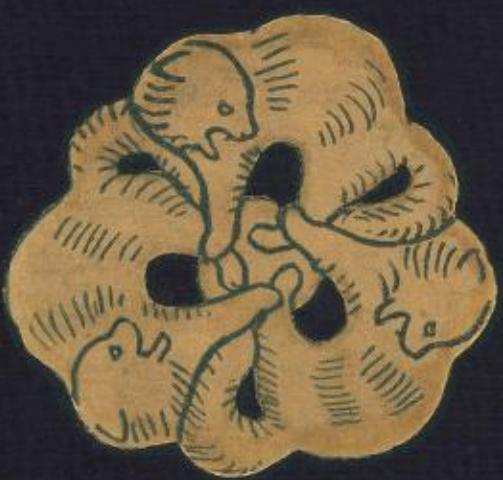
Han var vintapperen som stod i isklumpen udenfor kirkedøren, som alle spytted paa; og han havde været hans følgesvend og hjulpet ham, fordi han gav det han havde, for at skaffe ham fred og faa ham i kristenjord. Han havde faat lov til at følge ham et aar, og det var omme, da de skiltes sidste gangen. Saa havde han faat lov at se til ham igjen. Men nu maatte de skilles for alle tider, for nu ringte det efter ham med himmeriges klokker.

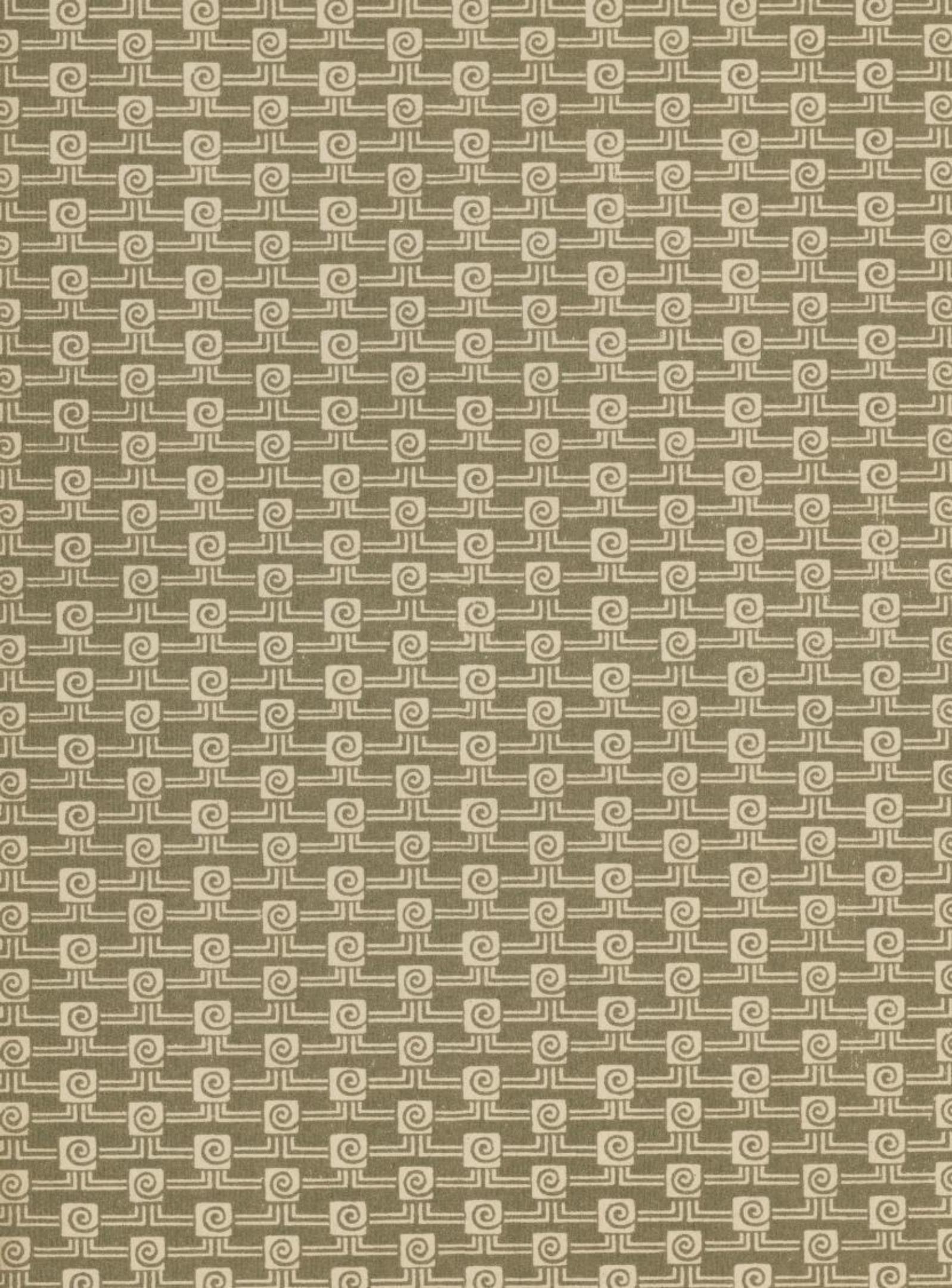

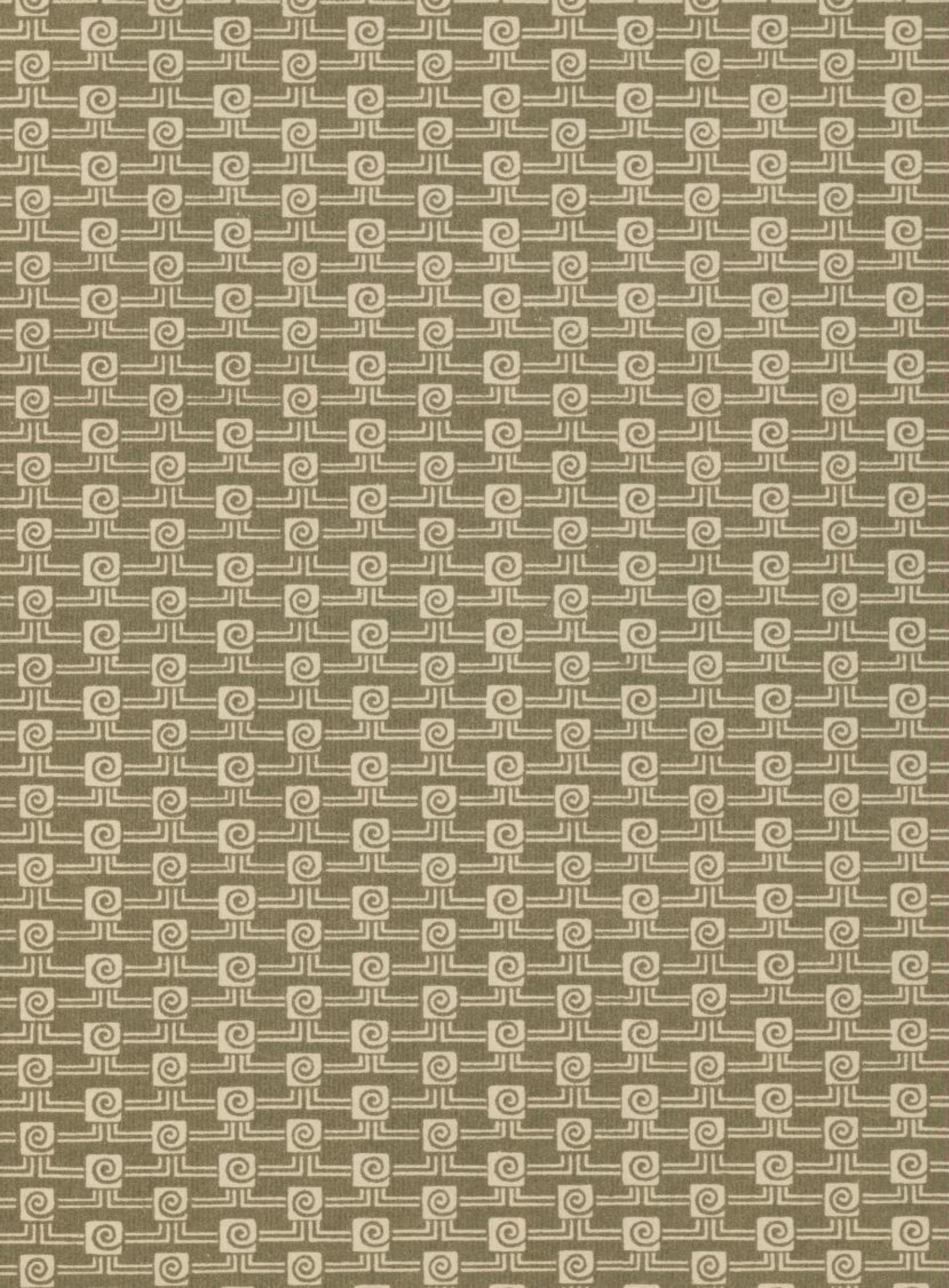
FOR NU RINGTE DET EFTER HAM
MED HIMMERIGES KLOKKER

WerenSKIOLD
Tegninger
til norske
Folke-
eventyr.

2. Opl.

1910